

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMFUNDET
FOR DANSK-NORSK
GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE
STIFTET 1879

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

OTTENDE RÆKKE

5. BINDS 2. HÆFTE

(47DE AARGANG)

1926

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK-NORSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

VED

PAUL HENNINGS

I KOMMISSION HOS

J. H. SCHULTZ [^]/_s
KJØBENHAVN

EINAR DANCKE
OSLO

JULI 1926

Spørgsmaal af genealogisk og personalhistorisk Natur kunne Samfundets Medlemmer erholde optaget i Tidsskriftet. Disse sendes til Tidsskriftets Redaktør: Overretssagfører *Paul Hennings*, Ved Stranden 6, København K.; eller, for Norges Vedkommende, til Arkivamanuensis *A. W. Rasch*, Statsarkivet, Oslo.

INDHOLD

	Side
Elisabeth Hennings, født Buntzens Barndomserindringer. Ved Overretssagfører <i>Paul Hennings</i>	81
Nordiske Studerende i Louvain. Af Underbibliotekar, Dr. phil. <i>Ellen Jørgensen</i>	118
Familien Walter paa Ringerike. Af Arkivar <i>E. A. Thomle</i> (fortsættes)	123
Begravelser i Provinsen i Aarene 1717—1721. Ved Overretssagfører <i>Holger Malling</i>	146
En Familie Krag. Ved Postmester <i>C. Klitgaard</i>	156
Forskelligt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden	160
Spørgsmaal og Svar	164
Bog anmeldelser	165

Gothaische Genealogische Taschenbücher.

Justus Perthes, Gotha.

- I. Gothaischer (Hof) Kalender. 1. Del: Hofkalender (Fyrstehusenes Genealogi); 2. Del: Diplomatisch Statistisk Aarbog.
- II. Grevekalender.
- III. Friherrekalender (lige Aargange Uradel, ulige Aargange de øvrige tyske friherrelige Slægter).
- IV. Adeliges Taschenbuch (tysk Uradel).
- V. Adeliges Taschenbuch (Gl. Adel og Brevadel).

*Værdifuld for enhver Genealog — Uovertruffen i Paalidelighed —
Indeholder ogsaa talrige danske Slægter.*

Archivar, Dr. phil. FRIEDRICH WECKEN

Oetzsch bei Leipzig, Hauptstrasse 76. Postscheckkonto: Leipzig 56 034
(1913—1923 wissenschaftlicher Leiter der Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte)

empfehlte sich zur sachkundigen Ausführung familiengeschichtlicher Forschungen in allen Gegenden des Deutschen Reiches, zur Überprüfung von familiengeschichtlichen Arbeiten, zur Unterstützung in allen familiengeschichtlichen Fragen.

Erste schriftliche Auskunft gegen Einsendung von 6 Fernbriefmarken; bei grösseren Aufträgen vorheriges Gutachten bezw. auf Wunsch mündlicher Vortrag über Aussicht, Gang und Ziel der Forschung.

*Til Medlemmer av Samfundet for dansk-norsk Genealogi og
Personalhistorie sælges Slegten Rynning i kort Tid for
Kr. 10.00 (før Kr. 25.00). Henv. Fru WAALEV, HAMAR.*

Elisabeth Hennings, født Buntzen's, Barndomserindringer.

Ved Paul Hennings.

Hvad jeg ved om mine Bedsteforældre Buntzen, stammer hovedsagelig fra de Fortællinger, jeg hørte af Farmoder, *Medea Buntzen*, født *Garb*¹⁾, som jeg boede sammen med fra jeg var to Aar til Faders Død i 1856, da jeg var otte Aar gammel.

Hun var født paa Grevskabet Holsteinborg, hvor hendes Fader²⁾ var Godsforvalter; da han døde, flyttede Enken³⁾ med sine Børn til Falkensten; dette Sted elskede min Oldemoder; men hun boede der kun ganske faa Aar, saa giftede hun sig igen med den meget yngre Købmand *Poul Berg* og flyttede til Korsør, hvor Farmoders Ungdom henrandt.

Da Farmoder, der var meget smuk, blev forlovet med Farfader, *Lægen Thomas Buntzen*, var hun kun 17 Aar og han 20 Aar; første Gang Farfader saa hende, laa hun og sov paa en Brædestabel, rimeligvis i sin Stedfaders Købmandsgaard, iført en hvid Molls Kjole med sort Livbaand⁴⁾.

Den 2. Marts 1804 blev de gift, og den 27. August s. Aar rejste Farfader til St. Petersborg for her at bryde sig en Bane; i Foraaret 1805 vendte han hjem og hentede sin Kone, hendes Søster *Henriette*⁵⁾ og hendes Broder *Christoffer*⁶⁾ over til

¹⁾ *Medea Cathrine Buntzen*, f. *Garb*, f. 15. Decbr. 1779, † 6. Novbr. 1859, g. 2 Marts 1804 m. daværende Cand. med., senere russisk Hofraad, *Marineløge* og *Marinehospitalinspektør*, Dr. med. *Thomas Buntzen*, f. 5. Septbr. 1776, † 10. Juni 1807 (om Slægten Buntzen se *F. Jürgensen* og *P. Hennings: Biografisk Slægtsregister over Familieme Sangaard, Buntzen, Koch og Jürgensen og Personalhistorisk Tidsskr. VI. R., 4. Bd. (1913) S. 123—166*).

²⁾ *Frands Garb*, f. 1739, begr. 19. Juni 1787, 1772 Godsforvalter paa Holsteinborg (om Slægten *Garb* se *Personalhistorisk Tidsskr. VI. R. 4. Bd. (1913) S. 132—134*).

³⁾ *Maren Garb*, f. *Fogh*, f. 15. Decbr. 1749, † 11. Maj 1816, g. 1) 26. Febr. 1773 m. *Godsforv. Frands Garb*, 2) ca. 1790 m. Købmand i Korsør *Poul Berg*, f. 1760, † 28. Marts 1822.

⁴⁾ Der er her aabenbart Tale om en Barndomskærlighed; thi *Thomas Buntzen* kom som 14aarig i Huset hos *Michael Gottlieb Birchner*, † 1798, da denne 1790 blev Præst paa Før, og flyttede 1792 med ham til Korsør, da *Birchner* blev Kapellan der. 1795 dimitterede *Birchner Th. Buntzen* privat til Universitetet, og kort derefter forlovede han sig altsaa med *Medea Garb*.

⁵⁾ *Henriette Garb*, f. 2. April 1775, † 25. April 1836 i Korsør, g. 24. Aug. 1913 m. *Færgeløbskasserer* i Korsør *Peder Balthasar Corvinus*, † 1. Decbr. 1831.

⁶⁾ Broderen *Christoffer* er ikke hendes virkelige Broder, men den *Christoffer Bartholm Berg*, der var født den 6. Febr. 1788 i Korsør i Stedfaderen Købmand *Poul Bergs* første Ægteskab m. *Marie Kristine Troensen*. Han vendte 1807 sikkert før *Medea Buntzen* hjem til Danmark. I 1822 var han ved sin Faders Død i Live og hjemme i Korsør.

sig. I Begyndelsen gik det smaat nok for Bedstefader, han havde forskellige Uheld derovre, blandt andet blev alt hans Sølvtøj stjaalet; men saa blev han Militær læge, forfremmedes og havde det Held at blive Læge hos mange af St. Peterborgs første Familier.

I 1807 udbrød en Tyfusedepidemi i St. Petersburg; en Nat kom en Slæde for at hente Farfader til Fyrst Orlov, hvis eneste Barn — en Søn — havde faaet Sygdommen; maaske uden at være tilstrækkelig paaklædt kastede Farfader sig i Slæden og afsted gik det til det Orlovske Palæ; Drengen var alvorlig syg, men da Farfader kom, var Krisen indtraadt. I Farten havde Farfader glemt sit Ur og bad Fyrstinden om at laane hendes; da han paa Pulsslaget kunde konstatere, at Faren var overstaet, trykkede Fyrstinden i sin Glæde Uret i Farfaders Haand og sagde: »Gem det hjem med til Deres Kone fra en lykkelig Moder«. Farfader kørte saa hjem med Uret; Kæden der hang derved, maatte min fattige Farmoder senere skille sig ved; men Uret blev i hendes Eje; det blev lagt paa min Vugge, og jeg har det endnu.

Paa denne Køretur til Orlovs forkoldede Fariader sig, fik selv Tyfus og døde 8 Dage efter i en Alder af 31 Aar.

Familien Orlov var utrøstelig herover og gjorde alt, hvad de kunde for Farmoder, sendte hende Sørgetøj, betalte Farfaders Begravelse og skaffede Tilladelse fra Kejser Alexander I. til, at Fader¹⁾ — hvem Farmoder altid kaldte, hvad der for mine Ører lød som Jasinkar, det russiske Jatchinkal — maatte »waises«, og, skønt han var Udlænding, opdrages i det kejserlige Kadetkorps; men dette Tilbud tog Farmoder ikke imod, thi hendes Svigerfader²⁾ ønskede at faa sin eneste Sønneson hjem til Danmark. Farmoder vendte derfor med Fader og sin Søster Henriette hjem, en Rejse som Kejser Alexander betalte for hende. De rejste i Anledning af Fastlandsspærringen i Vogn gennem Rusland og Tyskland, kom til Hamborg, ligesom den store Ildebrand havde hærget Byen, og tog videre gennem Hertugdømmerne. Rejsen varede 6 Uger og de kom til Korsør den 23. Oktober 1808.

Farmoder bosatte sig nu efter sin Svigerfaders Ønske i København, hun kom til at bo i Bredgade, det nuværende Nr. 21, der ejedes af Farfaders Svoger, Grosserer Ferdinand Kel-

¹⁾ Johan Jacob (Iwan Jatchinka) Buntzen, f. 13. April 1805, † 14. Oktbr. 1856 som Assessor i Københavns Kriminal- og Politiret, g. 8. Marts 1843 m. Sophie Henriette Cathrine de Coninck, f. 31. Januar 1815, † 21. Juni 1870.

²⁾ Overkrigskommissær, Fuldmægtig v. Kbhvns. Toldbod Jacob Buntzen, f. 1736, † 20. Oktbr. 1820, g. 1) 1. Januar 1765 m. Johanne Cathrine Sangaard, f. 10. Oktbr. 1744, † 1. Aug. 1778. 2) 4. April 1781 m. Elisabeth Rohde, f. 13. Marts 1763, † 7. Maj 1836. Han boede iflg. Vejviseren 1784 Lille Strandstræde 97, 1786 anføres han som boende Nyhavn 23, fra 1790 i Bredgade (Norgesgade) 159; fra 1809 i Kronprinsessegade 397, og fra 1812 i St. Kongsgade 51, hvor hans Enke forblev boende til sin Død.

lermann¹⁾, gift med hans Søster Andrea Buntzen; de var barnløse, men havde en Niece, Louise Elberg²⁾, i Huset som Plejedatter. Ogsaa i det Kellersmannske Hjem var Fader som Søn, og han omtalte det altid med stor Kærlighed.

Jeg ejer et lille Billede af Farmoders Dagligstue i dette Hus, hvor Fader levede med sin Moder i 17 Aar til 1825.

Da Fader i 1829 kom til Helsingør som Byfogedfuldmægtig, flyttede Farmoder til Skindergade³⁾, da den gamle Lejlighed vel blev hende for stor; men da Fader i 1833 blev Byfoged i Stubbe-købing, tog Farmoder med ham hertil. I Foraaret 1842 blev mine Forældre forlovede hos Gehejmerraad Kjerulff⁴⁾ paa Hjørnet af Gothersgade og Kronprinsessegade⁴⁾; næste Dag skulde Grandpapa de Coninck⁵⁾ komme derind fra Helsingør paa Besøg hos sin Svigermoder Admiralinde Fisker⁶⁾. Der gik min Fader saa hen for hos Grandpapa at anholde om hans Datters Haand. Grandpapa udbrød: »Louise⁷⁾, ja, hun er her!« Louise var nemlig hans ældste 32aarige Datter, der styrede hans Hus, og hvis Regimente han overmaade gerne vilde være fri for, men da han gennem min Faders forskrækkede Udbrud: »Nej! Nej! Det er

¹⁾ Grosserer i Kbhvn., Kaptajn Ferdinand Gotthilf Kellermann, f. 1. Aug. 1754, † 6. Septbr. 1825, g. 27. Novbr. 1789 m. Johanne Andrea Buntzen, f. 20. April 1769, † 21. Januar 1840. Han ejede Ejendommen Bredgade 201—202 = Norgsgade 196 (nu Bredgade 21).

²⁾ Louise Elberg, f. ca. 1790, † ugift ca. 1861.

³⁾ Dette kan ikke være rigtigt; thi allerede i Københavns Vejviser for 1828 opføres Doctorinde M. Buntzen som boende i Skindergade 46; hun er formodentlig i 1826 efter Svogeren Kellersmanns Død flyttet til Studiestræde.

⁴⁾ Overpræsident i Kbhvn. Andreas Christian Kierulff, f. 12. Marts 1782, † 22. Aug. 1846. Han boede i Gothersgade, daværende Nr. 1.

⁵⁾ Grosserer, kgl. fransk Vicekonsul i Kbhvn. senere (1830) Kæmmerer v. Øresunds Toldkammer Jean de Coninck, f. 12. Decbr. 1781, † 26. Juni 1847, g. 1) 17. Januar 1805 m. Elisabeth (Betsy) de Coninck, f. 17. Januar 1787, † 11. Septbr. 1826; 2) 9. Novbr. 1829 m. Henriette Fisker, f. 24. Aug. 1802, † 24. Marts 1839. I København boede han først hos sine Forældre i det nuværende Moltkeske Palæ. I Vejviseren 1811 anføres han som boende Store Strandstræde 89. 1812 i Bredgade 286 (Trykfejl for 186?). 1813—21 Norgsgade 187, 1822—29 Store Kongensgade 260, 1830 Norgsgade 186; 1830 flyttede han til Helsingør; iflg. Folketællingen 1845 boede han Stengade Nr. 433. (Om Slægten de Coninck se Th. Hauch Fausbøll: Personalhistoriske Saml. I. (1906) S. 73—97).

⁶⁾ Charlotte Amalie Fisker, f. Koefoed, f. 9. Oktbr. 1767, † 28. Januar 1865, g. 25. Novbr. 1789 m. Kontreadmiral Lorentz Heinrich Fisker, f. 5. Oktbr. 1753, † 1. Januar 1819 (om Slægten Fisker se Danmarks Adels Aarbog 1921 S. 465 69).

⁷⁾ Louise Marie Christiane Jeannette de Coninck, f. 11. Febr. 1810, † ugift 6. Januar 1885.

Sophie!¹⁾ erfarede, at det ikke var Louise, skal han have været meget skuffet; det fortalte ialtfald hans Svigerinde, min kære Slægtning, Tante Christence Fisker²⁾, som langt op i Aarene havde stor Indflydelse paa mig og viste mig stor Kærlighed.

Fra Moders Barndomshjem i Helsingør kan jeg intet huske, da Grandpapa døde samme Aar, jeg blev født; men derimod knytter mine Erindringer sig stærkt til senere Nationalbankdirektør, Konferensraad Lorentz Frølich³⁾ Hjem. Han levede i barnløst Ægteskab med Grandmamas Søster Sophie de Coninck, og Moder boede hos Frølich, efter at Grandpapa havde giftet sig for anden Gang med Admiral Fiskers Datter; fra min spædste Barndom var Tante Sophie Frølich som en anden Moder for mig, og hendes smukke Hjem dels i Store Kongensgade 81, dels paa »Blidah« paa Strandvejen (ved Konstantia) blev et Hjem i Ordets sande Betydning for mig, lige til Tante Sophie i 1874 lukkede sine Øjne, 82 Aar gammel.

I 1847 kom Moders ældste Søster, Tante Louise de Coninck, ogsaa i Huset hos Frølich, efter at Grandpapa de Coninck var død i Helsingør. Megen Sympathi var der ikke mellem Tante Sophie Frølich og denne Niece, der var meget heftig; thi Tante Sophie var en dygtig Husmoder og vilde selv styre sit Hus, men Tante Louise fandt, at hun ingen Livsgerning havde, naar hun ikke fik Lov til at lave The og Kaffe. Man har sagt mig, at Frølich — navnlig da Onkel Lorentz — holdt mere af mig, end de havde holdt af Moder og Tante Louise, et er vist, at de elskede og forkælede mig over al Maade. Moders Broder, Adolphe de Coninck⁴⁾, havde heller ingen Børn, og Fader havde ingen Søkende, saa jeg blev det eneste forgudede Barn i 2 Familier.

Onkel Lorentz købte samme Aar, som jeg blev født, den Grund paa Strandvejen, hvor »Blidah« blev bygget, fordi han vilde bo i Nærheden af sin Broder og Kompagnon, Grosserer Jacob Frølich⁵⁾, som boede paa »Marienlyst« imellem Hellerup og Charlottenlund. De to Brødre havde i næsten 50 Aar boet i

¹⁾ Se Note 1, Side 82.

²⁾ Christence Fisker, f. 15. Febr. 1796, † ugift 21. Novbr. 1893, Konventualinde i Vemmetofte Kloster.

³⁾ Heinrich Lorentz Frølich, f. 26. Juli 1787, † 4. Oktbr. 1873, g. 27. Septbr. 1813 m. Marie Sophie de Coninck, f. 13. Marts 1792, † 4. Maj 1874.

⁴⁾ Adolphe Louis Charles de Coninck, f. 4. Juni 1814, † 2. Januar 1872, Justitssekretær i Landsoverretten, g. 14. Novbr. 1844 m. Wilhelmine Marie Louise Herløw, f. 7. Januar 1818, † 22. Aug. 1889.

⁵⁾ Grosserer i Kbhvn. Johan Jacob Frølich, f. 19. Aug. 1777, † 6. Oktbr. 1858, g. 29. Decbr. 1810 m. Poulaine Vilhelmine Tutein, f. 25. Decbr. 1789, † 11. Marts 1881.

Hus sammen i Store Kongensgade 81, og holdt meget af hinanden. Forholdet til denne Broder var den smukkeste Side i Onkel Lorentz' Karakter. Jeg har kun kendt Jacob Frølich som en gammel svag og gnaven Mand, der altid maatte sidde paa en Luftpude, som han bar omkring med sig, fordi han led af en Blæresygdom; men med en beundringsværdig Taalmodighed besøgte Onkel sin Broder hver Dag. Onkel var altid tidligt oppe og arbejdede strengt paa sit Kontor, medens Broderen aldrig bestilte det mindste; Onkel havde som nævnt selv ingen Børn, men hans Broder havde 6 Børn og brugte mange Penge; det var Onkel der altid maatte yde alt.

Den ældste af Jacob Frølichs Sønner James (Jacob)¹⁾ blev i en ung Alder sat i Lære i en Vinforretning i Spanien, her engagerede han sig med et spansk Fruentimmer og bosatte sig derfor dernede. Kort efter hans Død i 1850 blev 5 spanske Drengene sendt herop i Alderen fra 12—7 Aar adresserede som andre Pakker til »Huset Frølich«, dem maatte Bedsteforældrene eller rettere Onkel Lorentz lade opdrage. Den anden Frederik²⁾ døde som Kommandør i Flaaden og den yngste Lorentz³⁾ blev den bekendte Maler. Han kom tidlig til Udlandet for at studere Malerkunst, hvortil han viste stort Talent; en elskelig Kunstnernatur var han alle sine Dage, men han tjente intet, saa der maatte stadig sendes Penge til hans Underhold; fra Dresden sendte han Bryllupsbrev til Moder i Stubbekøbing med en Tegning, en Amarin ridende paa en Hund (der nu hænger indrammet i min Stue). I 1855 kom Meddelelsen om, at han havde giftet sig med den smukke svenske Lina In de Betou; hun var opdraget i Paris, og var Chopins bedste Elev, atter Skønhed, Talent og Ynde, men ingen Penge. De giftede sig paa, at han blev kaldet til at dekorere en Retssal i Flensborg. Da Flensborg Arbejdet var forbi, drog han tilbage til Paris, og her begyndte Kampen for Udkommet igen. Onkel Lorentz vedblev med at være Mæcen; han gav Lina Frølich et dejligt Flygel og købte stadig sin Nevøs Malerier.

¹⁾ James (Jacob) Frølich, f. 10. Oktbr. 1811, † 26. April 1850, fhv. dansk Konsul, Købmand i Gibraltar, senere i London, g. m. Mathilde Moretti, f. 1813, † 18. Febr. 1864.

²⁾ Frederik Frølich, f. 4. Januar 1813, † 11. Decbr. 1880, Kommandør i Flaaden, g. 1) 8. Decbr. 1854 m. Vilhelmine Louise Stampe, f. 20. Febr. 1835, † 10. Januar 1858, g. 2) 24. Juli 1867 m. Hanna Elisabeth Olrik, f. 23. Novbr. 1832, † 21. Decbr. 1906.

³⁾ Lorenz Frølich, f. 25. Oktbr. 1820, † 25. Oktbr. 1908, Etatsraad, Kunstmaler, g. 1) 6. Septbr. 1855 m. Caroline Charlotte In de Betou, f. 6. Septbr. 1830, † 6. Septbr. 1872, 2) 25. Maj 1878 m. Benedicte Ulfspærre Withusen, f. Treschow, f. 4. Januar 1841, † 17. Decbr. 1917.

Af Døtrene blev Emma¹⁾ gift med Ryan og døde i Kanada, Louise²⁾ ægtede 1835 den bekendte Jurist, Gehejmeraad Francke, der 1848 blev Landsforræder, men hun døde ung, og endelig ægtede den dejlige, grazieuse Mimi³⁾ Amtmand, Kammerherre Constantin Brun paa Lindersvold; hun var jævnaldrende og Veninde af Moder og rejste 1832 en Udenlandsrejse med Onkel, Tante og Moder. Dronning Louises Broder, Landgrev Frederik af Hessen var meget forelsket i hende, og hun blev i den Anledning sammen med Forældrene tilsagt til Hofbal; men de afslog dog at gaa der. Da min Mand i 1881 var Landgrevens Gæst paa Philipsruhe, omtalte Landgreven selv denne sin Kærlighed for ham. Mimi Brun døde i 1852 efter 4 Dages Influenza, der den Gang hed Lagrippe, fra 5 smaa Børn i Alderen fra 9 Aar til en Maaned. Jeg husker endnu, hvorledes Moder gik op og ned ad Gulvet og vred sine Hænder da hun erfarede hendes Død; det var jo Barndomsveninden, med hvem hun havde levet i Hus sammen fra sit 10de Aar til sit Bryllup, som hun havde mistet.

Dagen efter sin Forlovelse med Moder begav Fader sig paa en længe planlagt Udenlandsrejse til Tyskland og Paris, den eneste han nogensinde foretog; skønt hele hans Hus stod til at komme til Rom, naaede han det aldrig.

Fra Moders Forlovelsestid daterer sig følgende lille Anekdote, som viser, hvor ringe hendes Begreber paa Kogekunstens og Naturhistoriens Omraade var. Paa et Besøg, hun sammen med Tante Sophie Frølich gjorde paa Gehejmekonferensraad Holtens Ejendom »Lindegaarden«, traf hun den bekendte Forfatterinde af »Madam Mangors Kogebog«, Fru Mangor⁴⁾, der var i nær Slægt med Holtens, og som nu, efter at hun var blevet Enke, havde faaet Tilladelse til paa »Lindegaarden« at lave al den Mad, som hun skrev om. Min Moder fortalte glædestraalende om de mageløse Høns, hun skulde have, naar hun til Foraaret blev gift og kom til Stubbekøbing. »Tænk«, sagde hun, »de lægger hele Aaret rundt

¹⁾ Emma Frølich, f. 27. April 1814, † 24. Juli 1846, g. m. Edward Ryan, f. i Marts 1801, † 13. Juli 1866.

²⁾ Louise Mathilde Frølich, f. 11. Maj 1815, † 18. Oktbr. 1845, g. 1835 m. Departementschef i Generaltoldkamret, senere sachs.-coburgsk Minister, preussisk Gehejmerraad Karl Philipp Francke, f. 17. Januar 1805, † 23. Febr. 1870.

³⁾ Wilhelmine (Mimi) Frølich, f. 23. Januar 1817, † 29. Decbr. 1852, g. 30. Juni 1841 m. Kammerherre, Amtmand Peter Friedrich Brun, f. 13. Marts 1813, † 6. Juli 1889.

⁴⁾ Anna Maria Mangor, f. Bang, f. 12. Juni 1781, † 16. Maj 1865, g. 16. Oktbr. 1800 m. Grosserer, Cand. jur. Valentin Nicolaj Mangor, f. 14. April 1770, † 4. April 1812.

5 à 6 Æg daglig!« »Kære, lille Frøken de Coninck«, sagde Fru Mangor, der var bekendt for at bruge mange Æg til sine Retter, »naar De kommer derover, vil De saa ikke nok sende mig nogle Stykker af de Høns, saadanne kunde jeg udmærket bruge!«

Den 8. Marts 1843 viedes mine Forældre af den fransk-reformerte Præst Raffard¹⁾ i Onkel Frølichs Hjem i Store Kongsgade Nr. 81 i Stuen. Slægtninge paa begge Sider, de Conincks, Frølichs, Duntzfelts, Fiskers, Buntzens var der, men næppe mange flere; thi store Fester laa ikke for Tante Sophie Frølich.

Efter Bryllupsfrokosten rejste mine Forældre straks samme Aften til deres nye Hjem i Stubbekøbing, hvor Fader selv ejede den Ejendom, de boede i.

Farmoder, der hidtil havde boet og ført Husholdning sammen med ham, flyttede nu til en mindre Lejlighed paa Vestergade i Stubbekøbing ved Siden af mine Forældres Bolig²⁾.

Mine Forældre var meget afholdte i Stubbekøbing; skønt Moder var vant til store københavnske Forhold, fandt hun sig mærkelig godt i at bo i Provinsen og gik med Liv og Sjæl op i hele Omgangens daglige smaa Glæder og Sorger. Jeg husker, hvorledes hun paa Nørregade 20 — i Aarene fra 1856 til 1866 — fik Besøg af mærkelige, skikkelige Provinsfolk, som elskede hende højt. I Stubbekøbing omgikkes de meget med Stamp³⁾ paa Skjærringe, og de havde en staaende Indbydelse til at komme der til Middag om Søndagen; Agent Benz⁴⁾ saa de ogsaa ofte, ligeledes Stiftamtmand Jessen⁵⁾ i Nykøbing, hvis ældste, kloge Datter, Camilla⁶⁾ man sagde, gerne vilde have haft Fader. Pastor Kochs⁷⁾ i Horbeløv Præstegaard var kære Venner og Slægtninge af Fader, idet Koch var gift med en Datter af Olde-

¹⁾ Præst v. d. fransk reformerte Kirke i Kbhvn. Jean Antoine Raffard, f. 23. Novbr. 1787, † 21. Aug. 1862.

²⁾ Iflg. Folketællingen 1834 boede I. I. Buntzen i Stubbekøbing til Leje paa Torvet Nr. 57 hos Sognepræsten I. Lemvig Fog; i 1845 er han flyttet til Vestergade 3 a og hans Moder boer da Vestergade 1 b østre Del.

³⁾ Etatsraad Henrik Stampe til Skjærringe, f. 14. Septbr. 1803, † 21. Marts 1860.

⁴⁾ Agent, Købmand, svensk-norsk Vicekonsul Lorents Jacob Benz⁴⁾, f. 1791, † 2. Juli 1864; g. m. Kirstine Hansen.

⁵⁾ Gehejmekonferensraad, Stiftamtmand Matthias Reinholdt v. Jessen, f. 19. Novbr. 1780, † 1. Aug. 1853.

⁶⁾ Stiftsdame i Vallø Camilla Reinholdine Sophie v. Jessen, f. 24. Maj 1820, † ugift 18. April 1860.

⁷⁾ Sognepræst til Horbelev og Falkerslev, Konsistorialraad Hans Christopher Elers Koch, f. 4. Marts 1784, † 18. Juli 1847, g. 2. Juli 1800 m. Laurentze Marie Buntzen, f. 19. Febr. 1781, † 23. Januar 1854.

faders Broder, og endelig talte Moder ofte om Dr. Klein¹⁾, hvis Familie jeg senere saa i København, og en Møller Edinger²⁾.

Mine Forældre fik i Oktober 1843 en lille dødfødt Pige, som kom for tidlig til Verden; hun fødtes hos Frølichs, hvor Moder dengang var i Besøg.

Da Fader i 1845 blev Assessor i Kriminal- og Politiretten vendte han tilbage til København. Moder blev endnu 2—3 Maaneder i Stubbekøbing efter hans Afrejse for at faa alt solgt og pakket. I København kom de til at bo i Rosengaarden Nr. 115, hvor jeg blev født den 21. Juni 1847; men allerede 1849 flyttede vi derfra til 3die Salen i Nørregade 20, hvor min Barndom kom til at henrinde.

Jeg kom 10 Uger for tidlig til Verden og skal have været afskrækkende grim med Øjne saa store som Thekopper, en Mund, der gik fra det ene Øre til det andet og Hænder, der ikke var større end en femgrenet Sølvgaffel. Den »vise Frue« erklærede mig for død, men Faders intime Ven, vor Huslæge, Dr. Ahrensen³⁾ blev meget opbragt over den lidet ceremonielle Maade, hvorpaa man havde behandlet mig, og endevendte mig saa længe, indtil der igen kom Liv i mig; da man stadig i den Overbevisning, at jeg ikke kunde leve, havde ladet Ammen tage hen til Tegnelereren, Prof. Helsted⁴⁾, hvor en Søn — den senere Professor Axel Helsted⁵⁾ — nok kunde behøve hende, kørte Dr. Ahrensen selv hen til Helsteds og krævede Ammen med tilbage til os med de Ord: »Her er en stor tyk Dreng, der kan leve og hun er gaaet fra en lille svag Pige, der ikke kan leve«! Ahrensen gjorde Underværker med mig, men megen Tro paa, at jeg skulde faa et langt Liv, havde han ikke; thi da Tante Wilhelmine de Connick⁶⁾, spurgte Ahrensen, der ogsaa var hendes Huslæge, hvordan jeg havde det, svarede han: »Hun er saa godt som død, lad os ikke tale om hende, hun er død«! Først senere blev der købt Vugge til mig, idet man mente, at det vilde være saa tungt for mine Forældre at se paa den bagefter, naar jeg var død. Ved en

¹⁾ Distriktslæge, Kancelliraad Peter Helvig Klein, f. 16. Juli 1786, † 11. Januar 1858.

²⁾ Ejer af Blæsbjerg Gaard og Mølle i Lillebrænde Sogn Poul Abraham Lehn Edinger, f. 5. Oktober 1798, † 11. Juni 1880, g. 27. September 1833 med Petrea Jacobine Canariis, f. 1. April 1904, † 1. Maj 1880, Datter af Byfoged Johan Nicolaj C.

³⁾ Professor, Dr. med. Arnold Andreas Bull Ahrensen, f. 9. Oktbr. 1807, † 10. Febr. 1860.

⁴⁾ Professor Frederik Ferdinand Helsted, f. 18. Marts 1809, † 10. Decbr. 1875.

⁵⁾ Professor, Maler Axel Theofilus Helsted, f. 11. April 1847, † 17. Febr. 1907.

⁶⁾ Se Note 4, Side 84.

grænseløs omhyggelig Pleje særlig af min udmærkede Amme Stine, og ved at Onkel Lorenz Frølich leverede al den Vin, hvori jeg skulde bades — et Vandfad tjente i lange Tider til Badekar for mig —, holdt Moder imidlertid alligevel Livet i mig, og efter 3 Maaneders Forløb begyndte jeg at trives.

Jeg blev dog ved at være meget lille, til jeg var henimod 2 Aar, men tale og løbe kunde jeg, og ængstelig af mig har jeg aldrig været; saaledes har Tante Louise de Coninck fortalt mig, at jeg, da jeg endnu ikke var 2 Aar og umaadelig lille, en Dag spadserede paa Slotspladsen med hende, iført en brun Silkepels, hvid Hat og smaa Lapsko (laadne Sælhundestøvler), løb jeg fra hende og hen til en fremmed Herre, saa op paa ham og sagde: »Goddag! «Gud«, sagde han, »den kan tale! Først efter mit 2det Aar skjød jeg i Vejret og blev lang.

Min første bevidste Erindring er, at Stine bar mig igennem Porten paa Nørregade; jeg husker tydeligt hendes sorte Silkehue (dengang bar Pigerne rød og Konerne sort Hue med Gyldenstykkets Nakke). I 1849 blev Stine brystsvag; mine Forældre satte hende i Kost paa Vesterbro, hvor jeg besøgte hende med Moder; jeg ser endnu for mig Værelset i et lavt Hus, hvis Vinduer vendte ud til en stor Have, der gik ned til den gamle Jernbanevold; hun laa i Sengen, med en lille Sirtses Hue paa, svag og udtæret, men hun var saa lykkelig over at se mig, vel fordi hun vidste, at det var hendes gode Pleje, jeg skyldte mit Liv. Kort Tid efter døde hun.

Fra Krigen 1848—50 erindrer jeg, at jeg en Dag stod i Pige-kamret, da en Kone kom op og fortalte vor Kokkepige (der var fulgt med fra Stubbekøbing), at hendes Kjæreste var falden i Krigen. Jeg ejede en Soldaterdukke, der var iført en mørkeblaa Frakke med højrød Indsyning og Rabatter, og da jeg saa hende græde, lagde jeg denne Dukke ind under en af Spisestuestolene, gik saa ud i Køkkenet og sagde med et Barns hele Hensynsløshed: »Min Terreste er osse død i Trigen, han hedder Lottum (Jokum) og han ligger herinde under Stolene«. Krigen kan iøvrigt slet ikke have grebet ind i vort huslige Liv, thi dette med Kokkepigen er det eneste, jeg mindes. Der er heller aldrig fortalt mig noget derom.

Troppernes Hjemkomst i 1850 husker jeg; igennem de overfyldte Gader blev jeg af vor Karl baaret hen til Etatsraad F r. T u t e i n s¹⁾ Gaard paa Hjørnet af Badstuestræde og Vimmelskaffet, hvor nu »Bernina« er, her skulde vi fra Stueetagen se Soldaterne drage ind i Byen; jeg fik Lov til fra Karlens Skulder at trække i de lange nedhængende Flag; men af selve Indtoget

¹⁾ Etatsraad, Generalkonsul, Grosserer Friedrich Johann Tutein, f. 9. Septbr. 1757, † 6. Marts 1853, g. 10. Decbr. 1785 m. Regine Sophie Wraatz, f. 7. Oktbr. 1766, † 9. Marts 1847 (om Slægten Tutein se Danske patriciske Slægter I. 1891, S. 337—45).

husker jeg ikke meget; jeg har vel sagtens været fordybet i Kager og Chokolade.

Allerede paa min første Fødselsdag i Aaret 1848 flyttede Moder med mig ud til Frølich's, efter at »Blidah« var blevet færdig tidligt paa Foraaret, og Frølich's selv vare flyttede derud i Maj, herefter tilbragte Moder og jeg sammen med Barnepigen hver Sommer 6 Uger af den varmeste Tid her. Der blev anskaffet en af Datidens Kurvevogne — en lav tung Genstand paa 4 smaa Træhjul — til mig, og i den trak Barnepigen mig hele Dagen rundt i Haven; jeg legede paa den store altid gule Græsplæne, og Onkel erklærede at han godt vidste, at den var gul, fordi der var Rødsand 6 Alen nede, og at Træerne vilde gaa ud, naar Trærødderne naaede Sandet; men han trøstede sig med, at det vilde han ikke komme til at opleve. Han var dengang lidt over 60 Aar gammel og blev 86; Træerne stod endnu ved hans Død og staar for den Sags Skyld endnu!

Fader blev i Byen, naar vi var paa »Blidah«; men kom 2 Gange om Ugen ud til Middag sammen med Onkel Lorentz, der hver Morgen Kl. 8 kørte eller red fra »Blidah« ind til sit Kontor i Store Kongensgade og vendte hjem igen Kl. 4½. Da Farmoder Buntzen jo boede hos os paa Nørregade, var Fader ikke alene i denne Sommer-tid, thi de to holdt hinanden med Selskab, naar vi var borte.

Foruden paa »Blidah« var vi ogsaa hver Sommer en 3 Ugers Tid paa det dejlige »Rosendal« paa Østerbro, der hvor nu Rosen-vænget ligger. Den gamle Etatsraad Tutein holdt meget af Moder, hun morede og underholdt ham, og jeg har vel været ret skikkelig, ellers havde denne sære Olding sikkert ikke taalt mig.

Det Tutein'ske Hus førtes grandioست; Onkel Lorentz's Hus var jo meget større end vort, men, saa lille jeg var, kunde jeg dog godt se, at dette var endnu meget større¹⁾. Til daglig vartede to Tjenere op ved Bordet, og der blev givet mange Middagsselskaber; navnlig samlede hver Fredag Etatsraad Tutein sine Børn og Børnebørn og en Del andre hos sig, der var saa aldrig færre end 18—20 Personer til Bords.

Paa første Sal ud mod Østerbrogade laa Altanstuen, en stor Sal med 2 Glasdøre ud mod en lang Altan, her blev der drukket The om Morgen; ved Siden af var der et lille grønt Kabinet, ogsaa mod Gaden, i hvilket der fandtes et herligt Hjørneskab fuldt af alt muligt Legetøj til min og andre Børns Glæde. I Køkkenet, der laa i Kælderen ud mod Østerbrogade, regerede en fin Husjomfru, der hed »W u l f s e n«²⁾, der proppede mig med Svedsker og Rosiner.

¹⁾ Etatsraad F. Tuteins Husstand bestod foruden af Selskabsdamen af 8 Tjenestefolk; hans i Hus med ham boende Søn, Ferdinand, havde Guvernante og 5 Tjenestefolk (ifølge Folketællingen 1850).

²⁾ Cecilie Wulfsen, f. 1803 i Holsten (iflg. Folketællingen 1850).

Spisestuen vendte ud mod den dejlige Have med mægtige Træer, denne strakte sig lige ned til Strandpromenaden og endte i en lang Poppelallé, der endnu stod for faa Aar siden; det var mange Tønder Land denne Have spændte over. Jeg mindes et Lysthus helt nede ved Vandet; Strandpromenaden var nemlig kun en lille smal Sti og kun skilt fra Haven ved en meget dyb Grøft; her tilbragte vi mange Timer af Dagen. Nord for Haven laa store Kornmarker (hele det Stykke Land som ligger mellem Slagelsegade og Nordre Frihavsgade), det var min største Glæde at køre paa Hø-læs derude, og mange Gange har jeg siddet oppe i Højden og set ud over Skibene i Sundet.

Jeg fik mærkelig nok Lov til at spise med ved Bordet, naar vi var der, og fik kun Skænd, naar jeg kom Spinat paa Dugen eller Servietten, hvad jeg var saa slem til, at man kaldte min Side af Dugen »Spinatsiden«. Hver Morgen fik jeg til min The et Horn, en Luxus jeg ikke kendte til andre Steder. En Gang havde Tjeneren glemt dette Horn, og jeg brølede i vilden Sky, hvorpaa den gamle Etatsraad sagde til Tjeneren: »Han sørger for, at Barnet faar sit Horn; naar hun er vant dertil, skal hun have det, forstaar han det!«

Naar vi om Morgenen havde drukket The i Altanstuen, hvorfra der dengang kun var Udsigt til Haver og smaa Landsteder langs Dosseringen, gik Fru Elise Tutein¹⁾ ud med mig paa Altanen for at oppebie, at Onkel Lorentz Frølich kom ridende fra »Blidah«, han standsede saa sin Hest og fortalte os, hvorledes det stod til i de to Frølich'ske Hjem, »Blidah« og »Marienlyst«. Onkel Lorentz's Broder paa »Marienlyst« var gift med Etatsraad Tuteins eneste Datter, og selv var Onkel Lorentz intim Ungdomsven af Sønerne, Ferdinand og Wilhelm Tutein²⁾.

Etatsraadinde Tutein fra Norge var ikke sin Mand tro, og en Tid lang var de separerede, men Datteren Poulina Frølich satte igennem, at de atter blev forenede og endte deres Dage sammen.

Engang da Gartneren havde en meget aparte grim Hat paa, og den gamle Etatsraad, der godt kunde være grov, sagde til ham: »Hvor har han den Hanrej-Hat fra«, svarede Gartneren: »Det ved jeg saamænd ikke, Fruen gav mig den, hun sagde det var en af Herrens gamle«.

Tutein kaldte aldrig sin Kone for andet end »Madam Sophie«; da hun mod Slutningen af sit Liv blev apoplektisk og imbecil,

¹⁾ Elise Beate Tutein, f. Hvidt, d. 24. Juni 1801, † 13. Juni 1897, g. 4. Decbr. 1820 m. Etatsraad Fr. Tuteins Søn, Etatsraad Friedrich Wilhelm Tutein til Edelgave, f. 13. Novbr. 1791, † 10. Septbr. 1867.

²⁾ Grosserer Ferdinand Tutein, f. 13. Marts 1788, † 10. Febr. 1880, g. 17. Oktbr. 1824 m. Josepha Aloisia Francisca Romalia Anna Marie Siboni, f. 7. Febr. 1809, † 25. Decbr. 1866.

og man vilde søge en Selskabsdame til hende i den Anledning, paatog en Veninde af Huset, Fru L e t h¹⁾ sig at se paa disse Damer; da hun mente at have fundet en og meldte det, spurgte Etatsraaden: »Gaar hun indad tilbens?« »Det ved jeg ikke«, var Svaret. »Ja for jeg har set Madam Sophie i 60 Aar gaa indad tilbens, det har jeg nok af«. Da Fru Tutein tilsidst intet andet kunde tage sig for end somme Vidskestykker med temmelig lange Sting, og de ikke kunde skaffe hende Vidskestykker nok, foreslog hendes Mand, at man hvergang hun var færdig med et, skulde klippe Sømmen af, saa hun tilsidst syede paa Noget, der ikke var større eller bredere end et Strømpebaand.

Tutein var overhovedet en gammel Original; af Vækst var han lille; men havde stor Svaghed for høje Folk og misundte dem af sit ganske Hjærte. I et Selskab hos Onkel Lorentz Frølich, hvor Tutein havde været sammen med Frølichs Huslæge, den vittige Dr. Winkler,²⁾ viste det sig da Tutein skulde gaa, at hans Overfrakke var bleven forbyttet. Dagen efter sendte Tutein Bud til Winkler for at spørge om han ikke havde faaet hans Frakke. »Nej«, lod denne svare, »hils Etatsraaden og sig, at jeg aldrig gaar med Spencer!«

I Huset hos den gamle Etatsraad, »le marquis«, som han kaldtes, boede til Stadighed hans Svigerinde L o t t e W r a a t z³⁾ og en Søster til Admiral Mourier, N a t h a l i e M o u r i e r⁴⁾ der var Moders Veninde.

Morbroder Adolphe de Coninck, var i mange Aar Lektor for Tutein, de læste altid enten Fransk eller Tysk. Onkel Adolphe var meget morsom og Tutein var god imod ham; dette Venskab fortsattes mellem Onkel Adolphe og Sønnen P e t e r T u t e i n⁵⁾ paa »Marienborg«, lige til Onkels Død i 1870; deres Venskab gav sig ofte Udslag i, at Tutein hjalp Onkel over hans pekuniære Vanskeligheder; thi god Økonom blev Onkel Adolphe aldrig. Engang under en saadan Oplæsning smaasov den Gamle, som ofte før, og da Onkel Adolphe, der sad og pillede ved en Snor, der hang ned fra et uhyre Verdenskort, bemærkede dette, holdt han op at læse og gentog i Overgivenhed stadig kun Sætningen af Thiers' »La révolution et l'empire« »Ainsi Napoléon finissait la révolution française« i 4—5 forskellige Modulationer. Tutein vaagne ved at den vedvarende Læsning ophørte og sad længe for-

¹⁾ Frederikke Cecilie Leth, f. Hastrup, i. 9. Febr. 1804, † 26. Septbr. 1886, g. m. Generalkrigskommissær Christopher Adolph Leth, f. 16. Aug. 1796, † 20. Oktbr. 1868.

²⁾ Stadskirurg Bent Otto Winkler, f. 13. Decbr. 1780, † 26. Novbr. 1845.

³⁾ Juliane Charlotte Wraatz, f. 18. Decbr. 1780, † ugift 17. Marts 1866.

⁴⁾ Térèse Natalie Mourier, f. 27. Septbr. 1812, † ugift 30. April 1867.

⁵⁾ Hofjægermester, cand. jur. Peter Adolph Tutein til Marienborg, f. 10. Decbr. 1797, † 16. Juli 1885.

færdet og stirrede paa min Onkel, der var travlt beskæftiget med at pille ved Snoren, uden at mærke, at Verdenskortet begyndte at rulle sig op, men da det tilsidst med et Brag (det havde vist ikke været rullet op i mange Aar) trillede hen ad Gulvet, foer den Gamle op og sagde paa sin halv fransk-tyske Dialekt: »Men er han da bleven gal, vil han slaa mig ihjel«.

Engang skulde mine Forældre til et stort Middagsselskab hos Etatsraad Tutein i hans Hjem i Vimmelskaflet hvor han nu boede paa 1ste Sal, medens Sønnen Ferdinand, Faderens Kompagnon, havde Lejlighed i Stuen. Det var en kold Januardag og en Droske skulde køre mine festklædte Forældre til det usædvanlig elegant indrettede Hus. Igennem en lukket Port, hvor Vognene kunde holde, steg man op ad nogle Trin til en cirkelrund Vestibule smykket med Statuer og et højt Jerngelænder; 2—3 Tjenere stode i graa Knæbenklæder og Silkestrømper rede til at modtage Gæsterne. Da mine Forældre skulde stige tilvogns hjemme paa Nørregade, opdagede Fader, at Kudskens Træsko med Halm i, og min Moder paastod at Drosken lugtede som en gammel Transtøvle, fordi Ruffet var blevet sværtet med et eller andet skrækkeligt. Min Fader forbød Kudskens at forlade Bukken, naar de kom ind i den oplyste Port hos Tuteins, men Kudskens, der ikke var vant til disse fine Tjenere, fattede aabenbart ikke Meningen og sprang, da de naaede derhen, ned med et uhyre Brag paa sine store Træsko for at aabne Vogn døren. At Droskerne i de Tider var saa tarvelige, laa vel nok tildels i, at langt flere Mennesker end nutildags havde egen Hest og Vogn, thi alt var jo mindre dyrt, navnlig Foderet; foruden hele Adelen havde af vore nærmere Bekendte Etatsraad A. N. Hansens, Etatsraad Duntzfelts, de to Familier Frølich, Brobergs, Suhrs, Holmblads, Gotschalcks, Halkiers, Legationssekretær Brun og mange andre Hest og Vogn; Onkel Lorentz Frølich havde 2 Køreheste og 2 Rideheste, en Wienervogn, en Kareth og en lille Jagtvogn, som han selv kørte; naar vi kørte i den sad Moder hos ham og jeg bagved hos Kusken; indtil 1860 kørte vi med Tjeneren staaende bagpaa Vognen, holdende sig i 2 Seler, noget nu til Dags vistnok kun de Kongelige har, og naar vi om Sommeren blev inviterede ud til Tuteins paa »Rosendal« blev vi hentede i stor Landauer eller i Wienervogn med 4 Heste for og Tjener staaende bagpaa.

Ogsaa Benedicte Arnesen-Kall taler i sine Erindringer herom; dengang havde endog de fleste Professorer eget Køretøj.

1853 døde Etatsraad Tutein, omtrent 95 Aar gammel; »Rosendal« gik nu over til Sønnen Ferdinand, der var gift med den aandrige og indtagende Pepina Siboni.¹⁾ Hun begik den Fejl at

¹⁾ Se Note 2, Side 91.

faa sin Mand, hvem hun havde en ubegrænset Magt over, til at sælge dette dejlige og værdifulde Sted til Vinhandler Waagepetersen¹⁾. Jeg tror ikke de fik meget mere i Bytte end det lille Landsted »Strandhøj« ved Bellevue; thi de kontante Penge, der kom ind ved Salget brugtes nok til at bygge Huset derude for, men det var den noget forfængelige Frue ikke tilstrækkeligt fashionabelt at ligge paa Landet paa Østerbro; havde Tutein'erne beholdt »Rosendal« havde de nu været Millionærer.

Min sidste Erindring om det Tuteinske Hjem er, at Moder fortalte mig om den gamle Etatsraads Død og at Lotte Wraatz havde bestemt, at Legetøjet skulde deles mellem de Børn, der plejede at lege med det. Denne Udsigt holdt mig, der jo kun var 5 Aar gammel, temmelig skadesløs for ikke mere at komme paa »Rosendal«. Jeg husker den højtidelige Visit jeg med min Moder gjorde i den store runde Sal ud mod Vimmelskaflet, hvor Lotte Wraatz sagde: »Saa har jeg tænkt lille Elisabeth, at Du skulde have Byggekassen«. »Ja Tak«, sagde jeg« »det har jeg ogsaa selv tænkt«. Man forstaar min Moders Forfærdelse og de Andres Latter ved mit ugenerte Svar, der viste, at jeg i Tankerne havde gennemgaaet, hvad der mulig kunde tilfalde mig.

Hermed ender »Rosendals« Saga, nu halvhundred Aar efter, er der ikke Spor mere tilbage af dette dejlige Sted.

Lige til Oktober 1866, da jeg, 19 Aar gammel, kom i Huset hos Onkel Frølich, boede vi paa Nørregade. Farmoder Buntzen flyttede 1849 sammen med mine Forældre²⁾; hun var næsten stokedøv, saa jeg fik fra Barndommen Øvelse i at tale tydeligt for at raabe hende op; dette kom mig senere hen i Livet, da jeg blev knyttet til en anden tunghør³⁾, til stor Nytte.

Mine Forældres Hjem var nydeligt, men efter Tidens Skik tarveligt. Vi havde dog Tæppe paa Dagligstuegulvet, noget der ikke var almindeligt, men i min Familie fandtes det overalt, da de næsten alle var rige. Mine Forældre brændte Oljelampe, som man skulde huske at trække op; glemte man det, gik Lampen ud; naar man trak den op, svirrede den i Halvmørke nogle Sekunder, efter først at have gjort et umaadeligt Spektakel, og først saa lyste den op; Tjenestefolkene brændte kun Tællelys og Farmoder brændte sit Tællelys lige til sin Død i 1859.

¹⁾ Vinhandler, Kaptajn Lorentz Ludvig Mozart Waagepetersen, f. 22. Okt. 1813, † 25. Febr. 1885.

²⁾ Ifølge Vejviseren boede Fru Medea Buntzen, f. Garb, i Studiestræde 79 fra hun kom fra Stubbekøbing, til hun flyttede sammen med sin Søn og Svigerdatter til Nørregade 238.

³⁾ Forfatterinden tænker paa Christian den IXdes tunghøre Dronning Louise, f. Prinsesse af Hessen-Cassel, f. 7. Septbr. 1817, † 28. Septbr. 1898.

Farmoder forgudede mig, og var jeg ikke artig, kunde hun slet ikke høre, hvad der var i Vejen, men sagde kun: »Det stakkels Barn er sulten«; hun gik saa ind i sin Stue og tog ud af sit Mahogni Hjørneskab Surbrød, Smør og Ost og gav mig et Stykke fint skaaret Smørrebrød, som naturligvis bragte mig til at tie, da jeg skulde tygge Maden. Hun havde Moder mistænkt for ikke at give mig Mad nok. Ganske vist levede vi yderst tarveligt; thi Moder kunde ikke leve uden Selskabelighed og pæne Klæder skulde der ogsaa til, saa der maatte knibes lidt paa Maden, men der var dog altid nok; Retter som Chokoladesuppe og Fiskefrikadeller, et Fad Makaroni til Formad og Medisterpølse med Kartofler til Eftermad ansaa vi alle for Herreretter. Vor Dag var saaledes delt: Kl. 8—9 fik vi The med Smørrebrød (Moder fik sin The paa Sengen og Fader sin ind i sit Værelse paa en Bakke, saa Dug og Borddækning sparedes). Kl. 11 Frokost (uden Servietter), Ejdammer Ost, lidt Kød og Sild paa et Par Assietter, Mælk og Kaffe til Fader og Moder; Kl. 4 Middag, 2 almindelige Retter Mad, aldrig Dessert eller Vin, Kl. 8 samme Traktement som til Frokost og The, dog kan jeg huske, Fader af og til fik et lille Glas Kognac og Sukker heldt i et stort Glas Vand. For Farmoders Vedkommende var der truffen det fornuftige Arrangement, at hun havde »Sit« for sig selv; af det ovenomtalte Hjørneskab udtog hun sin lille Osteklokke og lidt andre Smaasager som salt Kød og Radiser. Hun spiste Frokost Kl. 10 og lod Kl. 1—2 sin Middagsmad hente i en Madspand. Pigerne vadskede saa af, men Kl. 5 kom hendes vigtigste Maaltid Kaffen, saa gik Fader ind og fik sin Eftermiddagskaffe hos hende; det var hendes gladeste Time paa Dagen, saa sad Søn og Moder sammen og talte om Fortid og Nutid. Sin beskedne The drak hun Kl. 8.

Var mine Forældre ude, sad jeg hos Farmoder og legede med alt mit Legetøj, som jeg var meget øm over og passede godt paa. I Mørkningen satte jeg mig paa en Skammel ved hendes Fødder, hun sad selv i sin Lænestol, der stod opad Væggen ind til Faders Værelse, og saa fortalte hun mig mageløse Historier; mest holdt jeg dog af at skraale til hende: »Noget Du har oplevet«.

Juleaften i vort Hjem var altid hyggelig; vi spiste til Middag Kl. 2 i Bedstemoders lille Dagligstue, thi i Spisestuen stod Juletræet, det var Faders største Glæde selv at pynte det til mig; jeg ser endnu for mig den lille aflange Blikdaase med Juletræspsynten, Glaskuglerne, en Sæbe-Gaas, en Vox-Engel og mange andre Herligheder. Naar Onkel og Tante Frølich sammen med Tante Louise de Coninck, — i den Tid boede hun hos Frølichs — samt Dr. B j e r r i n g¹⁾ Kl. 7 indfandt sig, aabnedes Døren til Spisestuen, hvor

¹⁾ Distriktslæge i Kbhvn. Christian Peter Bjerring, f. 8. Januar 1804, † 7. Febr. 1870, ugift.

Juletræet var rejst mellem Vinduerne og det runde Spisebord fyldt med Gaver; det var mageløse Aftner, naar Fader og gamle Farmoder Buntzen med mig ved Haanden traadte ind til det tændte Træ. Da Fader døde og Farmoder flyttede fra os¹⁾ blev alting anderledes; indtil jeg blev gift var Juleaften den tristeste Aften for mig i hele Aaret.

Vi havde 2 Piger og 1 Karl kaldet »en Timepeter«, han bar Vand og Brænde, gik Ærinder og børstede Skotøj, Kl. 9 var han færdig og gik saa til et andet Hus. Al dette Slæben med Vandet bevirkede, at man ikke kendte til saa megen Vadsk, som nu bruges. Den Luxus der nu hersker med personligt Linned var ganske ukendt. Man brugte ogsaa mindre Vand til sin Person, navnlig tog gamle Folk det dengang ikke saa nøje med lidt snavsede Hænder.

Mine Forældres Selskabelighed staar noget dunkelt for mig, vi havde kun Aftenselskaber, hvor 3—4 Spilleborde var i Gang, ved hvilke der spillede L'hombre, Boston og Grandissimo. Beværtningen var smaa Postejer med Fiskefyldning, skaaret Smørrebrød med forskelligt Paalæg, Sildesalat, højt regnet en Makaroni Salat, Rødvind og til Dessert Kransekage. Hos os kom foruden den de Coninck'ske Familie, Dr. Bjerring og Professor Ahrensens, Oberstløjtnant Da u²⁾ (Barndomsven og, tror jeg, Slægtning af Fader), Kriminalretsassessorerne G u d e n r a t h³⁾, M e y e r⁴⁾ og K ø p k e⁵⁾.

Min første Legekammerat var Dr. Bjerrings Søsterdatter P e t r a D i e c h m a n n⁶⁾, (Datter af den senere Præst i Randers Pastor Diechmann), der blev gift med Kunstmaler, Prof. Carl Thomsen. Det morede mig ikke meget at komme hos hende, men vi blev tvunget til at være sammen; jeg husker, at jeg ved de første Børneselskaber hos Diechmann foretrak at sidde og lege med hendes Legetøj i en anden Stue end den, hvor de andre legede; jeg var jo vant til at beskæftige mig selv. Allerede

¹⁾ Fru Medea Buntzen, f. Garb, flyttede 1857 etter sin Søns Død til Rosengaarden 121—22, hvor hun døde i 1859.

²⁾ Vistnok Oberstløjtnant Carl Vilhelm Dau, † 6. Januar 1874. At han skulde være en Slægtning af det Buntzenske Hus er sikkert en Misforstaaelse; et saadant Slægtskab kendes ikke.

³⁾ Etatsraad, Kriminalretsassessor Schack Just Gudenrath, f. 23. April 1803, † 20. Novbr. 1880.

⁴⁾ Højesteretsassessor Christian Adolph Meyer, f. 24. Juni 1803, † 10. April 1878.

⁵⁾ Overretsassessor Gode Lauritz Køpke, f. 4. April 1811, † 9. Juli 1868.

⁶⁾ Petra Elise Charlotte Diechmann, f. 4. Oktbr. 1848, † 20. Marts 1926. D. af Sognepræst til Stubbekøbing og Maglebrænde Hans Anton Severin Lobedanz Diechmann, g. 15. Oktbr. 1876 m. Genremaleren, Professor Carl Christian Frederik Jacob Thomsen, f. 6. April 1847, † 4. Oktbr. 1912.

i 1855 kom Diechmanns til Randers og Petra og jeg er først mødtes igen i 1898, da vi begge havde voxne Børn.

Dr. Bjerring var en lille gesvindt Mand, der kun levede for den ene Tanke, engang at komme til Paris. I den Anledning havde han samlet sig en pragtfuld topografisk Samling Fotografier og Stereoskopbilleder fra Paris, saa han kunde have fundet Vej der i Mørke, men han opnaaede aldrig at komme dertil. Han var national-liberal og havde som ældre Mand med Studenterhue paa deltaget i Studentertoget til Frederik VII. ved dennes Tronbestigelse, hvorimod min Fader var konservativ, saa paa dette Omraade mødtes Vennerne ikke.

Gudenraths var velstaaende og ejede den Gaard ved Vester-vold, hvor nu Industrihotellet er. De gav Børnebiller for deres eneste Barn, Vilhelm¹⁾, og disse Baller var mine første Forsøg paa Selskabelighedens Arena, jeg morede mig altid mageløst. Vilhelm Gudenrath, der var min Legekammerat i de Aar var en forkælet Dreng, men Farmoder Buntzen havde bestemt, at jeg skulde have ham; han forlovede sig iøvrigt i en Alder af ca. 21 Aar med en nydelig 16aarig Frk. Grove fra Vestindien, som han først efter mere end 10 Aars Forlovelse fik; han endte med at blive Kontorchef under Postvæsenet; inden han var 50 Aar tog han sin Afsked, fordi ingen kunde komme ud af det med ham.

Hver Søndag besøgte Fader sin Faster, Tante Stine Buntzen²⁾, der boede i Kronprinsessegade 384 og han var som den kærligste Søn imod hende; ofte var jeg med, og saa med Forundring paa de 3 Værelser med nedrullede Vinduer, fulde af gode, tildækkede, Mahogni Møbler med rødt Silkedamaskes Betræk; selv sad hun i et lille to Fags Værelse mod Kronprinsessegade og sov i en tilstødende Alkove med sin gamle Pige. Mærkelig var Tante Stine unægtelig; jeg spiste af og til hos hende og husker, at vi engang, da jeg var et Barn paa 7—8 Aar, fik Hare. »Hvilket Stykke vil Du have«, spurgte hun. Jeg pegede vel instinktmæssig paa et godt Stykke. — »Smaa Piger skal aldrig ønske noget«, sagde hun saa; saa lille som jeg var, følte jeg det som en stor Uretfærdighed, da hun selv havde opfordret mig. De sidste 2 Aar af

¹⁾ Fhv. Kontorchef i Indenrigsministeriet, cand. jur. Jacob Vilhelm Just Gudenrath, f. 30. Oktbr. 1843, † 23. April 1922; g. 12. Aug. 1875 m. Laura Marie Henriette Grove, f. 16. Novbr. 1845, † 18. April 1918, D. af Apoteker i Frederikssted Samuel Frederik Grove.

²⁾ Den aandrige og musikalske Anne Christine Buntzen, f. 5. Juni 1778, † 25. Oktbr. 1859. P. Hjort udtaler (Udvalg af Breve 2. Saml. S. 436) at han ansaa hende for den genialeste danske Kvinde, han kendte. Efter sin Stedmoders Død i 1836 (se foran S. 82, Note 2) anføres hun i Vejviseren 1837—39 som boende Holmens Kanal 258, 1840 Holmens Kanal 253 (Trykfejl?); 1841—49 Sølvgade 416 C, 1850 Østerbrogade 108 A II., 1851—59 Kronprinsessegade 384 I.

sit Liv tilbragte hun i Sindssygens Mørke; efter Faders Død mindes jeg ikke at have set hende.

Med Fader var jeg engang — vel omtrent i 1852 — i det lille Theater i Kannikestræde, hvor der nu er et Auktionslokale. Jeg stod paa Bænken, hvor Fader sad, og holdt ham om Halsen; der gaves et svensk Stykke der hed »Den forlorna Katta«, jeg forstod ikke en Smule af Stykket; saa blot en almindelig Kat paa Scenen og hørte hele Tiden Tale om en Kat, tilsidst løb en Mand paa alle 4 med Tyrolerhat og hvid Skjorte paa over Scenen; jeg fandt det hele saa henrivende, at jeg stadig vilde kysse Fader; dette afværgede han; da der jo var Publikum tilstede; men Faders Glæde over min Henrykkelse var rørende.

Mine Forældre havde ikke Raad til ofte at gaa i Teatret. Skete det en sjælden Gang, taltes der længe derom, derfor har det vel indprentet sig saa stærkt i min Erindring, Der var noget, der hed Høkerloger (Forklaringen paa dette Navn findes hos Overskou eller i Fru Heibergs Erindringer); Fader fik en sjælden Gang en saadan sammen med Ahrensens eller Assessor Gudenraths, der var ogsaa en Klappads, som jeg fik Løfte om at faa en Gang, men jeg mindes dog ikke at have været i det kgl. Theater paa denne Plads; formodentlig skulde først Ahrensens Døtre og Vilhelm Gudenrath, der jo var ældre end jeg, derhen. Fra 1854 har jeg den Erindring om det kgl. Theater, at Tante Louise de Coninck, tog mig derhen i Pladslogens første Række for at se en Ballet »Krystalpaladset«; jeg husker kun, at jeg saa en Mængde pyntede Mennesker, navnlig Børn med runde Hatte, drage forbi, men glad var jeg.

En af de mærkeligste Fremtoninger, som mine Forældre kendte, var Etatsraadinde S c h ø n b e r g¹⁾, Enken efter Frederik VII.'s bekendte Hofinspektør Schönberg. Hun var baade rig og godgørende, hun ejede en dejlig Villa foran paa Gl. Kongevej, lige overfor Schönbergs Gade, med en stor Have, der gik ned til Værnedamsvejen, medens udstrakte Marker laa foran Huset saa langt Øjet kunde naa, i Retning af Ladegaardsaaen. Hendes ældste Datter af første Ægteskab, C l a r a I p s e n²⁾, Enke efter Kammerherre C h r. F a l b e, havde de for deres Skønhed næsten berømte

¹⁾ Etatsraadinde Dorothea Cathrine Schönberg, f. Kirkerup, f. 13. Marts 1749, † 11. Decbr. 1857, g. 1) 1797 m. Premierløjtnant i Artilleriet Mathias Christian Ipsen, f. 5. Aug. 1776, † 2. Juli 1802, 2) m. Hofinspektør, Etatsraad Hans Heinrich Schönberg, f. 20. Aug. 1785, † 9. Oktbr. 1845.

²⁾ Kammerherreinde Clara Andrea Johanne Margrethe Falbe, f. Ipsen, f. 25. Aug. 1800, † 29. Juni 1877, g. 28. Januar 1820 m. Kammerherre, Kommandørkaptajn Christian Tuxen Falbe, f. 5. April 1791, † 19. Juli 1849 (om Slægten Falbe se: Danske patriciske Slægter I., 1891, S. 91—101).

Døtre, Clara¹⁾, gift med Kammerherre Louis Rothe, og Ida²⁾, gift med Oberst Johan Trepka, som faldt i Trearskrigen. Ida var svag og skulde til Vestindien, for at besøge sin Søster, Clara, der var Guvernørfrue der, undervejs døde hun af Brystsyege og sænkedes i Atlanterhavet. To Sønner, Kaptajn Vigan t Falbe³⁾ og Gesandten i London Chr. Falbe⁴⁾ var lige saa store Skønheder som Søstrene; omgivet af denne skønne Familie sad Fru Schønberg i sin underlige gamle sorte Kjole og store hvide Kappe. Hun var af og til melankolsk, saa lukkede hun sig inde og vilde ingen se. Naar hun var i det Humør travede hun sent om Aftenen gennem Vesterbros smaa mørke Alleer, hvor Bølleoverfald ikke var sjældne. Engang hændte det da ogsaa, at en Bølle kom hen til hende, men hun sagde ganske rolig: »Nej, føj, føj, hvor kan han ville overfalde en gammel, fattig Kone som mig, gaa han meget heller hjem og skam sig, hører han det«, og han gik.

I de Dage skulde der betales Bompenge ved Portene; det holdt hun ikke af; thi det var ikke saa lidt for en Kareth med 2 Heste; da hun derfor en Dag mødte Fader, der som Assessor havde Porttegn, tog hun ham op i Vognen under Paaskud af at høre til mig, der havde haft en let Skarlagensfeber, og da han saa havde vist sit Porttegn, satte hun ham af ved Frihedstøtten med Lommen fuld af Blommer til os derhjemme. Hun kendte godt Direktør Lange⁵⁾ ved Folketatret og havde i dette Theater faaet indrettet en lille Loge, der hængte oppe mellem Kulisserne til højre; muligt var det ogsaa fordi hendes Dattersøn Alexis Næser⁶⁾ var blevet Skuespiller her, at hun opnaaede denne Begunstigelse, skønt han kun blev der et Par Sæsoner. I denne Loge tog hun ofte Moder og mig med, vi bleve førte gennem de utroligste Krinkelkrøge og Trapper og havnede saa oppe i Noget, der lignede en stor Trækasse, 3—4 Alen i Kvadrat med aaben Forside, her stod 2 Straa-Spisekestole, hvor Fru Schønberg sad længst henne mod Theatret, Moder ved Siden af; paa Gulvet stod en høj hvidskuret Skammel,

¹⁾ Clara Johanne Angelique Falbe, f. 20. Oktbr. 1820, † 21. Febr. 1888, g. 2. Decbr. 1840 m. Viceguvernør i Dansk Vestindien, Kammerherre Louis Rothe, f. 23. Oktbr. 1811, † 20. Novbr. 1871.

²⁾ Ida Louise Mathilde Falbe, f. 30. Juni 1822, † 27. Novbr. 1849, g. 2. Juni 1841 m. Kammerjunker, Oberst Johan Christian Mathias Trepka, f. 28. Decbr. 1809, † 25. Juli 1850.

³⁾ Kaptajn Carl Vigan t Monterosi Falbe, f. 11. Aug. 1826, † 19. Juni 1871.

⁴⁾ Kammerherre, Gesandt i London Christian Frederik Falbe, f. 15. Septbr. 1828, † 27. Maj 1896.

⁵⁾ Teaterdirektør Hans Vilhelm Lange, f. 18. Januar 1815, † 29. Januar 1873.

⁶⁾ Assistent i Marineministeriet Frederik Alexis Næser, f. 8. Novbr. 1838, † 27. Maj 1886.

den sad jeg paa og kunde akkurat naa med Øjnene over Logeranden, medens jeg klemtes af de to Damers Knæer, men jeg fandt det naturligtvis alligevel morsomt. Fra dette underlige Kighul saa jeg Stigaard¹⁾ i »Den sidste Nat«, Fru Nyrop²⁾ som 16aarig Pige i »Den lille Hex« og meget andet; men skøndt det morede mig meget, havde denne nære Adgang til Theaterverdenen dog ingen- somhelst Indflydelse paa min barnlige Fantasi, allerede dengang laa ubevidst mine Ønsker i ganske andre Sfærer; men Experimentet var farligt nok. Fru Schönberg havde forøvrigt Pillelogen i 2. Etage i det gamle kgl. Theater, der har jeg ogsaa været med hende, der var altid 4 i Logen; kun de to kunde se, men ved at række Hals, faa Lov til at skiftes lidt, krybe op paa den bageste Bænk, eller ligge et Kvarterstid paa Knæ foran mellem de to forreste, fik man en Anelse om hvad der foregik; det var da altid bedre end at sidde hjemme, naar de andre var paa Komædie. Herfra saa jeg den store Skuespiller N. P. Nielsen³⁾ i »Kong Lear« og i »Statsmand og Borger«; jeg husker at Nielsen blev syg i dette Stykke, Tæppet maatte gaa ned, men hævedes dog hurtigt igen og da var Intet ivejen. Denne Pilleloge faldt nok bort ved Theatrets Ombygning 1856.

Hver 6. Oktober tidlig paa Formiddagen afhentede Fru Schönberg Moder og mig til en Køretur ud til Taarbæk til Oldemoder, Admiralinde Fiskers, Fødselsdag; det lille bitte Hus og diminutive Forhave besøgte den Dag af de Fornemste her i Landet; Komtesse Jenny Holck⁴⁾, Kammerherre Classen⁵⁾ og Hustru f. Skeel, Frk. Angélique Colbjørnsen⁶⁾ Kammerherreinde Bornemann⁷⁾, Grevinde Frederikke Knuth⁸⁾, o. m. a. Der kom altid en Buket fra Arveprinsesse Caroline, den Gang Tronens nærmeste Arving. De Nærmeste, deriblandt Moder og jeg, blev til Middag; efter Nutidens Begreber var det en tarvelig Middag

¹⁾ Skuespiller Hans Lauritz Frederik Stigaard, f. 21. Aug. 1829, † 29. Juli 1889.

²⁾ Skuespillerinde Agnes Flemmine Nyrop, f. Lange, f. 21. Novbr. 1841, † 19. Januar 1903.

³⁾ Nicolaj Peter Nielsen, f. 28. Juni 1795, † 13. Marts 1860.

⁴⁾ Komtesse Jenny Holck, f. 13. Juni 1803, † 17. Decbr. 1864.

⁵⁾ Gehejmekonferensraad Peter Hersleb Classen, f. 18. Januar 1804, † 22. Febr. 1886, g. 6. Maj 1828 m. Clara Charlotte Fanny Skeel, f. 20. Novbr. 1809, † 10. Novbr. 1898.

⁶⁾ Arveprinsesse Carolines Hofdame Angélique Vigantine Colbjørnsen, f. 7. Decbr. 1798, † 25. Januar 1862.

⁷⁾ Kammerherreinde Vilhelmine Constance Bornemann, f. Walterstorff, f. 4. Juli 1831, † 18. Juni 1881, g. 12. Oktbr. 1853 m. Højesteretsassessor, Kammerherre Cosmus Bornemann, f. 25. Januar 1806, † 14. Decbr. 1877.

⁸⁾ Frederikke Sophie Elisabeth Grevinde Knuth, f. Løvenørn, f. 26. Decbr. 1804, † 10. April 1889, g. 3. Marts 1825 m. Amtmand, Kammerherre Hans Schack Greve Knuth, f. 31. Marts 1787, † 5. Novbr. 1861.

men det hed sig, at efter den megen Chokolade og Kage kunde man dog ikke spise Noget; Suppe med Kødroller og Aubain, eller Suppe og en kogt Høne, bag efter Æbler, det var hele Dineren. Men det var alligevel en Gaade, hvorledes det kunde laves, thi der var kun en muret Skorsten med en Jern Trefod med Gløder og Brænde; af og til var Maden naturligvis røget, men det talte ingen om. Oldemoder Fisker var Datter af Generalpostdirektør K o f o e d¹⁾ der boede paa Postgaarden paa Købmagergade. Hendes Mand L o r e n t z F i s k e r bragte, medens han var Kaptajn, T h o r v a l d s e n som gratis Passager til Italien, og det var hendes Søn Kommandør F i s k e r²⁾, der 1838 paa Fregatten »Rota« førte Thorvaldsen og hans Værker til Danmark. Medens Kaptajn Fisker var ude paa bemeldte Togt, kom Thorvaldsens Fader, der var Tømmermand paa Holmen, op til hans Hustru, der dengang boede paa Toldbodvejen i den Danne-mandske Gaard, og sagde til hende: »Min Søn skriver, at Kap-tajnen er saa god imod ham ombord, kan jeg ikke lave noget til Fruen«; han forfærdigede saa et Solur, som mange Aar efter endnu stod der i Haven. Hendes Datter Henriette ægtede 1829 min Bedstefader Jean de Coninck, der var Enkemand efter sin Kusine Betsy de Coninck, da han var blevet Kæmmerer ved Øresunds Toldkammer; hun blev sine Stedbørn en udmærket og kærlig Sted-moder, kun Tante Louise, der var 16—18 Aar, kunde ikke tilgive Grandpapa, at han giftede sig igen. Derimod elskede Onkel Adolphe sin Stedmoder; da han fik Mæslinger plejede hun ham kærligt; men blev selv smittet, det angreb hendes svage Bryst og hun kom sig aldrig, men døde af Svindsot 1839. Hendes Moder var til sin Død i sit 97. Aar den kærligste, gamle Bedstemoder for hendes Stedbørn og ogsaa for mig.³⁾

I Gaarden paa Nørregade boede mine Forældre paa 3. Sal; paa 2. Sal boede Kancellist L. B u l l⁴⁾ i Postvæsenet, der var gift med Moders kæreste Ungdomsveninde A u g u s t a G e r s o n, Søster til den bekendte Hofraad G e r s o n⁵⁾. I hendes Ung-

¹⁾ Iste Direktør i Generalpostamtet, Konferensraad Hans Hansen Koefoed, f. 26. Martz 1720, † 11. Juli 1796, g. 1) 10. Novbr. 1746 m. Beate Albertine Wodroff, f. 30. Juni 1728, † 30. Septbr. 1747; 2) 24. Septbr. 1749 m. Christence Bentzen, f. 11. Maj 1729, † 1. Maj 1807.

²⁾ Kammerherre, Kommandør Hans Fisker, f. 28. Maj 1797, † 11. Septb. 1855.

³⁾ Se Noterne 5 og 6, Side 83.

⁴⁾ Kancellist i Generalpostdirektionen, cand. jur. Carl Ludvig Bull, f. 11. Juni 1809, † 10. Juli 1879, g. m. Augusta Emilie Gerson. † 20. Aug. 1872.

⁵⁾ Hofraad George Gerson, f. 14. Oktbr. 1790, † 16. Febr. 1825, g. 1. Oktbr. 1824 m. Adelheid Nathan-David, f. 24. Juni 1795, † 27. Decbr. 1891 som Enke efter neapolitansk Gesandt i Kbhvn. Prins Pignatelli-Ruffo.

dom elskede hun Grosserer William Smidt¹⁾ i Firmaet Smidt & le Maire; men han vilde ikke have hende. Da hans Ven og Beskytter, Baron Hambro²⁾ raadede ham til at tage hende, indvendte William Smidt: »Hun er saa lille«. »Naar hun staar paa sine Obligationer, er hun s'gu stor nok«, svarede Finansmanden; men Smidt tog hende alligevel ikke.

Saalænge Fru Bulls Moder, levede, var Bulls Kaar yderst smaa. Der var 7 Børn hos Bulls hvoraf de yngste fire tidlig og sildig var mine Legekammerater; de blev opdraget fornuftigt og tarveligere, end man kender det nutildags, blandt andet gik Datteren Louise³⁾ altid med røde, uldne, strikkede Strømper, hvad der kostede hende mange Taarer. Fru Bull, der var en trofast og øm Moder, gik daglig Tur med sine Børn i Kirsebærgangen, nedenfor den gamle Vold for Enden af Nørregade, hun gjorde Moder den Tjeneste at tage mig med paa disse Ture; thi Moder hadede at beskæftige sig med Børn, saa hun var Veninden uendelig taknemlig for, at jeg matte gaa med hende og Børnene. Hvor ofte har ikke den lille, gode Fru Bull delt det medbragte Smørrebrød ud til Børnene og givet mig et Stykke med. Hele Traktementet bestod af Rugbrød og Franskbrød lagt sammen — »Hambcrgere« som det dengang hed — og dertil en Flaske Mælk; medens vi legede og spiste, sad hun selv altid med sin Strikkestrømpe; dengang saa man ogsaa tit Hedebo-Ammerne i deres Dragter sidde og sy Hedebosyning i Kirsebærgangen.

Paa 1. Sal i Hus med os boede Onkel Lorentz Frølichs Fætter og min Gudsfarer, den senere Viceadmiral og Værftschef Emil Mourier⁴⁾, en af sin Tids stateligste Mænd; han var gift med en norsk Dame, den smukke Constance Münster fra Drammen, der vel ikke stod helt paa Højde med ham i Dannelse, men var et hjertensgodt Menneske; hun var hæftig og forløb sig undertiden, men hun var altid rede til at gøre det godt igen. Mouriers førte et selskabeligt Hus og saa intime vare disse 3 Familier, at naar Mouriers havde deres store Aftenselskaber, tog man Tøjet af hos Bulls og spiste til Aften hos os. Og havde vi en enkelt Gang større Selskab var der Garderobe i Mouriers Lejlighed og Bulls Lejlighed brugtes til Souperen. Jeg husker en glimrende Fest hos

¹⁾ Bankier Wilhelm Smidt, f. 29. Oktbr. 1801, † 21. Juli 1884, ægtede 7. Juni 1840 Claudine Emilie Oxholm, f. 2. Febr. 1816, † 10. April 1864.

²⁾ Hofraad, Bankier Joseph Hambro, f. 4. Novbr. 1750, † 30. Oktbr. 1848.

³⁾ Louise Augusta Hansen, f. Bull, f. 16. Novbr. 1846, g. 2. Juni 1871 m. Etatsraad, Grosserer James Gustav Hansen, f. 29. Aug. 1843, † 16. Marts 1912.

⁴⁾ Viceadmiral, Ordensmarskal, Konrad Emil Mourier, f. 11. April 1795, † 26. April 1865, g. 17. Juni 1831 m. Constance Marie Münster, f. 12. Maj 1808, † 6. Januar 1865 (om Slægten Mourier se Danske patriciske Slægter I. 1891, S. 188—208).

Mouriers med nogle Tableauer, hvor den Stue, der svarede til min Bedstemoders Dagligstue brugtes til Scene og 3 Fags Dagligstuen var Tilskuerplads; et Tableau forestillede Dronning Victoria med Princess royal (Kejserinde Friederich) og Prinsen af Wales hver paa sin Side af Lænestolen; jeg var Princess royal i hvid Kjole, lyseblaat Livbaand og krøllet Haar. Min Moder kom op paa Scenen, trak min Kjole ned og sagde: »Se hen paa mig«, jeg saa hende ogsaa hele Tiden, hun sad ved Kakkelovnen. Mange Aar senere — 1881 i Middelfart — kom en Dame hen til mig og sagde, at hun var den Dronning Victoria, som jeg stod i Tableau med 1852 hos Mouriers, det var Fru Mourier-Petersen, født Jørgensen¹⁾.

Moder var med mange Baand bundet til den Mourier'ske Familie, Admiralens Søster Nathalie, der som tidligere berørt var Selskabsdame hos Etatsraad Tutein, var hendes Ungdomsveninde. Disse Menneskers Glæder og Sorger delte Moder fuldt og helt. Da Admiral Mourier i 1855 blev sendt til Paris for at overrække Napoleon III. Elefantordenen, — han var som sagt en sjælden smuk Mand og talte som Søn af den franskreformerte Præst udmærket Fransk, — var dette for min Moder en lige saa stor Glæde som det var for hans egen Kone.

Deres eneste, smukke 18aarige Datter, Camilla²⁾, om hvem alle ventede, at hun skulde gøre et glimrende Parti, havde den Vinter gjort overordentlig Opsigt paa et Karneval, hvor hun forestillede »Danmark«, efter et Billede Fru Jerichau havde haft paa Foraars Udstillingen; Camilla selv saa jeg ikke i denne Dragt; men dette »Danmark« Billede (der nogle Aar senere fandtes uden paa en Folkekalender) staar endnu for mig. I 1885 begyndte hos Camilla de spirende Tegn paa den Brystsyrge, som inden hun blev 30 Aar lagde hende i Graven. En smuk Foraarsdag rejste Admiralinde Mourier med hende til Ems, vi Børn, Bulls og jeg, stod ved Nedgangen til Porten; hun græd, da hun skulde bort, og skønt jeg kun var 7 Aar gammel forstod jeg, at det var en tung Rejse. De kom imidlertid glade hjem, thi Faren syntes overstaet og var det ogsaa for nogle Aar. Hun blev gift med Løjtnant Arendrup.

I Vinteren 1853 døde Moders ældste Broder, Frederik³⁾, han var en brav, ringe begavet Mand, der ikke gad bestille noget. Tante Sophie Frølich sagde altid, at han paa Grund af, at han var

¹⁾ Augusta Cathrine Erica Jørgensen, f. 16. Maj 1832, † 7 Febr. 1913, g. 20. Aug. 1856 m. Etatsraad Adolf Tobias Herbst Mourier-Petersen, f. 26. Novbr. 1826, † 10. Juni 1912.

²⁾ Louise Camilla Mourier, f. 25. Novbr. 1835, † 13. Febr. 1868, g. 15. Novbr. 1860 m. engelsk Oberst Søren Adolph Arendrup, f. 12. Juli 1834, † 15. Novbr. 1875.

³⁾ Fhv. Kopist i den alm. Enkekasse, cand. phil. Frederik Jean Edgar de Coninck, f. 24. Novbr. 1805, † 30. Marts 1853.

ældste Søn stadig var blevet forkælet som Barn. Engang da Moder som lille Barn vilde have Noget, hun ikke kunde faa, sagde han: »Skraal Unge, saa faar Du Din Villie«. I Overensstemmelse hermed havde han selv handlet her i Livet og altid faaet den. 1821 kom det store Krak; men for Slægtens og Navnets Skyld fik han en lille Bestilling som Kopist. Godhjertet som han var, bragte han mig ofte et Kræmmerhus Bonbons, naar han kom til os. Jeg mindes, at jeg engang sagde til ham: »Har Du Bonbons til mig idag, Onkel Frederik?« »Nej, det er kun i Begyndelsen af Maaneden, naar jeg faar min Gage«. Det var første Gang jeg hørte Ordet »Gage«. Hvad han døde af, ved jeg ikke; han laa paa Hospitalet og Tante Louise de Coninck gik daglig og saa til ham. Efter hans Død blev hans Navn egentlig aldrig nævnt. Afholdt var Onkel Frederik alligevel, han havde tre Venner i Baronerne Rosenkrantz paa Rosenholm, hvor han ofte var om Sommeren. Da jeg 1866 sammen med *R e g i t z e E s t r u p*¹⁾ kom til Rosenholm talte gamle Baron *H a n s R o s e n k r a n t z*²⁾ til mig om Onkel.

Han var i sin Ungdom forlovet med en Frøken Koefoed, hun, der døde tidlig, var fattig og grim; de havde aldrig kunnet gifte sig, selv om hun havde levet. Hendes Søster, en rar, gammel Frøken Koefoed, boede i Treschows Stiftelse³⁾.

Den 1. November 1852 kom jeg i Skole hos nogle Ungdomsbede af Moder og Veninder af Fru Bull, Frøkerne *C a r o l i n e, A u g u s t a* og *A d e l e E u c h e l*⁴⁾, der havde en lille Skole for 8—10 Smaapiger fra 5—8 Aar. Da jeg traadte ind i Skolen var den første mit Blik faldt paa, en lille brunhaaret Pige, der stod og tog sit Forklæde paa, det var *M i n e B r æ s t r u p*⁵⁾, vi blev gode

¹⁾ Regitze Charlotte Conradine Armine Baronesse Holsten, f. 21. Aug. 1831, † 2. Maj 1896, g. 3. Septbr. 1857 m. Konseilspræsident Jacob Brønnum Scavenius Estrup til Kongsdal og Skaføgaard, f. 16. April 1825, † 24. Decbr. 1913.

²⁾ Kammerherre, Hofjægermester Hans Henrik Baron Rosenkrantz til Stamhuset Rosenholm, f. 20. Juni 1806, † 8. Oktbr. 1879.

³⁾ Er maaske den Mathilde Christiane Koefoed, f. 2. Maj 1821 i Kbhvn., † 19. Novbr. 1891 i Kbhvn., der 1881 indkom i Treschows Stiftelse.

⁴⁾ Søstrene Euchel var ualmindelig fine og dannede Piger, indtagende af Ydre, skriver Fru Sødning om dem (Erindringer I. S. 44). De var ifølge Oplysning af Bibliothekar Josef Fischer Døtre af Grosserer og Forfatter Gottlieb Euchel (Bricka IV., S. 618) og blev efter Faderens Død 1830 døbt i Folkekirken. Den ældste af Søstrene var Caroline, f. 1801, der døde sidst 25. Novbr. 1888, den yngste Elise, f. 1815, døde allerede 4. Maj 1850, den næstældste Augusta, f. 1808, † 23. Febr. 1855, og Adele, f. 1812, † 8. Oktbr. 1860. Faderen, som var nær knyttet til M. L. Nathanson og hans Kreds, var Broder til Isac Euchel, der i jødiske Kredse er godt kendt som Bibelfortolker og Ud giver af det litterære, hebraiske Maanedsskrift »Ha-Meassef« (Samleren).

⁵⁾ Erasmine Bræstrup, D. af Geheimkonferensraad Christian Jacob Cosmos Bræstrup, f. 2. Maj 1846, † 27. Septbr. 1919, g. 9. Novbr. 1865 m. Overretssassessor, Kammerjunker Vilhelm Heinrich Meyer, f. 6. April 1838, † 25. Juli 1914 (se om Slægterne Bræstrup og Meyer: Danske patriciske Slægter I. S. 64—69 og 183—187).

Venner, og i mange Aar var hun hos mig paa »Blidah« om Sommeren. Hun er et godt, kærligt Menneske, som jeg altid har holdt af, trofast som faa, hendes Flugt ud i Livet stiledede ikke samme Vej som min, men mine Følelser for hende er altid forblevet de samme. Sammen med mig kom ogsaa Louise Bull, Magna Meinertz¹⁾, Fanny Levy²⁾, Therese Roepstorff³⁾ og Alix Bondesen⁴⁾ ind i Skolen. De to førstnævnte har fulgt mig ude i Livet, de andre har jeg tabt af Syne; vi ses næsten aldrig.

Betalingen var 2 Rdl. om Maanedn, herfor fik vi den almindelige Skoleundervisning, og lærte Tysk og Fransk; vi lærte i Grunden godt. Peder Hjorts Børneven, — den tykke Udgave — var vor Hovedbog, herfra hentede vi egentlig al vor Viden; vi hadede den, fordi den var saa umaadelig tung at bære, og lod den, naar vi kunde se vort Snit, enten blive hjemme eller ligge paa Skolen; vi lærte Tysk af Hallagers Læsebog og jeg har altid fundet, at det var et bedre Grundlag end jeg eller mine Børn har faaet andetsteds fra.

Jeg kan ikke sige, at jeg elskede min Skole, den daglige Tvang synes jeg var græsselig og den Kundskabstrang som vel mange Børn har, har jeg aldrig følt; kunde jeg skulke under Paaskud af en lille foregiven Sygdom, gjorde jeg det gerne. Frøknerne Euchel var rære Mennesker, den strengeste var den yngste, Adèle, af hvem vi lærte Haandarbejde; de nævnes i Fru Sødrings Erindringer og jeg husker godt, at Moder en Dag hun hentede mig sagde: »Naal sig mig saa, hvordan har Rosenkildes det«.

En Søster, Elise Euchel, var død af Kræft inden jeg kom i Skolen, Augusta døde omtrent 1855 og Adèle 1860, alle af Kræft. Den ældste, Caroline, overlevede dem alle og døde 80 Aar gammel i 80erne. Skolen laa i Adelgade Nr. 12 i Bager Pipers⁵⁾ Gaard, vi maatte gennem Butikken for at komme op paa 2. Sal; ligeoverfor boede den bekendte Snedker Giesing⁶⁾, han ejede mange Huse i Adelgade, som han var bekendt for at brænde af; jeg oplevede 2 Ildebrande fra Euchels Vinduer. Hos Frøknerne Euchel blev jeg, til jeg i Maj 1856 kom i Frøken Zahles Skole.

¹⁾ Magna (Marie) Meinertz, f. 31. Aug. 1846, † 14. Juli 1899, Datter af Kommandør Carl Magnus M. og Marie, f. Bull, g. 1868 m. Grosserer Hans Puggaard, f. 1845, † 4. Febr. 1895.

²⁾ Fanny Edvardine Levy, f. 20. Maj 1845, D. af Professor, Overaccoucheur, Dr. med. Carl Eduard Marius L., g. l. Aug. 1866 m. Konsul, Købmand i Kerteminde Laurits Christian August Bruun Muus, f. 9. Novbr. 1837.

³⁾ Konventualinde i Roskilde Kloster Therese Louise de Roepstorff, f. 19. Febr. 1845, † 29. Januar 1918.

⁴⁾ Alix Bondesen, f. 2. Novbr. 1845, † 29. April 1913. Hun levede største Delen af sit Liv paa Sandholt paa Fyn. D. af Overlæge, Dr. med. Victor Christian Frederik Bondesen.

⁵⁾ Bagemester Theodor Piper f. 1820.

⁶⁾ Møbelhandler Jørgen Jørgensen Giessing, f. 1808, boede Adelgade 296, som han ejede.

Jeg gik til Dans hos Flora Price¹⁾, Moderen til den dengang saa beundrede Juliette Price, der stod i sin fulde Glans i de Aar. I den Stue, i hvilken vi dansede, hang et stort Portræt af hende i hvid Kjole med lyseblaat Livbaand; jeg stod ofte og fortabte mig i dette Billede; om det egentlig var godt, aner jeg jo ikke, men for os Børn var det som om Himlen aabnede sig for os, naar vi kunde faa et Glimt af Juliette Price at se.

Fra min tidligste Barndom havde altid det selv at faa et Børnebal været mit højeste Ønske, men mine Forældre havde vel hverken Raad eller Lyst til at give Bal for mig. Da jeg selv havde været paa flere Baller, deriblandt hos en Skolekammerat A n n a B e n d i x²⁾, og der ligeledes var to Pigebørn, Døtre af Urtekræmmer M ø r c k³⁾ paa Gl. Torv, der havde haft Bal, og baade forud og bagefter kun talte derom, gik Naturen over Optugtelsen og jeg sagde nok saa vigtigt (jeg var 7—8 Aar gammel): »Jeg har ogsaa haft Bal, der var 92 Børn med«. Da unægtelig Antallet lød noget utroligt, fløj Anna Mørck hen til Fru Bendix og fortalte vidt og bredt om dette Bal, som saa øjensynlig fordunklede deres. Anna Bendix's Moder, der følte sig tilsidesat ved at hendes Datter ikke havde været med til denne Festivitet, gik næste Dag til sine Kusiner, Frøknerne Euchel, og fortalte det. De forstod jo straks, at det hele var opdigtet, thi ellers maatte de have hørt derom hos Fru Bull, hvem de stod nær; jeg blev altsaa holdt tilbage efter Skoletiden, blev forhørt om Ballet af Frøken Adéle og skulde forklare, hvem der havde været med til Ballet. Da jeg forsøgte at nævne nogle Navne, deriblandt Gustav Hansen, sagde Frøken Adéle: »Jeg vil sige Dig, det er Usandhed det hele«, og saa maatte jeg jo tilstaa det. Jeg havde vel tænkt, at Urtekræmmer Mørcks stod mig saa fjern, at mit Praleri aldrig kunde naa min Kreds; men Sladderens Magt kendte jeg jo ikke. Om Moder nogensinde fik det at vide, mindes jeg ikke. Jeg husker ikke, at der blev sagt mig noget derom i mit Hjem.

I Sommeren 1853 brød Koleraen ud, medens Moder og jeg den Gang som sædvanlig boede hos Onkel Frølich paa »Blidah«. Hvor var denne Tid dog uhyggelig. Hver Dag rev Døden nogle at vore

¹⁾ Flora Mathilde Henriette Lewin, f. 5. Novbr. 1813, † 2. Novbr. 1863, D. af Artist Joseph L. Lewin og Juliette Rosette Moon (Maan), g. 27. Oktbr. 1830 m. Artist Johan Adolph Price, f. 24. Juni 1805, † 5. Febr. 1890. Datteren Elise Juliette Christiane Price, f. 13. Aug. 1831, † 4. April 1906. Solodanserinde (se Slægten Prices Stamtavle i E. Nystrøm: Offentl. Forlystelser i Frederik VI.s Tid. (1910). I., S. 259—62).

²⁾ Anna Birgitte Bendix, f. 29. Juni 1849, † 23. Juli 1923, Sanglærerinde i København, D. af Grosserer Emanuel B. og Ida Caroline, f. Magnus.

³⁾ Anna Louise Mørck, f. 31. Aug. 1846, g. 29. Oktbr. 1873 m. fhv. Forpagter paa Vallø Peter Daniel Boserup, f. 7. April 1843, og Emma Christine Mørck, f. 7. April 1848, g. 24. Oktbr. 1874 m. Oberst, Kammerherre Christian Holger Rørdam, f. 12. Novbr. 1846, † 9. Septbr. 1916; Døtre af Grosserer i Kbhvn. Ludvig Ferdinand Mørck og Marie Christine, f. Detlefsen.

Bekendte bort; vi havde en Barnepige med derud, hvis Forældre hørte til de Søfolk, der boede i Nyboder; først døde en gammel Bedstemoder, saa Faderen, derefter blev Moderen og en Søster syge og kom paa Hospitalet, saaledes kom daglig et nyt skrækkeligt Budskab. Ogsaa vor egen Kreds ramtes, idet *Henri de Jonquières*¹⁾, den senere Helt fra Dybbøl, blev syg af Kolera; hans Moder, den i Familien højt skattede *Fru Annette de Jonquières*²⁾, plejede ham, men blev selv angrebet og døde efter faa Dages Sygdom. Den bekendte Digterpræst *Boye*³⁾ der boede paa Gamle Vartov (ved Tuborg), blev syg paa en Spadsereur ud ad Strandvejen til Charlottenlund, da han kom forbi »Blidah«, spejdede han efter Tante Sophie eller Tante Louise, havde han set Nogen, var han gaaet ind, nu slæbte han sig hjem og døde om Natten.

I Aaret 1854 flyttede Bulls fra Nørregade 20 ind ved Siden af i Nr. 18 i Stuen og omtrent samtidig blev Mourier Admiral og Overekvipagemester og flyttede til den skønne Ekvipagemesterbolig paa Gammelholm, den laa omtrent hvor nu Nr. 16 og 18 i Havnegade er. At komme der var et Herreliv for mig. Man gik igennem en gammel Port ved Siden af Holmens Kirke ind paa Holmen, der mod Gaden var omgivet af en stor Mur, der strakte sig hen til det kgl. Theaters Bagside, her var en lugtende Kanal fuld af Rotter og hinsides den, paa Holmens Side, lave Pakhuse. Selve Ekvipagemesterboligen var en lang graa Bygning. Fra Indgangsdøren førte en, vel 6 Alen bred, Trappe tilhøjre op til Kontorerne i Stueetagen og tilvenstre gik man ad den smukke Hovedtrappe op til Chefens Lejlighed, her var ogsaa Indgangen til Familiens Havestue, der ved en Havetrappe førte ned til en yndig Have paa ca. $\frac{1}{2}$ Td. Land med store skyggefulde Træer, særlig fandtes der et berømt Morbærtræ, der hvert Aar blev gødet med Oxeblood; det var umaadelig stort, og mange Gange har jeg siddet oppe i det og spist og spist, saalænge jeg evnede; min praktiske Moder tog da min Kjole af og laante en Nattrøje hos *Fru Mourier*, som jeg fik paa, da de saftige Morbær satte Pletter og fordærvede alt, medens et hvidt Shirtings Skørt og Nattrøje til Nød kunde vaskes i Blegvand; naar jeg kom fra den Expedition, saa jeg ud, som om jeg havde været med til et stort Bloodbad. Det var en pragtfuld Bolig Ekvipagemesteren havde, og det ikke alene efter mine barnlige Begreber; thi jeg hørte ofte de voksne tale derom. Fra en stor lys Entré kom man, gennem en stor 9 Fags Stue (Salen) og en 3 Fags

¹⁾ Generalmajor *Henri Alexander Antoine de Dompierre de Jonquières*, f. 13. Aug. 1816, † 21. Septbr. 1879.

²⁾ *Anna Hedvig de Jonquières*, f. Høyer, f. 18. Septbr. 1787, † 24. Juli 1853, g. 27. Juni 1814 m. *Frédéric Anne de Dompierre de Jonquières* til Folehavegaard, f. 1. Septbr. 1777, † 1. Januar 1820.

³⁾ Sognepræst ved Garnisons Kirke *Caspar Johannes Boye*, f. 27. Decbr. 1721, † 6. Juli 1853.

Stue, ind i Dagligstuen, en dejlig stor 2 Fags Stue, hvor Vinduerne var saa langt fra hinanden, at der paa Pillen stod en stor gammel Sofa; tilsidst kom Spisestuen, en 2 Fags Hjørnestue i Husets nordlige Gavl, hvorfra man kunde se ud over hele Gammelholm — med grønne Marker, hvor Chefens Køer græssede — ned til Nyhavn; i det Fjerne tilvenstre skimtede man den gamle botaniske Have bag Charlottenborg; Husets nordlige Gavl laa omtrent der, hvor Niels Juelsgade nu begynder ved Havnegade, og Broen fører over til Børsen. Her laa ogsaa Mouriers store Badehus, hvor jeg havde Lov til at bade, naar jeg vilde, noget som i Aarene 1857—62 var mig til stor Glæde. Dengang var Søbade ikke en saadan Rædsel for mig som senere hen i Livet.

I Aaret 1855 blev Onkel Lorentz udnævnt til Nationalbankdirektør, en hæderfuld Post med en Gage paa 4000 Rdl., men da Frølichs førte ret stort Hus, kunde de nok bruge den. Til daglig gik det dog økonomisk nok til, trods 4 Tjenestefolk — Kusk, Tjener, Stuepige og Kokkepige — brugte de f. Eks. ikke mere end 4 Pund Smør om Ugen i hele Husholdningen, foruden 2 Pund til Bordet. Folkene spiste mellem 12—1 og vi andre Kl. 5. Frokosten Kl. 1 bestod af kold Steg, Smør, Brød og lidt Ost; var der ingen Steg, fik vi Frikadeller eller stegt Fisk; først fra Aaret 1866 fik vi lidt varm Te, før den Tid aldrig andet end Vand. Man kendte ikke paa den Tid til Øl og Sodavand.

Henad Foraaret 1855 kom der Efterretning fra Tante Sophies eneste Søster, Tante Henriette Duntzfelt¹⁾, f. de Coninck, i Havre, at hendes sidste Datter Elise²⁾ var død af Brystsyge i Pau. Forældrene var nu vendt hjem til det tomme Hjem, og Moderen laa meget syg. Kort Tid efter døde ogsaa hun af Sorg, og Tante Louise de Coninck blev da anmodet om at komme over til den ensomme Enkemand, hvis Hustru og 4 vakre Børn var gaaet bort. Da hun aldrig havde været lykkelig i Frølichs Hus, fordi hun og Tante Sophie ikke kunde forliges, rejste hun endnu samme Aar til Havre. Hun skrev tilfreds over at kunne være noget for Onkel Fritz; men hun førte ogsaa et behageligt Liv med de 4 Fætre de Coninck (Børn af Etatsraad Frédéric de Conincks ældste Søn³⁾), der alle var bleven rige i deres ny Fædreland og havde smukke, lykkelige Hjem.

¹⁾ Henriette Charlotte Duntzfelt, f. de Coninck, f. 31. Maj 1796 i Kbhvn. † 1. Juni 1855 i Havre, g. 23. Maj 1817 m. Konsul Frederik (Fritz) Duntzfelt, f. 23. Aug. 1793, † 28. Maj 1878 i Havre (om Slægten Duntzfelt se Personalhistorisk Tidsskrift VII. R. 2. Bd. (1917) S. 52—59.

²⁾ Henriette Elisabeth Duntzfelt, f. 14. Aug. 1810, † 29. Januar 1855.

³⁾ Etatsraad Frédéric de Conincks ældste Søn Louis Charles Frédéric (Fritz) de Coninck, f. 23. Marts 1779, der efter Handelshusets Fallit drog til Frankrig i 1822, † 28. Marts 1852 i Paris, havde 4 Sønner, Frédéric, Billy, Gustave og Edouard, der alle var Chefer for det blomstrende Handelshus Frédéric de Coninck & Co. i Havre.

Fra 1855 husker jeg, hvorledes vi den 15. August alle sad i Haven, da der pludselig Kl. 7 faldt nogle tunge Regndraaber paa vort Arbejde, vi skyndte os op i Huset, der laa 10 Skridt borte, og næppe var vi komne ind før et sandt Skybrud med Torden og Lynild brød løs. København var ganske uforberedt paa en saadan Vandflod, og de Ødelæggelser Regnen forarsagede gjør man sig intet Begreb om. I Frølich's Hus i Store Kongensgade stod Kælderen fuld af Vand, thi St. Kongensgade ligger lavt og de aabne, stejle Rendestene, som man dengang havde, kunde slet ikke optage Vandet; vor Stuepige Ane var i »Tivoli«, hvor der var stor Fest; de fleste af »Tivoli's Herligheder var dengang af skrøbeligt Materiale, Regnen regnede igennem overalt og den smalle Bro, der fra Vesterport førte til »Tivoli«, kunde ikke optage alle de Mennesker, der vilde hjem til Byen. Ane var en af de Heldige, der fik en Droske, hun var fra Aalborg, og med ægte jydsk Forsigtighed, salverede hun sig og sin Stads itide og lod sig bære op i Stueetagen af Droskekusken.

Blandt de Erindringer, der hører til Aarene før Faders Død, var Besøgene hos den sidste af Etatsraad Frédéric de Conincks Børn, Justitsraadinde Caroline Smith¹⁾. Hendes Mand — der ejede det dejlige Bækkeskov i Præstø Amt — havde tidligere været gift med hendes ældste Søster den smukke Marianne de Coninck²⁾. Marianne havde været gift 3 Gange, første Gang med Grosserer W. Pingel, og derefter med John Clemens. I første Ægteskab var en Datter Gertrud Pingel³⁾, der blev gift med Good, af andet var der ingen Børn; Clemens var rig og efterlod hende, som 22aarig, sin store Formue og den nuværende engelske Ministers Palæ i Bredgade paa Hjørnet af St. Annæ Plads. Tredie Gang giftede hun sig med Smith, der havde været Prokurator i Vestindien og ogsaa havde Penge; hun, der da var 40 Aar, fik et Barn og døde straks; Barnet døde ogsaa straks efter og Smith arvede alt. Smith skal have været meget høj og grim, med struttende Haar; Tante Sophie Frølich og

¹⁾ Etatsraad Frédéric de Conincks yngste Datter Cécile Caroline de Coninck, f. 17. Decbr. 1789, † 25. April 1857, ægtede 11. Januar 1813 sin Svoger Justitsraad Michel Leigh Smith til Bækkeskov, f. 20. Oktbr. 1788, † 22. Januar 1843.

²⁾ Etatsraad Frédéric de Conincks ældste Datter Marie Anne de Coninck, f. 21. Marts 1777, † 25. Febr. 1811, ægtede 1) 18. Maj 1786 Grosserer i Kbhvn. William Werner Pingel, f. 1758, † 20. Oktbr. 1789, 2) 10. Septbr. 1791 Skibskaptajn John Clemens (Irlænder), f. 12. Juli 1745, † 14. Juni 1806, 3) 17. Decbr. 1809 Justitsraad Michel Leigh Smith til Bækkeskov.

³⁾ Marie Anna Gertrude Pingel, f. 23. April 1788, † 21. Septbr. 1849, g. 9. Decbr. 1807 m. William Caddey Good, f. 22. Januar 1779, † 14. Oktbr. 1859. Der fødtes ogsaa en Søn i det Pingelske Ægteskab: Wilhelm Pingel, f. 10. Febr. 1789, der døde 1. Novbr. 1793.

hendes jævnaldrende Kusine Caroline de Coninck lo altid af ham og fandt ham græsselig, et Aars Tid efter Søsterens Død ægtede Caroline ham alligevel (1813); Tante Sophie var segnefærdig, da hun hørte om Forlovelsen. Forøvrigt blev de lykkelige, og deres Hjem paa Bækkeskov var for Moder og hendes Sødskende et Glædens Hjem igennem hele deres Ungdom. Det intime Ungdomsvenskab mellem Caroline Smith og hendes Kusine, Tante Sophie Frølich, fortsattes til Tante Caroline døde i 1857. Det var et haardt Slag for Tante Sophie at miste Kusinen, thi hun var et af de elskeligste Mennesker man kunde tænke sig, hjælpsom, generøs, gæstfri, blid og mild og tilbødt af alle sine Søkendebørn, der kunde komme der naar de vilde. Hun var den længstlevende af de 9 Børn fra Dronninggaard. Da Manden døde solgte hun Bækkeskov og flyttede til Teglgården paa Frederiksberg Smallegade (den første Diakonissestiftelse, nu Aluminias Fabriker). Naar Moder og jeg skulde derud kørte vi afsted om Morgenens med den eneste daværende Omnibus fra Mdm. Andersen¹⁾ (nu Kgl. Porcelænsfabriks Lokaler paa Amagertorv). Omnibus-Kontoret laa i en umaadelig dyb lang Gaard, der saa jeg Hestene blive trukne forbi Vinduerne for at spændes for paa Gaden, naar det var i Orden gik vi ud og satte os i Omnibussen og kørte afsted, men det Hele ansæes for en saadan Rejse, at man blev hele Dagen borte. Naar der var Vask eller andre Ting for i vort Hjem blev jeg, der dengang vel var 5—6 Aar gammel, af Barnepigen fulgt til Mdm. Andersen; Pigen gik hjem igen, medens jeg af Mdm. Andersen sattes ind i Omnibussen og under Beskyttelse af Konduktøren B l i c h e r (Steen Steensen Blichers Søn)²⁾ kørt til Smallegade, hvor Tante Carolines Tjener modtog mig. 3 Omnibusser frem og tilbage (Kl. 10, Kl. 1, Kl. 6 og Kl. 11, Kl. 4 og Kl. 9) var al den Forbindelse man havde med Frederiksberg. Den velvillige og gode Mdm. Andersen var Moder til Proprietær B o h n³⁾, som jeg senere hen i Livet har truffet som Ejer af Flensborggaard ved Glumsø. Fader og Moder kom saa Kl. 4 til Middag, alle spiste dengang Kl. 4. Tante Carolines Husstand bestod af en fattig Niece af hendes Mand som Selskabsdame, Husbestyrerinden Frk. C r o n e⁴⁾, 1 Tjener og 2

¹⁾ Emilie Marie Andersen, f. Mouritzen, f. 6. Decbr. 1820, † 23. Novbr. 1886; g. m. 1) Peter Andersen, f. i Aug. 1812, † 1. Maj 1850; 2) Vognmand Hans Peter Bohn, f. 28. Febr. 1808, † 22. Maj 1867.

²⁾ Senere Fotograf og Kollektør Christian Charles Blicher, f. 5. Septbr. 1816, † 9. Juli 1875. (Se J. Aakjær: St. St. Blicher III, S. 222—23).

³⁾ Peter Emil Bohn, f. 2. Aug. 1849, tidligere Ejer af Flensborggaard ved Glumsø, lever i København.

⁴⁾ Laura Smith, f. 1807, D. af Sognepræst i Hagedsted Laurentius Martinus Smith, († 1828). Baade hun og Frøken Charlotte Crone, f. 1823, betegnes i Folketællingen 1850 som Plejedøtre af Fru Caroline Smith.

Piger. Fra Teglgaarden gik en Jerntrappe ned mod Gaarden og Vejen, og en lignende Jerntrappe ned mod Haven fra en stor Trefagsstue, hvor Familieportrætterne hang, dem havde Smith købt; han havde i sin Tid af Svigerfaderen forlangt at faa begge sine Koners Penge udbetalte, derfor havde han noget, da Handelshuset faldt i 1821. Agent Duntzfelt, der var gift med den ældre Søster Henriette de Coninck¹⁾ var selv rig, og efterlod sig et blomstrende Handelshus; men ellers blev de ved Fallitten alle forarmede med Undtagelse af Smith. Hver Nytaarsdag samlede Tante Caroline hele Familien, alle sine Børn²⁾ og Søskendebørn hos sig til en stor Middag, vel 50 Personer. Fader skrev altid en Sang til denne Lejlighed og Munterheden var stor. Musik fik man ikke til Sangen, det vilde have været en ganske utilladelig Luxus, og med hele den umusikalske de Coninck'ske Familie som Sangere var Sangen altid saa falsk, saa det var en Gru, selv om den gik paa Melodien »Der er et Land, dets Sted o. s. v.«. Denne Dag saa Alle i Møde med stor Glæde og Forventning, den kære gamle Tante Caroline var rørt til Taarer, Sangen var gerne en velfortjent Hyldest til hende og blev i sin Indbinding med Brillen og 1 Buket, lagt ved hendes Plads lige før Desserten. Sidste Gang denne Fest fandt Sted var 1. Januar 1856; da Fader døde i Oktober 1856 kunde hun ikke tænke sig at have Festen den følgende 1. Januar; thi hverken Frølichs eller Moder vilde jo være tilstede og Fader var den der plejede at sætte Liv i det Hele. Selv døde hun pludselig af et Hjer-teslag 25. April 1857. Tante Caroline havde hele sit Liv været vænnet til store Forhold og da hun var bleven Enke kneb det ofte for hende med al hendes Gæstfrihed, da Sønnerne havde faaet det meste; engang skulde hun have stort Middagsselskab om Fredagen, om Torsdagen gik de alle og rodede; for at Kokkepigen skulde have Ro til at lave til til næste Dag, vel ogsaa af Økonomi, spiste Tante Caroline nogle smaa stegte Rødspættehaler i Dagligstuen med sine 2 Selskabsdamer; da Døren pludselig gaar op og Onkel William Duntzfelt³⁾ i Kjole, hvid Vest og Ordner med

¹⁾ Marie Henriette de Coninck, f. 5. Marts 1774, † 19. Marts 1843, g. 22. Juli 1799 m. Agent Grosserer Christian Vilhelm Duntzfelt, f. 8. Septbr. 1762, † 20. Oktbr. 1809.

²⁾ Foruden et Barn, der døde som lille (begravet 25. Oktbr. 1814 paa reform. Kirkegaard), havde hun 3 Børn i sit Ægteskab med Smith: Marianne Christine Caroline Smith, f. 8. Marts 1815, † 1892, g. 1. Juni 1842 m. General-løjtnant, Gesandt Valdemar Rudolf Raasløff, f. 6. Novbr. 1815, † 14. Febr. 1883; 2) Michael Frederik Gustav Smith, f. 24. Maj 1816, cand. jur. Jægermester, Ejer af Rudbjerggaard, † 9. Juni 1893; 3) Gottlieb Franciscus Smith f. 11. Maj 1818, Jægermester, Ejer af Esrom Mølle, † 5. Oktbr. 1880.

³⁾ Etatsraad, Grosserer William Frederik Duntzfelt, ældste S. af det ovennævnte Ægtepar, f. 12. Juni 1792, † 12. Oktbr. 1863, g. 13. Oktbr. 1814 m. Birthe Christmas, f. 1. Decbr. 1797, † 28. Novbr. 1881.

Frue og Datteren *M a r i e*¹⁾ i nedringede Kjoler træde ind, de havde taget Fejl af Dagen; Vognen var kørt, de havde ingen Mad hjemme, og deres Folk var ude, saa de maatte blive, og efter bedste Evne delte de saa Rødspættehalerne med den forskrækkede Tante Caroline. Da denne lille Episode foregik hos denne elskelige Tante, lo man kun deraf, skønt Duntzfeldts var de fornemste og fordringsfuldeste i Familien, deres Hus førtes i absolut grandios Form og de havde forsaavidt skilt sig ud fra Familien, som de ogsaa omgikkes Fremmede; hele den øvrige Familie omgikkes nemlig kun hinanden indbyrdes, i enkelte af Slægtens Huse holdt dette Princip — hvad jeg senere skal omtale — sig lige til vore Dage og gjorde Familiens Medlemmer uimodtagelig for fremmed Paavirkning og uelskverdigg overfor alle fremmede.

Tante Caroline boede i de sidste Aar af sit Liv i en Villa i Frederiksberg Allé ved Siden af Forlystelsesstedet »St. Thomas«; hun havde selv fundet en Lejlighed paa Vesterbrogade i et stort Hus's Stueetage lige ved »Strygejærnet«, hvis Have gik ud til Alleen; men hendes Søn Gottlieb vilde ikke have, at h u n skulde bo sammen med andre og købte derfor Villæen for hende, hvad hun slet ikke havde Raad til; den skulde sælges om Sommeren 1857 og hun flytte, men lykkeligvis døde hun i April uden at ane det.

Inden jeg forlader denne Periode af mit Liv, maa jeg dvæle ved nogle Venner, der boede lige over for os paa Nørregade, den senere Admiral *P e t e r W u l f f*²⁾. Vi kom meget sammen, og de to smaa Døtre, den kønne *I d a*³⁾ og *M a r i e*⁴⁾ var mine Legekammerater. *Wulff* var Moders Ungdomsven, hun kom meget paa Kadetakademiet hos gamle Admiral *Wulff*⁵⁾, og man sagde, at den yngre Søn *C h r i s t i a n*⁶⁾, der var en dygtig Søofficer og døde paa de franske Antiller 1856, havde holdt af Moder; han skal have sagt, da han som ung skulde paa en Rejse, der vilde vare flere Aar: »Jeg tror, jeg forlover mig med *Sophie de Coninck*, inden jeg

¹⁾ Marie Michelsen, f. 4. April 1829, † 20. Marts 1871, g. 14. Maj 1856 m. Udenrigs- og Marineminister, Kontreadmiral Ove Wilhelm Michelsen, f. 28. Aug. 1800, † 20. April 1880.

²⁾ Ida Antoinette Wulff, f. 16. Marts 1845, † 14. April 1924, g. 18. Novbr. 1865 m. Højesteretssagfører Octavius Thomas Hansen, f. 5. Febr. 1838, † 21. August 1903.

³⁾ Marie Henriette Wulff, f. 5. Januar 1847, g. 12. Maj 1873 m. Sognepræst til Klim, Torup og Vust, Frederik Vilhelm Bagger, f. 18. Decbr. 1846.

⁴⁾ Kontreadmiral Jørgen Peter Frederik Wulff, f. 6. April 1808, † 8. Marts 1881, g. 18. Novbr. 1843 m. Antoinette Christiane Birch, f. 18. Juli 1823, † 30. Juli 1892.

⁵⁾ Kammerherre, Kontreadmiral Peter Frederik Wulff, f. 26. Novbr. 1774, † 2. Febr. 1842, g. 1803 m. Hanne Henriette Weinholdt. f. 12. Oktbr. 1784, † 5. Septbr. 1836.

⁶⁾ Kaptajn Christian Nicolaj Wulff, f. 21. Juli 1810, † ugift 7. Juni 1856.

rejser, saa faar jeg saadanne mageløse Breve, hun skriver saa udmærket«. Admiral Wulff malede ret gode Portrætter, han malede Fader, jeg husker Billedet, det var maaske lidt for svært og rødt (Fader havde et rundt Ansigt, men det var ikke rødt), men Bedstemoder kunde ikke udstaa det og vadskede det halve Ansigt ud med Terpentin, da Fader var død. Wulffs fik en lille Søn, som døde, da han var 1 Aar¹⁾; ham malede Wulff ogsaa, det har jeg senere set, og det var nydeligt. Med dette Barn uddøde Slægten paa Mandssiden. Da Wulffs en Gang rejste til Paris i 6 Uger, talte, tænkte og drømte Moder ikke om andet, indtil de var hjemme igen; de medbragte nogle Silkepapirs Balloner, ikke andet end et firkantet Stykke svært Silkepapir med Snore i alle 4 Hjørner og en lille Papirgondol under, men vi Børn syntes, det var vidunderligt. Da Wulffs i 1856 flyttede til den nuværende Ewaldsgade, det var det andet Sted ved Søen, tilhørende Arkitekt N e b e l o n g²⁾, hvor der var aldeles ubebygget, sagde min Moder uforsigtigt og i Fortvivelse over, at hendes gode Venner flyttede saa langt bort: »Nu kan vi da ikke mere ses, saa langt kan man ikke naa«. Men herover blev Fru Wulff saa fornærmet, at hun tog hende paa Ordet; hvilke Anstrengelser Moder end senere gjorde for at knytte det gamle Baand, var de forgæves; selv da den ældste Datter Ida blev gift ind i Etatsraad A n d r e a s H a n s e n s³⁾ Familie, hvor Frølichs og vi alle kom, vedblev Bruddet at bestaa.

Henimod Efteraaret 1856 følte Fader sig ikke rask og i September blev han syg af Tyfus, han flyttedes under denne Sygdom fra Sovekammeret til Spisestuen, og derfra til sit eget Værelse; efter flere Op- og Nedgange i Sygdommen blev det Lørdagen den 12. Oktober en Del bedre, en Bedring der holdt sig om Søndagen; men Tirsdag den 14. Oktober Kl. 9 om Aftenen døde han stille og rolig, 52 Aar gammel. Uventet kom det alligevel; Tante Sophie Frølich var hos os, da Moder kom ind i Dagligstuen, hvor jeg sad med Tante og skrev engelsk Stil og sagde hende noget paa Fransk, som jeg tydelig kunde forstaa var noget slemt, og gik saa hurtig ind igen til Fader; faa Øjeblikke efter blev vi alle kaldt ind og jeg kunde se, at Fader laa stille og livløs, hans Haar var i de 6 Ugers Sygdom blevet tyndt og graat. Sorgen var stor, han havde elsket mig grænseløst, han var min bedste Legekammerat, undertiden aabnede han alle Dørene og saa legede vi Tagfat igennem Værelserne,

¹⁾ Peter Jørgen Christian Wulff, f. 3. April 1852, † 1. Febr. 1853.

²⁾ Stadsbygmester i Kbhvn. Niels Sigfred Nebelong, f. 14. Oktbr. 1806, † 9. Oktbr. 1875.

³⁾ Grosserer i København. Etatsraad Andreas Nicolai Hansen til Kokkedal m. m., f. 14. Septbr. 1798, † 12. Dec. 1873, g. 1825 m. Emma Eliza Grut, † 26. Febr. 1865.

han følte jeg var saa ene; lege med mig kunde Moder slet ikke; det har jeg heller ikke kunnet med mine Børn.

Kort Tid efter at Fader var død kom Etatsraadinde Schønberg en Aften med sin Vogn og vilde have os med i Theatret, hun erfarede da til sin store Skræk alt hvad der var foregaaet i vort Hjem; Moder havde vel ikke sendt Bud til andre end de Nærmeste, og Aviser spillede ikke den Rolle, som nu. Dagen derpaa kom hun, god som hun var, med et smukt Kors til Faders Kiste hun selv havde bundet. Faa Maaneder efter døde hun selv. Min Moder savnede Faders stærke Haand; inden 10 Aar var gaaet, viste det sig, at hun ikke kunde styre sine egne Pengesager. De talte ofte Fransk sammen; thi Fader vilde gerne lære af Moder, der var meget klog og kunde være uhyre morsom, han var nok varmere end hun, men de holdt inderlig af hinanden og Samlivet havde jo kun varet de 13 Aar fra 1843 til 1856. Fader var en meget dygtig Forhørsdommer, og var, da han døde, lige ved at komme ind i Landsøverretten. Medens han laa syg kom Tante Stine Buntzen til ham, de To havde en længere Samtale alene; paa dette hans Dødsleje lovede hun ham at sørge for mig; hun var efter de Tidens Begreber velhavende og han var hendes eneste Brodersøn og skulde have været hendes Universalarving, nu følte han, at han skulde gaa bort før hende og vidste, at hun og Moder ikke stod særlig hjerteligt sammen; thi Moder viste hende vel al skyldigt Hensyn, men de var saa overordentlig forskellige, at et kærligt Forhold var umuligt. Moder havde sin medfødte franske Livlighed, hun elskede Mennesker, Selskaber, Klæder, Glans og Munterhed medens Tante Stine havde sin Slægts, den sydslesvigske Bondeafstammings, Præg med Hang til noget mørkt Pengepugeri; men besad tillige høj Grad af Retsind og Hæderlighed.

Moders Kaar blev meget forandrede efter Faders Død, 300 Rdl. i Pension fra Enkekassen var alt, lidt Formue (vel 4000 Rdl.) havde Fader, deraf skulde vi to leve; imidlertid lovede Onkel Lorentz Frølich Moder 600 Rdl. aarlig. Det blev saa arrangeret, da Moder endelig vilde bevare sin Uafhængighed og bo alene, at vi Søndag, Tirsdag og Fredag skulde spise hos dem samt bo hos dem paa »Blidah« om Sommeren. Dermed begyndte den Tid, hvor jeg lige saa meget levede hos Frølichs som hos Moder og blev lige saa meget opdraget af Tante som af Moder; man levede i det Frølich'ske Hjem i en underlig gammel Atmosfære fra Begyndelsen af Aarhundredet; men dette følte jeg aldrig; thi jeg elskede Tante og syntes ikke det kunde være anderledes.

Farmoder Buntzen var dybt fortvivlet ved at overleve sit eneste Barn, som hun havde stridt og levet for fra sit 19de Aar, nu stod hun 77 Aar gammel ved hans Kiste. Moder søgte at skjule for hende, hvad han fejlede; thi Tyfus var dengang absolut dødelig;

hendes Døvhed havde ogsaa længe værnet hende mod at faa Sandheden at vide; men saa fik Fader Muskuspulvere, det kunde hun lugte og kendte det fra den Tid hendes Mand døde i St. Petersborg halvthundrede Aar tidligere af samme Sygdom.

Nu vilde Bedstemoder bo alene og en lille Lejlighed blev fundet til hende i Rosengaarden Nr. 125 (Cadovius's Ejendom) Paa 1. Sal ligeoverfor Gl. Avlsgaards lave Hus, her fik hun en ung pige, som spadserede med hende og passede hende, hun var nu ogsaa blevet for gammel til at gaa alene paa Gaden. Moder lejede 4. Sal i Mellembygningen i Nørregade 20, hvori vi boede; den kostede 600 Kr. og bestod foruden af et Værelse med egen Indgang, der med Faders Møbler blev lejet ud til en Student, af et godt Sovekammer — disse 2 Værelser laa over Porten —, et Kabinet, en 2 Fags Dagligstue, en 2 Fags Spisestue og Entreen, der gik igennem hele Lejligheden, paa den anden Side laa Køkkenet og et stort lyst 2 Fags Værelse som brugtes til Pigekammer og Skabsstue og ved Siden af Køkkenet en Alkove.

Allerede før Faders Død efter Pintseferien 1856 kom jeg i Frøken Zahles¹⁾ Skole, der laa Gl. Strand Nr. 14. Skolen var Aaret i Forvejen overtaget af Frk. Zahle efter Frk. Foersom²⁾; jeg blev sat i denne Skole, fordi vore Venner, Professor Ahrensens 2 Døtre, der var en Del ældre end jeg, havde frekventeret Frk. Foersoms Skole og var gaaet over til Frk. Zahle; de mente det var udmærket at jeg kom der. Luise Ahrensens³⁾ lovede at forberede mig dertil og i Vinteren 1856 kom jeg derfor hveranden Dag fra Kl. 2—4 for at læse med hende. Det der mest fængslede mig, var de danske Heltesagn; Kæmpeviserne, Regnar Lodbrog og hvad dertil hørte, var jeg henrykt over. Grundtvigs Aand havde den Gang begyndt at virke, navnlig i den Zahle'ske Skole og havde vakt stærk Sans for Fædrelandets Historie. Det var med Uvillie at jeg traadte ind i Skolen, thi de Veninder jeg ubetinget stod nærmest nemlig Louise Bull, Magna Meinertz og Camilla Blom⁴⁾ var komne til Frk. Jacobsens⁵⁾ store Pigeinstitut ved Frederiksholms Kanal. Den første har langt hen i Livet udøvet en stor Magt over mig; det at være hendes Veninde mente jeg var Livets højeste Lykke.

¹⁾ Skolebestyrerinde i København Natalie Zahle, f. 11. Juni 1827, † 11. August 1913.

²⁾ Skolebestyrerinde i København Sofie Foersom, † 31. Marts 1871.

³⁾ Luise Marie Sophie Ahrensen, f. 7. Aug. 1837, † 18. Juli 1909, g. 23. Oktbr. 1863 m. Sognepræst til Stenstrup og Lunde Johan Jacob Mohr, f. 5. Juli 1838, † 28. Maj 1920.

⁴⁾ Camilla Blom, f. 3. April 1847, g. 15. Januar 1870 m. fhv. italiensk Konsul, Grosserer i Kbhvn. Carl Broberg, f. 16. Juli 1846, † 26. Oktbr. 1917.

⁵⁾ Skolebestyrerinde i København Camilla Jacobsen, f. 1810, † 22. Febr. 1878. Hendes Skole laa Frederiksholms Kanal 242 B.

Fra disse 3 blev jeg altsaa fjernet og at de 2 Døtre¹⁾ af vor Slægtning Justitsraad Gotfred de Jonquières kom med mig hos Frøken Zahle var ikke tilstrækkeligt for mig, thi med dem var jeg alligevel meget sammen, men Louises Venskab bejlede jeg til og det mente jeg ikke at kunne bevare, naar vi ikke som hos Euchels vare daglig sammen. I Begyndelsen, da jeg var hos Frøken Zahle, syntes jeg dog at alt var herligt. Parolen var: at elske eller tilbede Frk. Zahle, og de Børn hun saa venligt til vare lykkelige Børn; jeg prøvede paa at opnaa nogle af disse Blikke; men forgæves, og snart fældede jeg min egen Dom over hele dette underlige »Tilbedelses Wirtschafft«. Jeg tilbragte fra Maj 1856—1. December 1862 5½ græsselige Aar der. Frøken Zahle forfulgte mig paa enhver optænkelig Maade; havde jeg gjort noget galt, blev jeg skændt urimeligt paa; var noget godt, blev det ignoreret. Det ansaaas for en Lykke at blive klappet af Frk. Zahle, naar hun daglig gik gennem Klassen; sine Yndlinge daskede hun altid, i Reglen med sin Handske; men dem hun ikke holdt af saa hun ikke engang til. Ingen Konge forstod bedre at lade være at se end hun. Skrivetimen, som hun underviste os i, var rene moralske Torturtimer, der gennemgik hun hele Klassens Synder, det vil sige — kun de Synder hun gad erindre; Alice de Jonquières var en af dem hun elskede og dog sagde hun det samme 30 Aar efter. Engang var min Forskrift skrevet ud, og vi skulde saa sige: »Jeg er færdig«. Da Turen kom til mig, svarede hun: »Saa behager det maaske Frøknens at tage en anden«. Hvor hun kunde, kaldte hun mig »Frøknens«. Mine Veninder vare Alice de Jonquières, Regitze Kiær²⁾, og Mathilde Møhl³⁾. Frk. Zahle — som heller ikke kunde lide hende — sagde til hende da hun — jeg troer ved Lodtrækning — var blevet valgt til at bringe en Gave til en af Lærerne: »Synes Du egentlig Du har fortjent det?« Mathilde havde ikke gjort det Allermindste; hun var endog overmaade flittig og beskeden; men nu vilde Frk. Zahle hellere have en af sine Yndlinge dertil og derfor løb hun an paa, om hun ikke kunde

¹⁾ Anna Georgiana Cécile de Dompierre de Jonquières, f. 27. Febr. 1847, g. 29. Septbr. 1871 m. Grosserer Harald Andreas Hansen, f. 24. Marts 1835, † 10. Decbr. 1902, og Alice de Dompierre de Jonquières, f. 17. April 1848, † 17. Maj 1921, g. 1. Maj 1871 m. Overretssagfører Frederik August Hartmann, f. 31. Marts 1843, † 18. Marts 1908, Døtre af Bureauchef i det slesvigske Ministerium, Justitsraad Godefroi Chrétien de Dompierre de Jonquières og Harriet, f. Lindam.

²⁾ Regitze Christiane Johanne Kiær, f. 17. Septbr. 1848, † 1. April 1918, D. af Gesandt i St. Petersborg, Generalmajor, Kammerherre Fritz Friedrichsen v. Kiær.

³⁾ Amalie Henriette Mathilde Møhl, f. 16. Januar 1848, D. af Sognepræst til Ølstykke Knud Eskild Møhl, g. 4. Maj 1892 m. Præst v. Almindeligt Hospital og St. Johannes Stiftelse i Kbhvn., Rasmus Peter Rasmussen, f. 25. Januar 1859.

gøre Barnet saa forskrækket, at hun godvillig renoncerede. Resultatet kan jeg ikke huske, men jeg tror Mathilde drog af med Gaven. Med den Slags saarende og haanlige Ytringer regnede det stadig. Engang skulde jeg efter Skolen til Tante Sophie Frølichs Fødselsdag og var klædt paa fra Morgenstunden, min Pynt bestod navnlig i et mørkeblaat Haarnæt med en blaa Baandpibe foran over Hovedet, som jeg havde faaet fra Tante Louise de Coninck i Havre; ved Morgensangen sagde hun, da hun gik forbi mig »Kronhjort«, da hun kom tilbage »Krondyr«, det var for at gøre Nar ad mig foran de andre Børn, skønt jeg intet havde sagt eller gjort. Naturligvis avlede dette stort Had og Bitterhed hos mig mod Frk. Zahle og hun kunde dog med saa lidt have vundet mig. Nu stod vi skarpt overfor hinanden; jeg gjorde Nar ad hendes Grundtvigianske Særheder, som forøvrigt en stor Kreds dengang gjorde, i de Dage var det at Knud Vallø skrev sin Persiflage over Grundtvigianerne »Emtejægerne«. Mine Kammerater og Lærerinderne i Skolen holdt jeg af og de af mig; men Skolen som saadan hadede jeg. Moder søgte at forsone mig med Skolen, men det hjalp ikke; havde jeg ikke i de Aar nydt stor Venlighed fra alle andre Sider, havde mit Liv været meget trist. Sætte mig i en anden Skole var vanskeligt; thi i de Tider vilde en saadan Omflytning være at sætte en Klik paa et Barns Navn, som det maaske aldrig forvandt. Tante Henriette de Jonquières, som i høj Grad paavirkede de yngre i Slægten, og som jeg senere hen i Livet kom til at holde uendelig af, saa eensidig paa dette Skoleforhold og holdt sin Haand over Frk. Zahle. Hun støttedes ikke alene af sin Mand, men ogsaa af sine to indflydelsesrige Svogre General K. de Jonquières og Justitsraad J. de Jonquières, der satte megen Pris paa hende og lyttede til hendes Mening, særlig i Ting, som de ingen Begreb havde om. Moder indsaa at hun — og særlig jeg — vilde komme til at trække det korteste Straa, om jeg forlod Skolen før Konfirmationen, da Fru de Jonquières holdt saa stærkt paa at jeg skulde blive og derfor maatte jeg altsaa holde ud og vedblive at være udsat for alle Frk. Zahles stadige Uvenligheder, ja Uartigheder. Mulig har hun lovet Frk. Zahle, at jeg ikke skulde komme bort; men andre var ikke saa taalmodige, f. Eks. blev Olga Sødning¹⁾, Skuespillerindens Niece, taget ud af Skolen, fordi Frk. Zahle først elskede hende over al Maade og derpaa hundsede hende, saa Barnet ikke kunne udholde det²⁾.

¹⁾ Olga Caroline Vilhelmine Sødning, f. 8. Juli 1851, † 17. April 1924, D. af Klasselotterikollektør Hans Thomas Sødning, g. 16. Maj 1872 m. Arkivar i Rigsarkivet Georg Nicolaj Kringelbach, f. 29. Januar 1839, † 14. Novbr. 1912.

²⁾ Det mærkelige Vidnesbyrd som udstedtes da Elisabeth Buntzen gik ud af Skolen og som falder godt i Traad med ovenstaaende Skildring af hendes Forhold til denne, er aftrykt i Personalhist. Tidsskrift VIII. R. 3. Bd. (1924) S. 123—24.

Nordiske Studerende i Louvain.

Af **Effen Jørgensen.**

I 1425 grundlagdes Universitetet i Louvain. Det besøgte af Studerende fra Stifterne Liège, Cambrai, Tournay, Arras, Utrecht; enkelte kom fra Skotland; nu og da kom ogsaa en Student eller to fra de nordiske Lande. I Hovedsagen var og blev Louvain dog gennem det 15. Aarhundrede et Universitet med provincielt Præg uden stor Anseelse, men i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede faldt en smuk Periode med Reformiver hos de ledende Mænd og Tilstrømning af Studenter, der vilde tilegne sig den ny Lærdom. Det er i Begyndelsen af Aarhundredet, at Erasmus af Rotterdam opholder sig i Louvain i flere Aar og øver betydelig Indflydelse; Spanien Ludovico Vives er der ogsaa, lærde og dygtige Mænd knyttede til det af Hieronymus Busleyden grundlagte Collegium trilingue, hvor Latin, Græsk og Hebraisk doceres. I disse Aar søgte en Del Nordboere til Louvain, deriblandt Geble Pedersen, siden Biskop af Bergen og Grundlægger af Bergen Latinskole, Christiern Torkilsøn Morsing, Vincens Lunge og Christoffer Jepsen Ravensberg, der hørte til vore tidligste Humanister, Peder Sarkilaks, Finlands Reformator, endvidere Hans Tausen og Bent Arvidsen, som senere sad som Rektor i Lund og var Niels Hemmingsens Lærer i Græsk. Der er Grund til at tro, at disse Folk, som paa forskellig Vis blev Foregangsmænd, har faaet Paavirkning af den nederlandske Humanisme, som udfoldede sig saa godt i Louvain. Længe varede denne Blomstringsperiode ikke. Religionsstriden splittede de lærdes Kreds. De dristige Drømme om Reformere i Samfund og Skole blev til intet. Ved Universitetet kom den strengeste Katholicisme til at raade, og da Luthers Lære vandt Sejrr i de nordiske Lande, drog Studenterne derfra ikke mere til Louvain¹⁾.

Det første Bind af Matriklen fra Louvain omfattende Aarene 1426—1453 er for længst gaet til Grunde. En Erstatning byder et Register, en alfabetisk ordnet Liste med meget faa Aarstal, som Pierre Bode udarbejdede i det 15. Aarhundrede, og som E. Reusens har offentliggjort i 1903. De følgende Matrikelbind gemmes i Rigsarkivet i Bruxelles, hvor jeg har excerperet de nordiske Navne. Professor Henry de Vocht, der havde beskæftiget

¹⁾ Jfr. Historisk Tidsskrift 9. R. III. 385.

sig med disse Ting, laante mig sine Notater, og paa samme Vis har jeg af Docent Gottfrid Carlsson i Upsala faaet Hjælp ved Identificationen af de svenske Navne. Hvad der skyldes ham, er i Noterne mærket G C.

c. 1429 Olawus de Filandia Aboensis dioc.¹⁾.

- 1430 Johannes Magni de Filandia Aboensis dioc.²⁾.

- 1437 Frater Laurentius Gere ordinis sancti Dominici de regno Suecie Opsalensis dioc.³⁾.

- 1439 Nicolaus Zwaert Aliostensis dioc.⁴⁾.

- 1440 Aleverus Zenonis de Vietborch dioc. Lundensis de Zuecia⁵⁾.

- 1441 Frater Gerlacus Johannis ordinis predicatorum Obsolensis dioc.

- 1444 Johannes Tiderici Rosirildensis dioc.⁶⁾.

- — Dominus Laurentius Mathie Rosgildensis dioc.⁷⁾.

- — Petrus Olavi Roschildensis dioc.

- 1449 Dominus Petrus Laurentii ordinis predicatorum⁸⁾.

- 1450 Petrus Moert Lincopensis dioc. de regno Swecie⁹⁾.

1455 ¹⁶/₆ M. Henricus Conradi ¹⁰⁾ } Upsalensis

— — Catillus Karoli de Suecia¹¹⁾ } dioc.

¹⁾ Olauus Johannis var hans Navn i Følge det artistiske Fakultets Bog under Aar 1432. (Reusens: Matricule de l'université de Louvain 202). »Olauus Johannis magister universitatis Lovaniensis« er indskrevet i Leipzig ²³/₄ 1438. (Erler: Die Matrikel der Universität Leipzig I 124).

²⁾ Johannes Magni var 1431—1432 i Paris. Siden forekommer han som Ærkedegn i Åbo. (Leinberg: Finska studerande vid utrikes universiteter före 1640. Skrifter utg. af svenska literatursällskapet i Finland XXXIV 39).

³⁾ Nævnes 1444 som Broder i Stockholm Dominikanerkloster, og 1453 og 1467 som Lektor i samme Kloster. (Stockholms stads jordebok 1420—1474, S. 134, 229, 339). G C.

⁴⁾ »Nicolaus Swert« immatrikuleret i Leipzig ²³/₄ 1438. (Erler I 124).

⁵⁾ »Alverus de Werdenborch« i det artistiske Fakultets Bog under Aar 1442 (Reusens 12).

⁶⁾ I Paris 1445. (Denifle et Chatelain: Auctuarium chartularii universitatis Parisiensis II 645).

⁷⁾ I Paris 1445. (Ibid.).

⁸⁾ »Petrus Laurentii de Suecia ordinis predicatorum admissus ad concilium universitatis anno 1452 6. Køl. Junii. (Valerius Andreas: Fæsti academici studii generalis Louaniensis 89). — Maaske er han identisk med den »Petrus Laurentii de Splendan« af Skeninge Dominikanerkloster, som 1475 udnævnes til Generalvikar for at reformere Ordenens Mandskloster og Kvindekloster i Skeninge. (Hist. handlingar XVIII 14).

⁹⁾ Petrus Magni Moert var Kannik i Linköping og artium magister i 1459 og blev af Paven udnævnt til Domprovst i Linköping. (K. H. Karlssons Afskrifter fra Vatikanet i det svenske Rigsarkiv). Han blev i dette Embede til sin Død 1472. (Linköping bibliotheks handlingar I (1793) 93). G C.

¹⁰⁾ »Henricus Conradi de Upsalia magister in artibus Liptzensis« immatrikuleredes i Rostock ⁷/₅ 1454. (A. Hofmeister: Die Matrikel der Universität Rostock I 101). G C.

¹¹⁾ Kettil Karlsson Vasa, Bisp i Linköping, død 1465. G C.

- 1476 Wilhadus Vries Ripensis dioc. de Dacia ¹).
- 1503 ¹⁵/₅ Frater Pallio Johannis de Dacia presbiter Lundensis dioc. ordinis Carmelitarum. In theologia.
- - Frater Petrus Hemminghi de Dacia presbiter dioc. Roschaldensis ordinis Carmelitarum. In theologia.
- 1505 Jun. Seuerinus Andree de Dachia Ripensis dioc.²).
- Oct. Nicolaus de Dacia Ripensis dioc.
- 1510 ¹⁹/₈ Ditleuus Smiter de Copenhofen Rochildensis dioc.³).
- 1513 Dec. Ghybernus de Norwegia Nidrogensis dioc. ⁴).
- 1514 ²⁰/₅ Dominus Christianus Nicolai de villagio Stabi dioc. Ripensis regni Dacie.
- - Cristianus Torchilli de Nicopia in regno Dacie⁵).
- 1514 ³/₈ Johannes filius Absolonis Valkendorf de Nykoping in regno Dacie⁶).
- - Vincencius filius Vincencii Yuori de Stegis opido in Dacia ⁷).
- - Cristoferus filius Jacobi Jacobi de Halangia insula in Dacia ⁸).
- 1515 ¹⁹/₁₁ Gerlacus Johannis de Suetia de Helsingia dioc. Obsalensis⁹).
- 1516 Fbr. Georgius de Dacia dioc. Slesuicensis.
- 1516 ²⁸/₈ Nicolaus Banc de Dachia Otoniensis dioc.
- - Gitmarus Nicolai de Dachia Ripensis dioc.
- 1517 ²⁷/₃ Magister Boetius de Dacia.
- 1517 ¹⁴/₅ Petrus Sarquelayx de Fynlandia Filfandensis dioc.¹⁰)
- ⁴/₈ Andreas Benedicti de Suwecia clericus Scarrensens dioc.
- ²⁹/₈ Johannes Missenheim de Hafnia in Dacia Roschildensis dioc.¹¹).

¹) Villads Friis, Kannik i Ribe? (Kirkehistoriske Samlinger I 260. — Ny kirkehistoriske Samlinger I 89).

²) Søren Andersen, Kannik i Ribe. (Ny kirkehistoriske Samlinger I 418).

³) Ditlev Smither, Diplomat i Christian II's Tjeneste.

⁴) Geble Pedersen, siden Biskop af Bergen.

⁵) Christiern Torkilsen Morsing.

⁶) Hans Valkendorf skriver til Broderen Ærkebiskop Erik Valkendorf fra Louvain 23. April 1515. (Ny danske Magazin II 121).

⁷) Vincens Lunge. Jfr. Hans Gram i Videnskabernes Selskabs Skrifter IV 258.

⁸) Christoffer Jepsen Ravensberg, Kannik i Roskilde.

⁹) »Magister Gerlacus canonicus Upsalensis« døde 1525 eller 1526. (Nordisk tidsskrift for bok- och biblioteksväsen I 174). G C.

¹⁰) Petrus Särkilaks, Finlands første Reformator. (Leinberg: Finska studeranda vid utrikes universiteter före 1640. Skrifter utg. af svenska literatursällskapet i Finland XXXIV 56).

¹¹) Hans Meissenheim, Ambrosius Bogbinders Broder. (Historisk Tidsskrift III 614).

- 1517 ²⁹/₈ Johannes filius Nicolai Johannis de Melfardia in
Dacia Otoniensis dioc.
— - Cristianus filius Mathie Nicolai de Ripis in Dacia
Ripensis dioc.
— Aug. Lambertus Andree de Dacia Ripensis dioc.¹⁾
— ¹⁹/₁₀ Bero Nicolai de Finlandia sub episcopo Aboensi²⁾.
1519 ¹⁰/₁₂ Nicolaus Petri Colm de Dachia.
1522 ¹²/₉ Dominus Johannes Thausen de Andwortscog Roschil-
densis dioc.
— ¹⁷/₁₂ Georgius Canutus de Dachia Arusiensis dioc.
— - Nicolaus Tezonis de Dachia Roskildensis dioc.³⁾.
1523 Joannes Olai de Dacia.
— Petrus Nicolai de Dacia.
1524 ¹⁷/₅ Georgius Julius Dachus.
— - Theodericus Roseus Dachus.
— ³⁰/₈ Vincentius filius Jacobi Nicolai de Malmogia in Datia.
1527 ²⁷/₆ Aluerus Amadei de Aslodia.
— - Erricus Tordonis de Aslodia.
1528 ²⁷/₈ Benedictus Aruidi ex Dania.⁴⁾
1529 ¹⁸/₅ Jacobus Jasparris Danus Arthusiensis⁵⁾.
— ⁴/₁₀ Dominus Thuo Hagen filius Hisberni de Dania presbiter
Lundensis dioc.⁶⁾.
1530 ¹⁹/₇ Yuarus Lucke de Cestrop in Dacia⁷⁾.
1531 ⁸/₈ Dominus Petrus Joannis ex Norwegia.
— ⁷/₉ Gauto Scrap ex Norwegia dioc. Nidrosiensis⁸⁾.
1533 ¹⁷/₂ Petrus Hwydt } Dani Roschildensis dioc.
— - Melchior Glob⁹⁾ }
— ²⁹/₇ Malguardus Worne Danus dioc. Rosschildensis¹⁰⁾.

¹⁾ Lambert Andersen, Kannik i Ribe, Kong Christian II's Mand.

²⁾ Bero Nicolai de Finlandia er i Paris og tager sine Grader i det artistiske Fakultet i 1519. (Livre du receveur de la nation d'Allemagne 1494—1530 fol. 185, 189'. Universitetsarkivet i Sorbonne Reg. 91).

³⁾ Claus Rosengaard, Søn af Tetz Jensen Rosengaard. Kannik i Roskilde.

⁴⁾ Bent Arvidsen, Rektor ved Domskolene i Lund.

⁵⁾ Humanisten Jakob Jespersen. (Historisk Tidsskrift 5 IV 302).

⁶⁾ »Tuuo Esberne Lundensis dioc.« er i Paris og tager sine Grader i det artistiske Fakultet i Aarene 1515, 1516. (Livre du receveur de la nation d'Allemagne 1494—1530 fol. 153, 166. Universitetsarkivet i Sorbonne Reg. 91).

⁷⁾ Danmarks Adels Aarvog XX 269.

⁸⁾ Gaute Toraldsen. Immatriculeret i Colln ⁴/₆ 1528.

⁹⁾ Melchior Glob (Danmarks Adels Aarvog VIII 135).

¹⁰⁾ »Marcus Orne Danus« immatriculeret i Marburg ¹³/₁₁ 1536. (Kirkehistoriske Samlinger 5 I 282). Kannik i Roskilde. (Danmarks Adels Aarvog XXI 477).

- 1533 $\frac{12}{8}$ Franciscus Brockenhouze dioc. Rosscildensis ex regno
Datie¹).
- 1536 $\frac{2}{5}$ Henricus Nicolai de Nyddrosia ex regno Norwegie.
— $\frac{22}{5}$ Ericus Kooren ex regno Swecie.
— $\frac{31}{5}$ Hermannus Scheelen Danus²).
— - Joannes Letken ex ducatu Olsatia.
- 1537 $\frac{25}{8}$ Jaspar Holsaticus.
— $\frac{11}{10}$ Johannes Vossius ex Dacia³).
- 1538 $\frac{14}{3}$ Bernardus Sestede Holsatus Bremensis dioc.
— $\frac{5}{7}$ Bertramus Powisch Holsatus..

¹) Den kendte Frands Brockenhuus til Egeskov. Om hans litterære Interesse vidner flere Bøger, han har ejet, og som nu findes i det kgl. Bibliotek.

²) Herman Skeel er immatrikuleret i Wittenberg $\frac{11}{7}$, 1531, i Marburg $\frac{13}{11}$ 1536. Jfr. Helge Haar: Herman Skeel. En dansk Adelsmand blandt tyske Reformatorer og Humanister. Kirkehistoriske Samlinger 5 V 20.

³) Hans Foss, Læsemester ved St. Knuds Kirke siden Sognepræst ved Graabrødre Kirke i Odense.

Familien Walter paa Ringerike.

Af Arkivar **E. A. Thomé.**

Da afdøde Professor Camillus Nyrop samlede Materialier til sin i 1887 udgivne omfangsrige Biografi af den bekjendte Stifter af det Classenske Fideicommiss Generalmajor **J o h a n F r e d r i k C l a s s e n**, søgte han ogsaa Oplysninger om Generalens Moder **M a r i a W a l t e r** og hendes Slægt i Norge. Hvad der dengang kunde skaffes tilveie herom, var ikke ret meget, og det var ikke engang ganske sikkert, paa hvilken Maade Moderen skulde knyttes til den Slægt Walter, der i det 18de Aarhundredes 1ste Halvdel havde mange Medlemmer paa Ringerike, skjøndt det maatte ansees sikkert nok, at ogsaa Classens Moder hørte hjemme her. Da det imidlertid kan have sin Interesse at faa ikke alene dette Spørgsmaal fuldstændig opklaret, men det ogsaa af andre Grunde kan være ønskeligt at faa de forskjellige Spørgsmaal, der knytter sig til Slægtens Navn og Udbredelse, belyst, skal jeg nedenfor give nogle Bidrag til Slægtens Historie, hvortil jeg føler mig saa meget mere opfordret, som det væsentligste af, hvad der meddeles herom i Professor Nyrops fortjenstfulde Arbeide om Generalmajor Classen, stammer fra de Undersøgelser, som afd. Rigsarchivar Huitfeldt-Kaas og jeg selv efter Professor Nyrops Anmodning foretog.

1. FOGDEN JACOB LUTH.

Familienavnet Walter er selvfølgelig ikke noget oprindeligt norsk Familienavn. Men hertil Landet kom det fra Danmark, hvortil det uden Tvivl er kommet fra Tyskland. Under 10. Sept. 1664 sees ogsaa Rentemester Henrik Müller at have anbefalet Statholder Ulrik Fredrik Gyldenløve sin »Søstersøn« **Jørgen Walter**, der var kommen til Norge, om at skaffe ham en Ansættelse der. Dette maa han ogsaa have opnaaet. Men Søstersønnen kan næppe have været nogen særdeles paalidelig Person. Thi et Par Aar senere, nemlig i 1666, anholdt Niels Toller Oberst Hans Jacob Schiort, der i Statholder Gyldenløves Fravær bestyrede Statholderembedet, om at hans forrige Tjener Jørgen Walter, der ikke havde gjort Rede og Rigtighed for sig og »som opholder sig paa Ringerike«, maatte arresteres af Garnisonssoldater og at Fogeden sammesteds Jacob Luth maatte paalægges at være Soldaterne behjælpelige. I 1665 var Jørgen Walter arresteret paa Bragernæs, hvor han 8. Aug. var indstævnet for Bythinget af Peder Nielsen Gaardmand i Chri-

stiania og Hans Lum for Gjæld til dem. Han lovede at betale, hvis han fik Dilation, da han var en fremmed og ingen Venner havde der, men vel paa andre Steder og at »hans Broder« var her i Landet, tilmed ei selv agtede at reise noget Steds hen. Citanterne var villige hertil, naar han stillede dem tilstrækkelig Caution for at han vilde blive tilstede. Men Retten eragtede, at han skulde blive i Arrest til han betalte eller stillede Cautionsmænd for Beløbet. Om Jørgen Walter har været i Slægt med Fogden Jacob Luth kan vistnok ikke sees. Men der kan dog næppe være Tvivl om, at der har bestaaet et meget nært Slægtskab mellem dem. Thi skjøndt Jacob Luth hverken selv førte Familienavnet Walter eller i levende Live af andre kaldes med dette Familienavn, kan der dog ikke godt være nogen Tvivl om, at han er den Luth Walters Søn Jacob Luth, der omtales i en Sag paa Bragernæs Thing 26. Aug. 1665. Her havde Tiendeskriveren Jens Grønbech indstævnt en Skipper Thorstein Eriksen fra Tjømø, fordi han havde indtaget en Last med Bord, uden at de var angivne paa Toldboden før de vare indlastede. Under Sagen oplystes det, at Bordene tilhørte Luth Walter paa Bragernæs, der havde faaet Bordene af sin »Søn Jacob Luth«, og at han ikke havde kunnet opgive Bordene, fordi han ikke vidste, hvor mange Bord Skibet lastede. Skipperen havde nemlig ment, at Fartøiet tog 1500 Bord, men det viste sig, at det kun lastede 1000 Bord. At den her nævnte Jacob Luth, der var Søn af Luth Walter, der i alle Fald da var paa Bragernæs, er den samme som den før nævnte Foged paa Ringerike Jacob Luth kan der saa meget mindre være nogen Tvivl om, som Fogden netop var en stor Sagbrugs- og Trælasthandler. Og paa Skiftet efter sin Datter Helene Walter 1715 samt i en senere Retssag kaldes ogsaa Fogden udtrykkelig »Jacob Luthsen Walter«. Det er vel derfor sikkert, at Fogdens rette Familienavn har været Walter og at han har bortkastet dette og alene brugt Fadersnavnet Luth eller Luthsen. De fleste af hans Børn findes ogsaa igjen at have optaget Familienavnet Walter, medens enkelte af Sønnerne kaldte sig Luth. Det er vel ogsaa det sandsynligste, at Fogden Jacob Luth har været i meget nær Slægt med Nils Tollers Tjener Jørgen Walter og at det netop er af denne Grund, at denne i 1666 har søgt sin Tilflugt til Ringerike, hvor Fogden boede i Hole Prestegjeld. Muligens er Jørgen Walter senere kommen i Statens Tjeneste. Thi den 26. Aug. 1670 blev en Jørgen Walter Tolder i Arendal med 200 Rdl. i aarlig Gage og efterfulgte her vistnok sin Svigerfader Nils Trane, der 19. Sept. 1656 var bleven Tolder der og hvis Datter Anna Maria Jørgen Walter 14. Mai 1670 fik kgl. Bevilling til at ægte uden Lysning og Trolovelse. Moderen hed Inger Knudsdatter. Længe kan dog Jørgen Walter næppe have været i Embedet. Thi allerede

22. Juli 1676 fik Rasmus Rasmussen Fischer Bestalling som Tolder i Arendal fra 1. October s. A. og Walter maa vel saaledes da have været afgaaet fra Embedet.

Fogden Jacob Luth havde i alle Fald en Broder, der hed Knud Walter. Thi 14. Aug. 1665 blev der i Hole thinglæst et Pantebrev, dat. Helleland 1. s. M., paa 2500 Rdl. »udgivet af Ko. Ma. Foged Jacob Luth til sin Broder Knud Valter, Materialskriver paa Bremerholm«, hvorved han til Brugelighed i 9 Aar 3 Uger pantsatte ham følgende Eiendomme, nemlig: Stixerud, 15 Lpd. Tunge, Aasterud, 1½ Fj. Tunge, Hejren, 1 Fj. Tunge, Kolbjørnsrud med Braaten, 1 Fj. Tunge 2 Skind, Torgerud, 3 Lpd. Tunge, Skougmarken, 2 Skind, Pjaaken, 1 Skind, alle i Hole, og Enbretnæs paa Modum 1 Skpd. Tunge, samtlige med Bygsel. Materialskriver Knud Walter var gift med Catharina, som han 13. Januar 1677 fik kgl. Bevilling til at begrave om Aftenen. Hvorvidt den foran nævnte Luth Walter, der var Fader til Fogden Jacob Luth paa Helgeland, ogsaa er identisk med den Luth Walter, der i 1665 erhvervede et Gravsted i Trinitatis Kirke i Kjøbenhavn, hvor han blev begravet 30. Sept. 1668, vides ikke. Hans Enke »Magdalene« (Malene) Luth Walters fik 23. Juni 1674 kgl. Bevilling til at begraves om Aftenen og hun nedsattes i Mandens Begravelse 3. Juli s. A. Det er ikke umuligt, at det er en og samme Person, da Kombinationen Luth Walter vistnok er temmelig enestaaende og det er derfor meget sandsynligt, at baade Jørgen »Walter« og Jacob »Luth« ere hans Sønner. Jacob Luths ældste Datter hed netop »Malene«, hvilket ogsaa kunde tyde paa, at hans Moder havde dette Navn. I saa Tilfælde vilde hans Søster være den Catherine Walter, der blev begravet i Trinitatis Kirke 3. Okt. 1670 og som var gift med Fredrik Verdelman, der begravedes sammesteds 12. Sept. 1687, hvis 2den Hustru Margrethe Vilders, begravet i Nicolai Kirke 1708, havde mange Eiendomme i Norge.

I ethvert Fald var Jacob Luth allerede 1657 Foged i Ringerike og Hallingdale Fogderi, i hvilket Embede han efterfulgte Hans Nielsen, der endnu var i Embedet 14. April 1657. Sandsynligvis tiltraadte Jacob Luth som Foged 1. Mai s. A., da han sees at være i Embedet 13. Juli s. A. Men han var ikke i Bestillingen i ret mange Aar. Thi han maa være afgaaet i 1667. Om dette skyldes Uregelmæssighed fra hans Side eller om han muligens har fundet det heldigst at resignere Embedet, fordi hans private Interesser som stor Trælasthanter er kommen i Kollision med hans offentlige Stilling, er muligens tvivlsomt. Der førtes mange Klager over ham af Almuen og han synes ogsaa at have været beskyldt for ulovlig Tømmerhugst. — Den 12. Juni 1665 klagede Jørgen Lauritsen (paa Hønen i Norderhovs Prestegjeld) fra Christiania til Stathol-

deren »over den store og uheldige Forurettelse« Jacob Luth »som en Øvrigheds Mand, der paa Stedet« imod sin Embeds Pligt, kgl. Statuter og Love havde tilføjet ham, der var betroet Trælasthanler Frants Nielsens Sagbrug i Skjerdalen, idet han uden Lov og billig Aarsage »med 10 tilsammen rottede bevæbnede Karle« havde overfaldt ham paa morderisk Vis og undsagt ham paa Livet, hvor han traf ham, hvilket han beviste ved at indsende skriftlig Erklæring fra 3de Mænd, som selv havde været tilstede. Han søgte derfor om at Jacob Luth maatte tilfindes at stille Caution, eftersom han ellers »for sit Livs Fortabelse« ikke turde understaa sig at indfinde sig ved hans Husbonds Brug, at en anden Foged maatte beskikkes til at lede Sagen og at Jacob Luth maatte sættes under Tiltale af Fiskalen. Statholderen resolverede under 5. Juli s. A., at Jacob Luth skulde lade Supplikanten »uberørt« og hvis han enten af Fogden eller af andre efter Fogdens Tilskyndelse vederfores noget som helst Ondt, da skulde han stande til Rette og lide for sin Gjærning, at Supplikanten selv skulde udføre sin Sag mod Fogden ved ordinær Rettergang og for den ordinære Sorenskriver og at den nærmeste Foged paa kgl. Majt.s Vegne skulde være tilstede og at Fiskalen skulde under Proceduren observere Hs. Maj. Interesse.

Som en Følge heraf udtog ogsaa Jørgen Lauritsen 14. Aug. 1665 en Rigens Stævning mod Fogden Jacob Luth for ærerørige ord og crimen læsæ majestatis. Sagen blev behandlet ved et Extrathing i Hole 12. Oct. 1665, hvor Fiskalen Jacob Lauritsen ifølge Statholderens Ordre af 5. Juli s. A. administrerede Retten, men efter Vidneførseler og Sagens Behandling i flere Sessioner blev Jacob Luth ved Dom 16. Novbr. s. A. frikjendt. Han vedblev derefter flere Aar fremdeles som Foged.

Men det er vel ikke usandsynligt, at Jacob Luth under disse Omstændigheder frivillig har kvitteret Embedet. I ethvert Fald maa han kort efter have ophørt at være Foged paa Ringerike, i hvilken Bestilling han efterfulgtes af Christen Christensen, der 28. Juli 1670 fik Bestilling som Foged. Det maatte ogsaa saa meget mere være Grund for ham til at resignere Bestillingen, som han var en stor Jordegods- og Skoveier, der drev en betydelig Sagbrugs-virksomhed og Tømmerhandel. Saaledes sees det, at han baade i 1690 og 1691 paatog sig at levere Mads Jensen Wiel paa Strømsø betydelige Leverentser af Tømmer og Bord, dels ved Svangstranden paa Ringerike, dels paa Strømsø. Han har øiensynlig navnlig lagt an paa at skaffe sig Skoveiendomme. Saaledes solgte han 15. Januar 1697, thgl. 5. Juli s. A., Halvparten i Gaarden Østre Hersund i Norderhov til Mogens Olsen Hoxrud, men han forbeholdt sig ved Salget al Masteskogen, medens Mogens fik Jorden og Saugtømmerskogen. Han havde ogsaa allerede meget før kjøbt

en Del af Skovstrækningerne i Nordmarken, idet han ved Skjøde af 25. Sept. 1668 af Statholder U. F. Gyldenløve paa Kongens Vegne havde tilforhandlet sig Pladsen Dybendal paa Krogskov, af Skyld $\frac{1}{2}$ Hud med tilhørende Vande lille og store Flaatern, trende Huchvande med Fos, Svartvand, Botneren, 2de Bliksjøvande, 2de Laakevande og Aabothjenet, alt i Hadelands Alminding, hvilket Skjøde blev kgl. confirmeret 30. Oct. 1668. Men Jacob Luth solgte det dog igjen alt allerede 12. Januar 1669 til hans Eftermand som Foged Christen Christensen, som 2. Sept. 1670 overdrog Halvdelen til Peder Nilsen Leuch i Christiania og ved Skjøde af 30. Novbr. 1701 ogsaa den øvrige Halvdel til Sønnen Morten Pedersen Leuch. Jacob Luth skal ogsaa have drevet Bergværksdrift, idet han paa Gaarden Garhammers Grund havde et Kobberværk. Smeltehytten var opført ved Garhammerfossen i Soknedalen, ikke langt fra Gruberne i Kittelsbyaasen, hvor der endnu skal findes rustet Kobbermalm. Men Misforstaaelser mellem ham og hans Medinteressenter gjorde, at Værket meget snart forfaldt og efter en kort Tid blev nedlagt. I 1700 eiede han ogsaa Halvdelen af Næs Hengsle i Aadalen, da han 12. Febr., tgl. 6. Marts s. A., tillod Stiftamtmand Mathias de Tonsberg det til Flødning mod en aarlig Afgift af 5 Rdl.

Ved sin Død i 1706 paa Helgeland var han en meget velsitueret Mand. Men dette forhindrede ikke, at han jammerlig klagede over sin Fattigdom. Det var ham ganske umuligt at udrede de paalagte — vistnok ogsaa høist trykkende — Skatter. Da han i 1691 skulde lægges i Kop og Ildstedskat, sendte han 6. Juni 1692 Sognepresten Hr. Henrik Opdahl en Skrivelse, i hvilken han høiligen besværede sig over Skatten: »Han var en fattig Mand, som sidder med 17 Børn, fast alle smaa, og intet andet havde at leve af end en ringe Bundegaard, maatte stadig taale militær Execution; hans 2de Sagbrug i Skjerdalen, der var hans Kones Odel¹⁾, var ved seneste Saug-Commission aldeles afsat og nedlagte« og alt det Tømmer, som skulde skjæres derpaa »ikke af ringe Værd«, hvori alle hans Midler stod, var siden den Tid opraadnet og aldeles ødelagt. Og hvad der endnu var i Behold var ved en Ildebrand forleden Aar opbrændt. Det var saavel Presten som Fogden vel bekjendt, at flere af hans Creditorer i forrige Aar havde erholdt Dom over ham til mere end 500 Rdl., for hvilke der var gjort Udlæg hos ham. Ja

¹⁾ Hvorledes det forholder sig hermed er ikke rigtig klart. Ifølge den efter kgl. Ordre af 12. Mai 1683 under 9. Decbr. 1684 afholdte Besigtelse af Sagbrugene paa Ringerike eiede Jacob Luth 2de Sagbrug paa Pladsen Pjaake-ruds Grund, som han havde kjøbt 28. Novbr. 1659 af Peder Bjerud paa Modum. Han havde ingen Bevilling derpaa og havde uden Tilladelse flyttet Sagene høiere op i Elven. De havde en aarlig Skur af 30000 Tylter Bord.

Presten kunde selv bedst attestere, at han for Gjeld fast havde maattet udsætte alt sit Gods, saa han ikke engang eiede saameget, »som jeg fast kan helde mit Hoffvedt til«. Han mente derfor, at han maatte være fri for at svare Skatten, saa meget mere som der ingen Grund var til at han mere end andre Bønder paa Stedet skulde lægges i Skat, og han ender sin Skrivelse med følgende Ord: »Jeg kan vel ikke nægte, at jeg jo uværdig har havt den Ære og en Tid lang tjent for Foged her i Landet i vores allernaadigste Arvekonge og Herris sl. og høilovlig Ihukommelse Hrr. Faders Tid. Men det er nu henimod en ti og tyve Aars Tid siden, og det fast i de besværligste Orlogstider, vi har havt her i Landet, hvorfor jeg og mest satte det lidet til, jeg ved langvarig Hoftjeneste havde forhvervet mig. Nød og for min Tjeneste saalænge jeg var i dette Ombudet, ganske ringe Løn, ikke mere end som omtrent til 30 Dlr., at jeg deraf lidet kunde forfremmes. Saa dette med andet ingen Aarsag kunde være, hvorfor jeg denne Kop og Ildstedskat skulle udgive. Hvad ellers min Gang og Sæde er anlangende, da er jeg derfor ikkun lidet omhyggelig, eftersom jeg er en gammel Mand, som gaar snart paa Bredden af Graven og lader mig gjerne nøie med hvad Plads, man vil unde mig, om jeg af en Hændelse kom i i nogen Samkvem, som ellers meget sjælden sker«.

Rentekammeret fandt, at han ikke kunde regnes for at være en Bonde og deciderede derfor, at det skulde godtgjøres enten ved et Thingvidne eller Amtmandens Attest, at han ikke kunde betale Skiftet efter Jacob Luth blev — som nævnt — afholdt paa Helgeland 3. Aug. 1706. Selve Skiftet haves ikke. Men en Extract deraf er indtaget i en senere Proces om nogle af Boets Eiendomme. I 1664 boede Jacob Luth paa Gaarden Midthang i Hole, hvorimod Helgeland dengang beboedes af en gammel Presteenke. Denne Presteenke var vistnok Maren, Hr. Knuds (∴ Maren Nilsdatter, Enke efter Hr. Knud Madsen Lund, Sogneprest til Hole, der døde 1633), der 23. Aug. 1664 pantsatte Jacob Luth 1 Pund i Helgeland for 100 Rdl. Fra denne Tid har han vistnok været bosat paa Helgeland, som han i alle Fald eiede 31. Mai 1672 og hvor han som nævnt ogsaa døde. Ved sin Død eiede han Helgeland med Domholt, af Skyld 3½ Skpd. 2 Lpd. Tunge m. B. over 2½ Lpd., der var Hole Presteboel beneficeret, Gaarden Nr. 24 Frøshov, af Skyld 3½ Skpd. Tunge, Pjaakerud, af Skyld 3½ Skpd. Tunge, Roseng, 1½ Skpd. og Stixrud 3 Fjerdinger, de sidste i Norderhov Prestegjeld. Gaardene Frøshov, Solberg, af Skyld 12 Lpd. Malt m. B. (der ikke nævnes paa Skiftet), Aasterud, af Skyld 1½ Fjerding m. B. (der heller ikke nævnes) og Stixrud fik han 6. Mai 1661 til brugeligt Pant i 7 Aar af Julius Christensen, en Søn af Lagmand Christen Laugesen, og disse Eiendomme er vel senere ikke blevne indløste.

Helgeland blev paa Skiftet taxeret for 700 Rdl., Pjaakerud for 150 Rdl. og Stixrud for 250 Rdl. Enken fik i det Hele paa sin Part over 1800 Rdl., deriblandt for sin Levetid Helgeland med Domholt og Frøshov. Boet var saaledes ved Jacob Luths Død meget velstaaende. Han var 2 Gange gift:

- 1) i Hole c. 1660 med *G u n h i l d E s k i l d s d a t t e r*, der vistnok er død paa Helgeland c. 1665 eller muligens noget senere, idet det maa antages at Jacob Luth ikke har giftet sig paany før c. 1672. Med sin 1ste Hustru havde Jacob Luth kun 2 Børn, der levede ved hans Død. Men der har muligens været flere Børn, der ere døde i ung Alder.
- 2) i Hole c. 1672 med *A n n a C h r i s t e n s d a t t e r*, der uden Tvivl var født paa Mo i Hole 1649, † paa Helgeland 29. Sept. 1719 (begr. 9. Oct. s. A.), 70 A. 1 M. 15 D. gl., Datter af Christen Andersen Mo¹). Skifte efter Anne holdtes paa Helgeland fra 16. April 1720 til 28. Oct. 1721. Registrering i Boet var holdt 10. Oct. 1719. Boet eiede Helgeland, 4½ Lpd. Tunge, Hovin, 5 Fjerd. med Bygsel, Pjaakerud, 3½ Lpd. Tunge, Midthaug, 4½ Fjerding, Grefsrud, 1 Fj. Fjeldstad, 12 Skpd. m. B., Søndre Sætrang i Hougs Anneks, 5 Skpd., en Del i Søhol, samt Skjerven, 1 Fj., alt paa Ringerike. Som man ser har Boet nu tildels andre faste Eiendomme end ved Jacob Luths Død, saaledes at hun maa have erhvervet disse under sin Enkestand.

I den Specification, Fogden Jacob Luth under 28. October 1686 fremlagde over det Jordegods, han eiede, muligens i Anledning af Skifteopgjør med sine Børn af 1ste Egteskab, nævnes heller ikke andre faste Eiendomme end Helgeland, Frøshoug, Pjaakerud samt Gaarden Hundstad, af Skyld 1 Skpd. Tunge med Bygsel, som han under 17. Juni 1690, thgl. 7. Juli s. A., mageskiftede til Svogeren Ole Christensen Moe mod 3 Fjerdinger i Gaarden Fjeldstad. Boets samlede Formue beløb sig til 5010 Rdl. 2 *ℳ* 19 *β* og Gjælden til 1710 Rdl. 7 *β*, saaledes at der i det Hele blev tilovers 3300 Rdl. 2 *ℳ* 12 *β*, der skulde deles mellem Enken og samtlige Børn. Enken havde under 6. Aug. 1706 faaet Amtets Bevilling til at beholde sine umyndige Børns Arv efter Faderen, saalænge de vare i umyndige Aar og ligeledes sin fraværende Stedsøn Luth Walters Arv,

¹) Hun havde en Broder Ole Christensen Mo, der (efter 1673) blev gift med Anne Cathrine, en Søster af Torkild Olsen Hønen, som var gift med Edel Malene Walter. — I Hesselbergs Efterret. ang. Strømsø, S. 131 heder det, at Jacob Luth var gift med »Anne Ask Bartholin«. Muligens kan Anne Christensens Fader Christen Andersen Moe have været gift med en Frk. Bartholin, men herom vides intet. Det er neppe Grund til at antage at Faderen selv har hørt til Familien Bartholin, som neppe heller paa denne Tid havde Medlemmer i Norge.

da han var i Udlandet. Helgeland blev paa Skiftet udlagt Sønnen Jacob Walter. Hvor mange Børn, der har været i Fogden Jacob Luths 2det Egteskab er maaske tvivlsomt. Kun 14 Børn kjendes. Men i sin Klage i 1692 siger han selv, at han sidder med »17 Børn, fast alle smaa«. Der maa saaledes dengang i det mindste have været et Barn i Live, som er død før Faderen. Det kan derfor godt være muligt, at der i Fogden Luths Egteskaber kan have været flere Børn, der ere døde før ham. De af hans Børn, der kjendes, er 2 af 1ste Egteskab og 14 af andet, altsaa tilsammen 16 Børn.

2. JACOB LUTHS EFTERSLÆGT PAA MANDSSIDEN.

Som foran oplyst havde Jacob Luth ved sin Død 16 Børn, 2 af første og 14 af andet Egteskab. Den indbyrdes Orden mellem disse Børn er noget usikker, men de antages efter de under Skiftet efter ham og hans 2den Hustru og efter de Oplysninger om deres Alder, der kan uddrages af Kirkebøgerne, at følge efter hinanden i følgende Orden:

- a 1¹. L u t h J a c o b s e n W a l t e r. Han er født i Hole c. 1661 og var ved Faderens Død i 1706 i Udlandet. Han maa være død ugift eller i alle Fald uden at efterlade sig Børn, før 1715, da han ei nævnes som Arving efter Halvsøsteren Helene Walter, hvis Skifte holdtes i Oslo 29. Januar 1715.
- b 1¹. E d e l M a l e n e J a c o b s d a t t e r W a l t e r, født i Hole 1663, † paa Gaarden Hafnor i Hole 1720 (begr. der 15. Juni s. A.), 57 Aar ÷ 2 M. gl.

Gift i Hole Kirke c. 1685 med Lensmand i Norderhov T o r k i l d O l s e n »H a f n o r« eller »H ø n e n«, født paa Vestre Hønen i Norderhov i 1659 [var i 1666 8 A. gl.], † paa Hafnor 1722 (begr. 8. April s. A.), 63 A. 7 D. gl., Søn af Lensmand i Norderhov Ole Torkildsen og Maren Christensdatter (der var en Datter af Lagmand Christen Laugesen og Bodil Nilsdatter). Efter Maren Christensdatter holdtes Skifte paa Hønen 10. Decbr. 1673. Allerede her viser det sig, at Ole Torkildsen var en ganske velstaaende Mand, en Formue han vistnok væsentlig havde faaet med Konen. Boet eiede en stor Del Sølv, 3 Hester, 25 Kjør, en stor Del Smaakreaturer og en hel Del Jordegods i Norderhov og paa Modum deriblandt Skjerdalen, som han 19. Sept. 1659 havde faaet af Svigerfaderen, og Hollerud samt Hallingby i Odalen. Desuden eiede Boet en Del Pantegods. Hafnor var derimod dengang (1673) ikke i Ole Torkildsens Eie. Skjerdalen var forresten pantsat Nils Gundersen paa Bragenæs, med hvem Ole Torkildsen førte en lang Proces. Ved Dommen, der af-

sagdes 30. April 1661, kaldes han Ole Torkildsen »Hønen«. Skifte efter Edel Malene Walter og hendes Mand Torkild Olsen holdtes paa Hafnor fra 27. Mai til 25. Juli 1722. Formuen udgjorde 2491 Rdl. 6 β , og Gjælden beløb sig til 476 Rdl. 21 β , saa der blev 2014 Rdl. 3 Ort 9 β igjen til Arv. Boet eiede en Del Sølv (et brunt Sølvkrus med Laag og Skuepenge, 7 Rdl., 3 Sølvskeer med flade Skafter og Navnet T. O. S. H. — E. M. I. D. W. 1701, en do. med rundt Skaft og Knap med Navnet: E. M. I. D. W., en do. med Navn S. L. og en do. med Navn R. I. D.), nogle faa Bøger (foruden nogle religiøse Bøger, en hel Del forskjellige Ligprædikener og nogle hollandske Bøger) og forskjelligt andet Løsøre samt følgende faste Eiendomme: Pjaaken med Myhren, 2 Skpd. Tunge, Hollerud, 1 Fjerdings $5\frac{1}{13}$ Sætting, Burud, 7 Lpd. Tunge, Skjerdalen med Qvernehus og Ødegaarden Rud samt Gaarden Hafnor. Under Skiftet blev det bestemt, at man for at realisere Boet paa bedste Maade skulde holde Auction saavel over Indboet som de faste Eiendomme, dog med Undtagelse af Hafnor, som man efter den ældste Søn Ole Schjerdahls Forslag bleve enige om skulde tilfalde deres eneste Søster Maria for hendes Arvelod. Auctionen afholdtes ogsaa 27. April 1722. Men Budene paa de faste Eiendomme fandtes ikke tilfredsstillende, saa Boet lod sig tilslaa en Del af disse, saaledes Skjerdalen med Qvernebruget og Rud Ødegaard for 1072 Rdl., for at det kunde blive skiftet in natura. Dette gav imidlertid Anledning til Strid om, hvem der skulde udlægges Skjerdalen. Den næstældste Søn Jacob gjorde 27. Mai 1722 Krav herpaa, da Hafnor havde været Faderens Hovedbøl og da denne Eiendom nu efter den ældste Søn Oles Forslag var disponeret til Søsteren og han saaledes som ældste Søn allerede havde valgt sit Aasæde efter Loven, tilkom Skjerdalen nu ham. Han mente ogsaa at Hafnor var Faderens rette Hovedbølle, da Faderen boede og døde der og Skiftet ogsaa holdtes sammesteds. »Thi omendskjøndt vores sal. Forældre for mange Aar siden først boede i Skjerdalen, som de ikke havde gjort, ifald Peder Hognor tilforne havde været at formode (c: formaa) at aftræde Gaarden for dennem, saa mente han, at Hafnor var Hovedbøllet, som den ældste Søn tilkom, og mere end et Aasæde tilkom der ham ikke. Men fordi han var Officer og ikke havde havt Brug for sit Aasæde, havde han afstaet det til Søsteren. Han var en »fattig gammel Karl, som intet andet havde at holde sig til »end et Stykke Jordebbrug«, som han kunde arve efter sine Forældre. Alle hans

Brødre havde »Conditioner og Brød at leve af, men jeg slet intet, ei heller andet nødt end jeg fra min Barndom tjent Godtfolk siden jeg var liden Dreng baade udi Norge« (og andetsteds?). Ole Schjerdahl paastod imidlertid under 27. Mai 1722, at Skjerdalen med Qvernebruget og Rud skulde udlægges ham til Aasæde enten saaledes, at han svarede Landskyld til sine Brødre af den Del, som maatte falde paa deres Lod, eller at han udløste dem med rede Penge. Han oplyste, at det af Boets Dokumenter noksom fremgik, at hans Fader havde arvet Skjerdalen fra sin Fader, men ikke det andet Gods og at Skjerdalen var Faderens rette Odelsgoods efter hans sl. Fader Ole Torkildsen og at det ogsaa først længe var beboet af ham. Han paastod derfor, at Skjerdalen var Hovedbøllet, der tilkom ham som ældste Søn. Da ogsaa alle de øvrige Brødre vare enige heri, blev det ved Skifterettens Decision af 25. Juli 1725 bestemt, at Skjerdalen med Qvernebruget og Rud Ødegaard skulde udlægges den ældste Broder. Skiftet havde været udsat for at indhente den fraværende Broders Bestemmelse, men da ogsaa denne i Skrivelse af 13. Juli 1725 havde givet Ole Schjerdahl Fuldmagt til at handle paa hans Vegne og han ogsaa erklærede sig fuldkommen tilfreds med at han fik Skjerdalen, fandt Retten ingen Grund til videre Opsættelse af Skiftet, hvad Jacob Walter forlangte.

I Skiftesamlingen fremlagdes der ogsaa et Brev fra Jacob Torkildsen, dat. Morsstranden i Bohuus Len 13. Juli 1720 — altsaa skrevet før Faderens Død —, i hvilket han »for den Omhue«, som Søsteren i hans Fravær »med min sal. Moders Sengeliggende har havt« og for al den Flid hun havde vist Forældrene forærede hende al den Arvedel, som han maatte tilfalde i Arv efter Moderen i Gaarden Hafnor, ligesom han ogsaa haabede at saavel Faderen som hans andre Brødre heller ikke vilde disputere hende denne Eien- dom. Søsteren fandt det dog fornødent i Skiftesamlingen den 28. Mai — for at undgaa al Tvist for Eftertiden at tilspørge Brødrene, om de ikke paa egne og de fraværende Arvingers Vegne uden nogen Forbehold havde samtykket i at hun for sin Arvepart i Boet skulde udlægges Hafnor, hvilket ogsaa Brødrene Ole og Torkild enstemmigt erklærede. Da de imidlertid ikke paa Skifterettens Tilspørgsler kunde fremlægge nogen Fuldmagt fra Broderen i Kjøbenhavn, fandt Skifteretten at Boets Behandling maatte udsættes til saadan kunde skaffes, uagtet Brødrene tilbød sig at indestaa Retten for alt Ansvar, noget denne dog ikke fandt at kunne

antage, da intet Proclama i Boet var udstedt og eragtede derfor at Boets Behandling skulde udstaa til 11. Decbr. s. A. Imidlertid fik Ole Schjerdahl kort efter Brev fra Christen Walter i Kjøbenhavn af 23. Juni s. A., hvorfor en ny Skiftesamling holdtes paa Hafnor den 25. Juli 1722, da Boet trods Protest fra Jacob Walter, der selv var tilstede, men nu paastod, at Skiftet skulde opsættes til den oprindelige Tægtetid. Skifteretten eragtede imidlertid at Skiftet skulde fremmes og Boet nu sluttes, da der ikke længer forelaa nogen Grund til at forhale det. Den fra Broderen i Kjøbenhavn fremlagte Skrivelse gav Broderen Ole Schjerdal Fuldmagt til at optræde paa hans Vegne, ligesom han ogsaa erklærede sig fuldt tilfreds med, at Skjerdalen udlagdes den ældste Broder og at Hafnor tilfaldt Søsteren. Skjerdalen med Kværnebruget og Ruud Ødegaard udlagdes efter dette Ole Schjerdahl mod at svare til de Arvparter, Brødrene blev udlagt og Søsteren Maria fik udlagt Hafnor for sin Arv. Om Ole Hafnors 6 Børn se nedenfor Familien Schjerdahl-Walter.

- c. 1². *Malene Jacobsdatter* (Walter), født paa Helgeland 1675, † paa Søhol i Hole 1739 (begr. 22. April s. A.), 64 A. gl. Hun siges paa Skiftet at være »den ældste Datter«, saaledes at ingen af hendes Søstre kan have været ældre.

Gift i Hole c. 1710 med *Peder Semmingsen*, født c. 1656, † paa Søhol 1737 (begr. 25. Mai s. A.), 81 A. gl. Han maa saaledes have været mere end 20 Aar ældre end Konen, som han maa have ægtet i 40 Aars Alderen, og hans Kone maa ogsaa have været over sin første Ungdom. Peder Semmingsen var fra 1705 til 1709 Gaardskarl hos Fogden Jacob Luth og senere hans Enke paa Helgeland, og Datteren skal have fattet Kjærlighed til ham, som hun ægtede, hvorefter de bosatte sig paa Søhol, som tilhørte Fogden. Søhol, 3½ Skpd. Tunge med Bygsel, hvoraf 1 Sold var beneficeret Hole Prestebol, havde han faaet med Konen, og som han paa Skiftet siges at have beboet i 26 Aar eller fra 1711. Skiftet blev holdt 13. Juni 1737. Boets hele beholdne Formue udgjorde udenfor Gaarden kun henimod 100 Rdl. (4 Børn).

- d. 1². *Gunhild Jacobsdatter* »Walter«, født paa Helgeland i Hole c. 1676, † paa Kongsberg før 1719. Hun siges paa Skiftet at være »den 2den Søster«.

Gift paa Helgeland c. 1694 med *Johannes Andersen Kahn* paa Kongsberg, hvor han var død før 1706. De havde 5 Børn: 1) Henrik Jacob Kahn, 2) Anna Maria

Kahn, ³) Barbra Sophie Kahn, ⁴) Malene Kahn og ⁵) Rebekka Kahn. Efter Gunhilds Død arvede de paa Skiftet efter hendes Moder Sønnen 73 Rdl. 1 *M* 9 *ß* og hver af Døtrene 36 Rdl. 2 *M* 16 *ß*.

- e. 1². Maren Jacobsdatter »Walter«, født paa Helgeland c. 1677, † paa Kongsberg 1741 (begr. 12. Mai s. A.), »74 Aar gl.«. Ved sin Begravelse paa Kongsberg kaldes hun: »Maren Luth« og den her opgivne Alder »74 Aar« maa vistnok være urigtig for »64 Aar« gl. Thi da hun var yngre end Malene Sophie og Gunhild Jacobsdatter Walter, kan hun ikke være født før 1677. Hendes Alder ved Begravelsen maa derfor være angivet 10 Aar høiere end den i Virkeligheden har været.

Gift i Hole c. 1704 med Geschworner ved Kongsbergs Sølvværk Antonius (Anton) Tax, født c. 1675, † paa Kongsberg 1740 (begr. 19. Mai s. A.), 65 A. gl. Han var en Broder af Major Mathias Wilhelm Tax i Helsingør og af Johan Adolph Tax, der døde i Larvig 15. Marts 1735. Muligens vare de alle Børn af den Jacob Mathiassen Tax, der i 1665 var Bergmester nordenfjelds. De havde 4 Børn, døbte paa Kongsberg, nemlig: ¹) Johan Jacob, født 16. Juni 1705, ²) Malene, døbt 30. Decbr. 1706, ³) Johan, døbt 13. Oct. 1708, vistnok »Barn« begravet paa Kongsberg 15. Januar 1709 og ⁴) Wilhelm Antoni, døbt 17. Octob. 1710. — Antoni Taxt var først Stiger ved Kongsbergs Sølvværk og blev senere Geschworner sammesteds. Ved kgl. Resol. af 8. Decbr. 1732 fik han 1 Rdl. 32 *ß* maanedlig Tillæg paa Grund af de lange Reiser til Vinorens Gruber om Vinteren.

- f. 1². Dorte Cathrine Jacobsdatter »Walter«, født paa Helgeland c. 1678, † paa Ekers Prestegaard hos Svigersønnen Professor Grave 1760 (begr. 5 Sept. s. A.), 83 A. gl.

Gift i Hole 1707 med Hr. Morten Lerche, født i Trondhjem (eller muligens snarere paa Nervigen i Bynessets Prestegjeld ved Trondhjem) c. 1669, † paa Bragernæs 8. April 1738 (begr. 15. s. M.), 68 A. gl., Søn af Kjøbmand i Trondhjem Lars Mortensen Lerche (der i 1701 boede paa Nervigen, 60 A. gl.) og Maren (Malene) Johannesdatter Mechlenburg. Ifølge Hesselberg, Strømsø Beskrivelse S. 130 f. skal Faderen have hørt til de adelige Lerker og Moderen »være en Moster af Tordenskiold«. Begge Dele ere vistnok lige urigtige. Lars Mortensen Lerche var en Søn af Foged i Ørkedalen, senere Raadmand i Trondhjem Morten Larsen Lerche, der neppe havde andet med Adelslægten Lerche at

gjøre end at han bar deres Familienavn. Han var gift med Maren Eilertsdatter Schøller og denne — der altsaa var Hr. Morten Lerches Farmoder — var en Faster af Tordenskiolds Moder, saaledes at Hr. Morten og Tordenskiold kun vare Næstsødskendebørn eller i 3die Led beslægtede. Morten Lerche blev 20. Juli 1689 immatriculeret som Student ved Københavns Universitet, dimitteret fra Trondhjems Cathedralsskole og blev efter at have fuldendt sine theologiske Studier Præceptor hos Mag. Hans Angell paa Bragernæs, hvor han 26. Aug. 1712 blev Aftensangspræst og Rectorscholæ samt tillige personel Capellan hos Mag. Angell, til hvilket Embede han blev ordineret i Christiania 27. Aug. s. A. — Han havde i sit Egteskab 3 Døtre, af hvilken den yngste døde som lidet Barn, medens den ældste Datter Maren Lerche, der var født paa Hole 22. Marts 1708, døde i Rygge 5. Mai 1743 i Egteskab med Sognepresten der, den senere Sogneprest til Eker Professor Christian Grave.

- g. ¹². R e b e k k a J a c o b s d a t t e r »W a l t e r«, født paa Helgeland i Hole angivelig 31. October 1676, men dette maa dog vistnok være en Feil for 1679, da hun i alle Fald var yngre end baade Malene og Gunhild Walter, der vare fødte henholdsvis 1675 og 1676. Hun maa ogsaa efter Ordenen paa Skiftet have været yngre end baade Fru Taxt og Fru Lerche og kan saaledes neppe være født før 1679. Hun døde paa Kongsberg som Enke 1751 (begr. 18. Decbr. s. A.), »75 A. 6 Ug. gl.«, hvilken Aldersangivelse forøvrigt vil passe med, at hun var født i 1676. Den 5. Novbr. 1736 fik hun Pension af den norske Kvæsthuskasse og var allerede da bosat paa Kongsberg.

Gift paa Helgeland 5. April 1720 (viet i Huset uden Trolovelse og Lysning efter kgl. Bevill.) med Lieutenant H a n s H a n s e n M e y e r, † 2. Februar 1734 vistnok i Vang i Valders, Søn af Lieut. ved 2. Comp. af Trondhjemske nat. Inf. Reg. Hans Hansen Meyer og Anne Cathrine von Hadelen. Hans Meyer blev 15. Aug. 1718 Seclieut. i Sigstadske Comp. af 2. Oplandske nat. Inf.-Regiment, afgik derfra i 1721, men blev igjen 18. October 1727 Premierl. ved østre Valderske Comp. af samme Regiment. Herfra afgik han i 1734, da han døde. Eftermanden Nils Fremming udnævntes 19. Marts s. A.

- h. ¹². H e n r i k J a c o b s e n »L u t h«, født paa Helgeland 1681, † der 1736 (begr. 17. Marts s. A.). Paa Skiftet efter Søsteren Helene Walter 1715 kaldes han »Henrik Jacobsen Walter«. Efter hans Død sad Enken i uskiftet Bo med sine 2 umyndige Børn.

Gift i Hole c. 1707 med **K i r s t e n C h r i s t e n s d a t t e r**, født i Hole c. 1680, † paa Helgeland 1743 (begr. 28. Sept. s. A.), 63 A. gl., Datter af kgl. Maj. Foged paa Ringerike og Hallingdal Christen Christensen og Dorthe Olsdatter Coldewin. Skifte efter hende holdtes paa Helgeland 12. Novbr. 1743. Boet eiede Helgeland, af Skyld 3 Skpd. 12½ Lpd. Tunge, der under 28. Marts 1746 blev taxeret for 1400 Rdl., Pladsen Hynnemark, taxeret for 50 Rdl., Gaarden Roseng, af Skyld 1½ Skpd. Tunge, taxeret for 300 Rdl., Pjaakerud med Pladsene Schoug, Hue Øyen, Konserud, Bachen, Qvennevolden m. fl., taxeret for 100 Rdl., Halvdelen af lille Hundstad, Frognøen under Frøshaug, Domholt etc. Boets hele Formue beløb sig til 3175 Rdl. 3 Ort og Gjelden var 1196 Rdl. 1 Ort 12 β, saaledes at der omtrent blev 1980 Rdl. igjen til Arv. Boet eiede ogsaa Frøshaug, 2½ Skpd. Tunge, som oprindelig var Kronens, men senere ved Mage-skifte kom til Hans Eggertsen (Stockfleth), der overdrog Gaarden til Christen Laugesen, som ogsaa erhvervede en Del, som tilhørte Rosenkrandses Arvinger. Fra ham kom den til Fogden Christen Christensen, der ved Skjøde af 15. Febr., thgl. 29. Febr. 1704, solgte den tilligemed Frognøen, 1 Fj. m. B., og Lille Hundstad, 1 Skpd. for 595 Rdl. til Generalmajor H. E. v. Tritsechler der 8. Novbr. 1710 overdrog Eiendommene til Henrik Luth, som ved Skj. af 18., thgl. 27. Novbr. 1710, af Svigermoderen fik 1 Fj. i Frognøen. (2 Børn).

- a. 2. **J a c o b H e n r i k s e n L u t h**, født paa Helgeland 1708, † der 31. Juli 1749 (begr. 6. Aug. s. A.), 41 A. gl., ugift. Skifte holdtes fra 31. Juli 1749 til 16. Decbr. 1751. Boet eiede en Del Sølv, Gaarden Helgeland m. m. Den beholdne Formue udgjorde noget over 500 Rdl., der tilfaldt hans eneste afdøde Søsters 5 Børn.
- b. 2. **A n n a D o r t h e a H e n r i k s d a t t e r L u t h**, født paa Helgeland c. 1710, † paa Frøshaug i Hole 1739 (begr. 3. Sept. s. A.). Efter hendes Død sad Manden i uskiftet Bo i Henhold til kgl. Bevilling af 9. October 1739. Da han imidlertid igjen skulde gifte sig, maatte han 1. October 1743 afholde Samfrændeskifte efter hende. Boet eiede 4 Skpd. 10 Lpd. Tunge i Gaarden Frøshaug med Frognøen i Hole, lille Hundstad og 2 Skind i Udøen. Boets samlede Indtægt ansloges til 1394 Rdl. og Gjælden beløb sig til 803 Rdl. 3 Ort 5 β, saa der kun blev 590 Rdl. til Deling mellem Manden og hendes Børn.

Gift i Hole 12. Marts 1729 (viet uden Trolovelse og Lysning ifølge kgl. Bevilling) med sit Sødskendebarn (ifølge kgl. Bevill. af 7. Mai 1728) Procurator Jørgen Andersen Nachschow, født i Hole c. 1701, † paa Frøshaug 7. Juli 1779 (begr. 15. s. M.), 79 A. gl., Søn af Procurator Anders Christensen og 1ste Hustru Tabitha Thomesdatter¹⁾. Ved Skiftet efter Moderen 24. Januar 1721, var Jørgen Andersen 19 A. gl. og havde da i 2 Aar været i Tjeneste hos Fogden paa nedre Romerike Assessor Johan Henrik Munch. Han blev Procurator i Hole og kom ved sit Egteskab og senere ved Arv i Besiddelse af en betydelig Formue, navnlig derved, at han ad Rettens Vei indtalte en hel Del af det Jordegods, der i sin Tid havde tilhørt Fogden Jacob Luth. I en senere Odelsproces heder det derfor ogsaa: »Fogden Jacob Luth og Anna Christensdatters ældste Søn Henrik Luth var gift med Kirsten Christensdatter. Dette sidste Par Ægtefæller

¹⁾ Anders Christensen døde paa Mo i Hole 1747 (begr. 18. Aug. s. A.), 74 A. gl. Skifte efter ham holdtes paa Mo 16. Aug. 1748. Han var en Broder af Henrik Luths ovenanførte Hustru Kirsten Christensdatter og Procurator Nachschow og hans Hustru vare saaledes Sødskendebørn. Anders Christensen blev ²⁾ gift i Hole 29. April 1721 med Anna Clausdatter, der blev begravet i Hole 20. April 1771, 77 A. gl. — Tabitha Thomesdatter (begr. i Hole 8. April 1718, 50 A. 3 M. 18 D. gl.) var en Datter af Sorenskriver paa Eker, senere paa Modum Thomas Thomesen (der 1664 var 36 A. gl. og da boede paa Øvre Mo i Hole) og Karen Sørens datter, der ²⁾ blev gift med Thomas Thomesens Eftermand som Sorenskriver paa Modum Jørgen Hansen Nachschow, med hvem hun ingen Børn havde. Efter ham havde Jørgen Andersen taget sit Efternavn. Tabitha Thomesdatters Broder Sr. Christian Thomesen (»Warberge») paa Storøen (begr. i Hole 9. April 1728, 76 A. gl.) blev gift med den i Teksten nævnte Anna Margrethe Gram. Men hans 1ste Hustru var Gjerthrud Hansdatter Spydeberg, hvis 1ste Mand Hr. Nils Andersen Tønsberg, Sognepræst til Aal i Hallingdal, havde kjøbt Storøen og Rytterager og ved Skifte efter ham paa Storøen i Hole 1695 blev disse Eiendomme udlagt Enken, der bragte dem til sin 2den Mand Sr. Christian Thomesen. Ved Skiftet efter ham blev Storøen med Rytterager udlagt hans Datter af 1ste Egteskab Gunhild Christiansdatter Warberg (begr. i Hole 3. Febr. 1746), gift i Hole Dom. Virid. (c: 22. Marts) 1731 med Guldsmid i Christiania Lorents Wiffe († paa Rytterager 1754 (begr. i Bønsnes Kirke 8. Mai s. A.), 52 A. gl.), der efter Konens Død ²⁾ blev gift i Hole 23. Febr. 1752 med Alet Margrethe Klingsborg. Der opstod imidlertid Proces om Aasæderetten til Storøen, som ogsaa Christopher Gram Christiansen, der var af Christian Thomesens 2det Egteskab gjorde Krav paa. Ved en Lagthingsdom af 16. Januar 1730 blev Gjertrud tilkjendt 1½ Fjerdings i Storøen, og for at undgaa videre Proces oprettede hun 23. Mai 1730, thgl. 30. Oct. s. A., en Contract med sine myndige Halvsødskende, ifølge hvilken hun i 10 Aar skulde tiltræde og bebo Storøen, men naar de 10 Aar vare forløbne, skulde hun overgive Gaarden til Broderen Christopher.

efterlode sig tvende Børn, en Søn Jacob Luth og en Datter Anne Dorothea Luth. Sønnen Jacob Luth døde ugift, men Datteren Anna Dorothea Luth kom i Ægteskab med nu afdøde Procurator Jørgen Nachschow. Denne Luthske Familie boede paa Ringerike og sammesteds eiede mange betydelige Gaarde, hvoraf Procurator Nachschow kom i Besiddelse dels ved Arv og dels ved at indtale Jordegodset som Odel paa hans Kones Vegne Procurator Nachschow for sin egen Persohn eiede Intet, da han ægtede Henrik Luths Datter Anna Dorothea Luth, men hans Alliance med den Luthske Familie lagde Grunden til hans senere paafulgte Velstand. I hans 1ste Egteskab med Anna Dorothea Luth avlede han blandt flere forhen ved Døden afgangne Børn¹⁾ en Søn Lieut. Anders Nachschow samt 2de Døtre, Henricka Nachschow, gift med Ole Robarth, men hun døde og efterlod sig 7 Børn, og yngste Datter Karen Nachschow, gift med Jørgen Walter. Denne Procurator Nachschows første Hustru Anne Dorothea Luth døde efter omtrent 10 Aars Ægteskab med ham og den 1ste October 1743 afholdtes

¹⁾ Hans Børn vare: 1) Henrikka, døbt i Hole 19. Novbr. 1729, begr. der 29. Novbr. 1776, 47 A. gl., gift i Hole 19. Decbr. 1747 med Sr. Ole Robarth, født 1702, begr. i Hole 14. Decbr. 1772, 70 A. gl. 2) Tabitha Kirstine, døbt i Hole. Dom. Reminic. (c: 29. Febr.) 1731, begr. der 18. Sept. 1767, 35 A. gl. 3) Dorthe Catharina, døbt i Hole 12. Jan. 1734, begr. der Dom. Reminic. (c: 21. Marts) s. A. 4) Karen, døbt i Hole 25. Jan. 1735; gift med sit Sødskendebarn Jørgen Walter paa Dramdal. 5) Henrik, døbt i Hole 12. April 1736 og 6) Anders, døbt i Hole 12. Juli 1737, begr. paa Eker 17. Aug. 1807, 74 A. gl. som forhv. Lieutenant skildt fra Konen og umyndiggjort. Han var 2 Gange gift ¹⁾ med Maria Johannesdatter Bye, født paa By i Hole 1736 (døbt Fest. 2 Pentc. (c: 31. Marts) s. A.), begr. der 13. Febr. 1779, Datter af Lensmand Johannes Torstensen Bye og Randi Johansdatter og ²⁾ i Hole 25. Novbr. 1779 med Anne Margrethe Gram, der blev begravet i Hole 18. April 1812, »72 A. gl.« Hun maa være den Anne Margrethe Gram, der blev confir. i Hole Kirke 5. Sønd. eft. Paaske (c: 14. Juli) 1754 og som der siges at være barnefødt i Christiania. Hendes Faders Navn Peder Olsens«. Og hun maa saaledes øiensynlig være den Anne Margrethe, der blev døbt i Vor Frelzers Kirke 13. Aug. 1737 og var Datter af Snedker Peder Olsen og Gjerthrud Margrethe »Christensdatter« Warberg, som uden Tvivl var Datter af Christian Thomsen Warberg og Anne Margrethe Gram, der netop havde en Datter Gjertrud Margrethe. Af Lieut. Nachschows 1ste Egteskab var der kun en Søn, der levede op, nemlig Christopher Andersen Nachschow, der senere kaldte sig Gram efter Faderens 2den fraskildte Hustru Anne Margrethe Gram. Han var døbt i Hole Dom. 17. p. Tri. (c: 21. Sept.) 1777, var Fuldmægtig i Vestindien. Han anlagde ifølge Stævning af 1. Aug. 1784 Odelsassag om Helgeland, som Farfaderen havde søgt til Sorenskriver Hegerdahl. Ved Underrettsdom af 23. Sept. 1785 blev han ogsaa som odelsberettiget kjendt løsningsberettiget til Gaarden for 2800 Rdl.

et saakaldet Samfrændeskifte efter hende. Procurator Nachschow havde nu sat sig i Besiddelse af den Luthske Families betydelige Jordegods og til stor Skade for hans Børn af 1ste Kuld besluttet at skaffe dem en Stedmoder. Han indtræder i nyt Ægteskab med Karen Sophie Sehested og avler en Søn med hende navnlig Johan Christopher Gram, hvilken sidste før Faderen ved Døden afgaar¹⁾. Denne Procurator Nachschows sidste Hustru Karen Sophie Sehested var tilforn gift med Lieut. Nils Arctander og i dette hendes 1ste Ægteskab avlede hun den Søn Holger Christian Arctander, som nu vil spille Mester af Procurator Nachschows hele Bo«. Nachschow eiede Gaarden Frøshaug i Hole, hvor han var bosat, og erhvervede under 18. Januar 1744 Storøen med Rytterager, Udøen, Pjaakerud, Sagbrug i Skjerdalen med en aarlig Skur af 4000 Bord, hvor han ogsaa byggede en Grynmølle og ved Underrettsdom af 11. Novbr. 1773 fik han sig ogsaa tilkjendt Eiendomsretten til Helgeland, som han oprindeligt brugte paa sine Børns Vegne, men de sidste 3 å 4 Aar før sin Død bortforpagtede til Procurator Torsten Johannesen Bye. Helgeland havde tilhørt Foged Jacob Luth og kom fra ham til hans Søn Henrik Jacobsen Luth, der fik Helgeland, men døde uden Børn. Paa Skiftet efter ham blev Helgeland dels udlagt til hans Creditorer og dels til hans eneste Søsters 5 Børn med Procurator Nachschow, der paa Børnenes Vegne lovede at indløse den Del i Eiendommen, som blev udlagt Creditorerne i Jacob Luths Bo mod at overtage, drive og disponere Eiendommen som Formynder for de umyndige Børn, for at den i sin Tid kunde igjen komme Børnene tilgode. Han lovede derhos at forbedre baade Bygninger og Jordeveien og herpaa gik ogsaa Ole Robsahm, som var gift med den ældste Datter, den eneste af Børnene, der var myndig, ind. Da to af de umyndige Børn senere afgik ved Døden, blev Procurator Nachschow,

1) Nachschow havde i dette Ægteskab følgende Børn: 1) Christian, døbt i Hole 6. Juli 1744, begr. der 8. Mai 1745. 2) Nils, døbt i Hole 22. Jan. 1746, begr. der Dom. 6 p. Tri. (c: 14. Juli) 1748, 22 A. gl. 3) Anna Dorthea, døbt i Hole 13. Febr. 1747, begr. der Dom. 4 p. Tri. (c: 25. Juni) s. A., 6 Ug. gl. 4) Christian, døbt i Hole 27. Mai 1748, begr. der Dom. 4. p. Tri. (c: 30. Juni) 1748, 2 A. gl. 5) Anne Margrethe, døbt i Hole 3. Febr. 1751. 6) Johan Christopher Gram, døbt i Hole Dom. 20. p. Tri. (c: 24. Octob.) 1751, begr. der 28. Mai 1773, »24 A. gl.« som »Studiosus«.

som deres eneste Arving, ogsaa Eier af deres udlagte Del i Helgeland, og da Ole Robsahm af ham var udbetalt den hans Kone tilfaldne Arv, der paa Skiftet var tillodnet hende i Eiendommen, maatte han derved ansees for at have overdraget Nachschow Konens Arvpart i Helgeland. Jørgen Walter, der var gift med en anden Datter af Procurator Nachschows 1ste Egteskab, havde vistnok ikke erholdt udbetalt den Del af Konens Arv, der var udlagt hende i Helgeland, men han erklærede under Sagen, at han for sit Vedkommende Intet havde at erindre mod, at Procurator Nachschow blev tildømt Gaarden. Det var saaledes alene den eneste gjenlevende Søn af Procurator Nachschows 1ste Egteskab, der kunde paastaa sig at have nogen Ret til Gaarden. Ved Sorenskriverens Dom blev der kjendt for Ret: at Gaarden Helgeland bør tilhøre Procurator Nachschow for den ansatte Taxt 1500 Rdl., dog saa, at Lieut. Anders Nachschows Arvelod 147 Rdl. 6 ß derfra bliver at undtage og dernæst at den generelle og specielle Taxt over Helgelands Forbedring ei bør decidere Løsningssummen for Helgeland, naar og om Lieut. Nachschow og Ole Robsahm ved et vindende Udfald til næste Jorde Tirsdag efter deres Paastand anlægger Odelssag mod Citanten til Helgelands Indløsning og de inden 6 Maaneder fra sidstleden 27. April at regne ved forkyndt Stævning paaanker de specielle Taxa til Omvurdering, Forandring eller Nedsættelse. Processens Opkostninger blev ophævede. Hvorvidt Anders Nachschow og Ole Robsahm gjorde Alvor af sit Odelssøgsmaal vides ikke. Men Nachschow, der da var tilaars og ikke længer istand til at bestyre sine ganske betydelige faste Eiendomme, solgte nogle Aar efter Helgeland ved Skjøde af 25. Mai 1779, thgl. 23. Juli s. A., til Sorenskriver Halvor Heyerdahl for 2500 Rdl. og mod denne anlagde Anders Nachschow ved Stævning af 1. Aug. 1784 en Odelssag om Gaarden, hvilken Sag han ogsaa vandt ved Underrettens Dom af 23. Sept. 1785, ved hvilken han blev tilkjendt Løsningsret til Helgeland mod at udrede 2800 Rdl. Den 14. April 1777 oprettede ogsaa Procurator Nachschow, der vel har anseet Sønnen Lieut. Anders Nachschow, som senere blev umyndiggjort, for lidet skikket til at overtage det faste Jordegods, han eiede, en Contract med Konens Søn af 1ste Egteskab Holger Chri-

stian Arctander¹⁾, ved hvilken han for en Kjøbesum af 5000 Rdl. overdrog ham Storøen med Rytterager, Udøen, Ødelien, Pjaakerud med Sag i Skjerdalen, Grynøllen, Møllerpladsen og Skougsmarken, idet han derhos erklærede at Arctander havde betalt ham forskellige Beløb af Kjøbesummen og saaledes, at han fremdeles sin Levetid skulde nyde Indtægterne af Eendommene, paa hvilken Disposition dog intet Skjøde var udfærdiget. Denne Contract, hvorved hans Børn af 1ste Egteskab blev unddraget alle hans faste Eendomme foranledigede en Odelsproces, der gik lige til Høiesteret, ved hvis Dom 1798 Lieut. Arctander blev tilpligtet at fravige alle Nachschows faste Eendomme.

Procurator Nachschow blev ²⁾ gift 2. Sønd. efter Eph. (c: 18. Novbr.) 1744 i Hole (viet i Huset uden Lysning og Trolovelse efter kgl. Bevilling) med Karen Sophie Sehested, født paa Gaarden Trøgstad i Ullensaker paa Romerike 1711 (døbt 17. Juni s. A.), † i Hole 1783 (begr. 13. Juni s. A.), 72 A. gl., en uægte Datter af Capitaine, senere Generallieutenant Knud Gyldenstjerne Sehested og Anna Margrethe Gram²⁾. Hun var, da hun ægtede Nachschow, Enke efter Lieutenant Nils Holgersen Arctander, født paa Næs paa Øvre Romerike 1694 (døbt af Morfaderen ⁹ April s. A.), † i Christiania 1. Novbr. 1741 (begr. i Akers Slotsmenighed 7. s. M.), 50 A. gl., Søn af

¹⁾ Ved dennes Confirmation i Hole Kirke 5. Sønd. eft. Paaske (c: 22. Juli) 1753 siges han »barnefødt i Fredriksstad«. Fredriksstads Kirkebøger mangler fra 1731—1750. Men der kan formentlig ingen Tvivl være om, at det er den Holger Christian Arctander, der blev døbt i Eidsbergs Kirke 26. Juli 1737. Han vilde være 16 Aar ved sin Confirmation.

²⁾ Hun var Datter af Sogneprest til Ullensaker Hr. Christopher Madsen Gram og Margrethe Hansdatter Wellermann, der døde hos Svigersonnen paa Storøen i Hole 30. Juni 1721 (begr. 7. Juli s. A.), 70 A. 9 M. 2 D. gl. Anne Margrethe Gram (begr. i Hole 4. April 1729, 46 A. gl.), blev nemlig i 1712 gift med Sr. Christian Thomesen (Warberg) paa Storøen (en Broder af Tabitha Thomesdatter), som han 23. Sept. 1712 fik kgl. Bevilling til at ægte, da hun var i 3. Led beslægtet med hans 1ste Hustru Gjerthrud Hansdatter Spydeberg, der var Datter af Hr. Hans Lauritsen Spydeberg og Gunhild Kjeldsdatter Stub, hvis Fader Mag. Kjeld Lauritsen Stub var en Halvbroder af Margrethe Hansdatter Wellemanns Moder Boel Jonsdatter, gift med Hr. Hans Arentsen Wellermann til Ullensaker. Gjerthrud Spydeberg var, da hun ægtede Sr. Christian Thomesen, Enke efter Hr. Nils Andersen Tønsberg, der havde været Sogneprest til Aal i Hallingdal (og derfor ogsaa kaldes Hr. Nils Andersen Aal), men resignerede Kaldet og bosatte sig paa Storøen i Hole Prestegjeld, som han havde købt.

Capellan i Næs, senere Sognepræst til Nykjøbing paa Sjælland Hr. Holger Nielsen Arctander og Regine Jensdatter Colstrup (en Datter af den bekjendte Provst og Sognepræst til Næs Hr. Jens Colstrup).

- i. ¹². **Jacob Jacobsen »Luth«**, født paa Helgeland 1682, † i Hole 1720 (begr. 18. April s. A.), 37²/₃ A. og nogle Dage gl. Paa Skiftet efter Søsteren Helene Walter kaldes han Jacob Jacobsen »Walter«. Ugift.
- k. ¹². **Helene Jacobsdatter Walter**, født paa Helgeland 1683, † i Oslo 1714 (begr. 8. Novbr. s. A.) uforløst med sit første Barn. Hun var »ved sine 23 Aar«, da Faderen døde.
- Gift paa Helgeland i Hole i Novbr. 1713 med **Andreas Petersen Tollund**, født omkring 1690, † i Nes Prestegjeld paa Øvre Romerike 1749 (begr. ved Fenstad Annekskirke 9. Okt. s. A.). Han fik 19. Aug. 1717 Bevilling som Procurator, sees at have fungeret som Byfoged i Christiania og kaldes derfor ogsaa i 1783 »forlængst afdøde Byfoged Andreas Tollund«. Han blev ²) gift i Fet Kirke paa Romerike 26. Marts 1722 med Søster Lucia Christophersdatter Hammer, født paa Elverum Prestegaard 1674, † i Christiania 1737 (begr. 10. Mai s. A.), 63 A. gl., Datter af Sogneprest til Elverum Hr. Christopher Knudsen Hammer og Maren Andersdatter Opdal (Enke efter hans Formand i Elverum Hr. Jens Borch) og ³) i Nes paa Romerike 12. Decbr. 1737 med Martha Christine Heidemark, født 1702, † i Christiania 9. Aug. 1783 (begr. paa Byens Kirkegaard 14. s. M.), 81 A. gl., Datter af Cornet Jacob Nilsen Heidemark og Kirsten Pedersdatter Baar samt Enke efter Underofficer Hans Steensen Bernhoft. Med sin sidste Hustru havde Andreas Tollund Sønnen Peter Andreas Tollund, der i 1783 var Lieutenant i Trondhjem, ligesom Konen af 1ste Egteskab havde Datteren Anne Kirstine Bernhoft, gift med Lieutenant Lewerkhausen. Skifte efter Helene Walter holdtes ved Akers Skifteret den 29. Januar 1715. Boet eiede et Hus paa Kongens Grund straks ved Bispegaarden, taxeret for 100 Rdl. Boets hele Formue var 359 Rdl., men Gjælden var 375 Rdl., saa Boet var fallit.
- l. ¹². **Niels Jacobsen (Walter)**, født paa Helgeland c. 1684, † der efter Faderen, men før Søsteren Helene (1706—1715), da han ei nævnes paa Skiftet efter denne Ugift.
- m. ¹². **Knud Jacobsen Walter**, født paa Helgeland c. 1685, † paa Bragerenæs 1719 (begr. 6. Febr. s. A.), ugift. Han var i 1715 i Tjeneste hos den rige Trælsthändler Peder Sørensen

Moss paa Bragernæs. Endnu i 1739 var hans Bo ikke opgjort, og da han sad i stor Vidtløftighed kunde der ingen Arv ventes efter ham.

- n. 1². Christian Jacobsen »Walter«, født paa Helgeland i Hole 1687, † paa Ulveland Ekers Prestegjeld mellem 1739 og 1742, men findes ikke anført blandt Begravede i Ekers temmelig daarlig førte Kirkebog. Han var i 1715 og endnu i 1720 i Christiania, hvor han var i Stiftamtmand Wilhelm de Tonsbergs Tjeneste. I 1720 kaldes han »Vagtmester«, men boede siden paa Gaarden Ulveland i Ekers Prestegjeld, hvor han var 1727 og endnu 1739.

Gift i Hole Kirke 18. Febr. 1718 (trol. 29. Januar s. A.) med Margrethe Willumsdatter Klinckhammer, der vistnok var en Datter af Klokker paa Fredrikshald Willum Klinckhammer, der havde en Datter ved Navn Margrethe. Hun er muligens den Margrethe Walter, der blev begravet paa Bragernæs 12. Febr. 1766, 82 A. gl., og skulde saaledes være født i 1684. Af hans Børn med Margrethe Klinckhammer kjendes følgende:

- a. 2. Wilhelm Walter, født i Christiania 1719 (døbt i Vor Frelsers Kirke 20. April s. A.). Er vistnok den Wilhelm Walter »Suchestad«, der blev begravet paa Toten 20. August 1752, 30 A. gl.
- b. 2. Helene Hede vig Walter, født i Christiania 1720 (døbt i Vor Frelsers Kirke 23. Oct. s. A.), † paa Strømsø 1789 (begr. 6. April s. A.), 69 A. gl. Ugift. Om hende hedder det i Kirkebogen: »Jomfr. Helene Walter, født paa Ulveland paa Eker¹⁾, af S. T. Christian Walter og Margrethe Klinckhammer, har været oplært i alt godt og conditionerede derfor først i 25 Aar i Slag hos S. T. Hr. Generallieut. Peaumau i Christiania, opholdt sig saa siden i mange Aar her paa Stedet, indtil Aaret 1783, da hun blev forlangt ind igjen, for at holde Hus, men qvitterede saa tilsidst 1787 (Stillingen) i Anledning af, at hendes Herre blev kaldet ned til Kjøbenhavn«.
- c. 2. Margrethe Walter, født paa Ulveland paa Eker 1727 (døbt 20. Januar s. A.), † der 1746 (begr. 13. Mai s. A.). Ugift.
- d. 2. Christian Walter, født paa Ulveland 1737 (døbt i Eker 3. Decbr. s. A.); han er muligens den Christian Walter, der blev begravet paa Bragenæs 11. Juli 1751.

¹⁾ Det er en Feil af Klokkeren. Hun var født i Christiania.

[Muligens har Christian Walter paa Ulveland og Margrethe Klinckhammer havt flere Børn, men flere har man ikke fundet døbt i Christiania og Ekers Kirkebøger. I en Optegnelse i Bragenæs Overformynderregnskab for 1781 findes opført:

- 1) Anna Christiansdatter Walter eller Mand Hans Berntsen Afkald (for Arv) af 22. Juli 1781.
- 2) Gunhild (Christiansdatter?) Walter eller Mand Nicolai Francks Afkald af 27. Juli 1781. [Hun blev begravet paa Bragenæs 30. Sept. 1775, 51 A. og 7 M. gl. og skulde saaledes være født 1724. Hun var gift med Skrædder Nicolai Franck. Skifte efter hende holdtes paa Bragernæs 13. Marts 1778, men Boet var fallit].
- 3) Christiana Walter eller Mand Christopher Jensens Afkald af 18. Juni 1781. [Christopher Jensen Heg og Christiania Christiansdatter Walter bleve viede i Lier (Frogner Kirke) 17. August 1763].
- 4) Malene Hedevig Walter med Curator Ole Aaltons Afkald af 27. Juli 1781.

Om disse Personer, som vistnok vare Sødskende og Døtre af en Christian Walter, ogsaa ere Børn af Christian Walter paa Ulveland, vides ikke).

o. 1². Fredrik Jacobsen Walter, født paa Helgeland 1688, † i Skotselven paa Eker 1737 (begr. 30. Octob. s. A.), 49 A. gl. Han fik ved sit Giftermaal i 1716 $\frac{1}{4}$ Del i Gaarden Dramdal, der skyldte 2 Skpd. Tunge. Enken arvede siden de øvrige Parter i Dramdal, som hun i 1762 solgte til sin ældste Søn. Skifte efter Fredrik Walter holdtes paa Dramdal fra 4. Aug. 1739 til 11. Mai 1744. Hans Del i Gaarden Dramdal værdsattes for 400 Rdl., hvoraf hans 2 Sønner og 3 Døtre tilsammen fik Udlæg for 228 Rdl.

Gift 1716 i Eker (men Vielsen findes ikke i Kirkehogen)¹⁾ med Kirsten Jørgensdatter Dramdal, født paa Dramdal paa Eker 1698 (døbt i Hougs Kirke 18. Sønd. efter Trin. (c: 11. Mai) s. A., † paa Dramdal 1781 (begr.

¹⁾ Hvis han ikke skulde være den Fredrik Jacobsen, der blev copuleret i Eker Dom 17. a. Tri. (c: 19. Sept.) 1717 med Kirsti »Tronsdatter«. At Tronsdatter er en Feil, er sandsynlig. Thi da Fredrik Jacobsen blev trolovet i Eker Dom 12. a. Tri. (c: 15. Aug.) 1717 kaldes hun Kirsti »Sorensdatter«. Det er dog ikke meget sandsynligt, at ikke Presten (eller Klokkeren) skulde have kjendt bedre til Enearvingen paa Dramdal og vistnok heller ikke sandsynlig, at Vielsen ikke skulde have foregaaet i Huset uden Trolovelse og Lysning.

Bededag (o: 1. Juni gl. Stil) s. A., 83 A. gl., eneste Barn af Jørgen Lauritsen Dramdal¹⁾ og Helle Michelsdatter.

- a. 2. E t d ø d f ø d t B a r n, begravet paa Eker 3. Sønd. efter Trin. (d. 13. Juni) 1717.
- b. 2. A n n a M a r i a W a l t e r, født paa Dramdal 1719 (døbt i Eker 1. Januar 1720), † paa Kongsberg 1778 (begr. 5. Novbr. s. A.), 59 A. gl.

Gift i Eker c. 1744 med Stiger ved Kongsbergs Sølvværk Dietrich Falchenberg, født 1728, † paa Kongsberg 1784 (begr. 2. Novbr. s. A.), 56 A. gl. Han var Stiger ved Kongsbergs Sølvværk, hvor han senere blev Overstiger og 15. April 1766 Einpharer samt 20. Marts 1770 Geschwornen. Med sin Kone havde han ingen Børn, hvorfor de 25. Mai 1776 oprettede et reciproct. Testamente, kgl. confir. 13. Novbr. 1778, ifølge hvilket den Længstlevende skulde beholde det hele Bo mod at udbetale Førstafdødes Arvinger 10 Rdl., hvis Vedkommende indgik nyt Egteskab. Efter Konens Død blev Falchenberg paany gift paa Kongsberg 2. Marts 1780 med Margrethe Sophie Riegels, født paa Kongsberg 1745 (døbt der 20. Mai s. A.), † paa Kongsberg 1795 (begr. 6. Januar s. A.), 50 A. gl., Datter af Kammerassessor og Bergamtsskriver paa Kongsberg Lucas Riegels og Mette Marie Harding. Skifte efter hende holdtes paa Kongsberg 12. Januar 1795 til 29. December 1797.

¹⁾ Jørgen Lauritsen Dramdal var en Søn af Laurits Simonsen paa Dramdal, der var født paa Bragernæs 1634 (døbt 30. Novbr. s. A.), † paa Dramdal 1701 (begr. paa Eker 4. Juni s. A.) 66 A. 6 M. + 6 D. gl., der igjen var en Søn af Simon Lauritsen paa Bragernæs (født 1608), efter hvem Skifte holdtes 26. Sept. 1672. Laurits Simonsen havde Borgerskab til Christiania og var gift med Kirsten Jørgensdatter Lang, en Datter af Jørgen Olsen Lang paa Bragernæs og Kirsten Frodesdatter, der var 3 Gange gift, først med Lauge Pedersen, dernæst med Jørgen Lang og 3die Gang med Jørgen Hansen Møller paa Bragernæs. Ogsaa Simon Lauritsen var Borger til Christiania og 2 Gange gift. Hans 1ste Kone, hvis Navn ei kjendes, blev begravet paa Bragernæs 22. Juli 1652, hvorefter han 24. Juni 1655 (trol. 4. s. M.) paa Bragernæs egtede Anna Pedersdatter Kinck. I sine 2de Egteskab havde han foruden Laurits Dramdal en Søn Peder Simonsen og Døtrene Karen gift med Procurator Anders Jacobsen Sønderborg, Maren, gift med Søren Pedersen Kinck, en Broder af Svigerfaderens 2den Kone, Anna Catharina og Johanne Simonsdøtre.

(Fortsættes).

Begravelser i Provinsen i Aarene 1717—1721.

Ved **Hofger Malling.**

Blandt de Skatter og Afgifter, Statens Pengebehov i Tidens Løb har fremkaldt, og som kun har haft en kortere Levetid, findes Afgiften for Benyttelse af Ege-Ligkister. Afgiften blev indført ved Fr. af 30-11-1717 og ophævet ved Fr. af 10-1-1721, navnlig fordi det viste sig, at det indvundne Beløb var meget ringe. Selve Brugen af Ege-Ligkister var jo allerede ved Fr. om Begravelser af 7-11-1682 kun tilladt dem, der havde murede Grave, en Bestemmelse, som blev indskærpet 1737 og forandret ved Fr. af 13-11-1807, der aldeles forbød Anvendelsen af Egetræ til Ligkister. Afgiften var 2 Rdlr. og har næppe haft Indflydelse på Brugen af Eg. Det almindeligste Materiale var Fyr og Bøg, ofte begge Træsorter til samme Kiste.

De Lister, som affattedes af Præsterne (eller Degnene), ere tildels bevarede enten som Bilag ved Amtsregnskaberne og Byfogedregnskaberne i Rigsarkivet under »Uvisse Indtægter« eller, for Københavns og Fyens Vedkommende, af vedkommende Biskop.

Listerne give ret gode Oplysninger om de primitive Begravelseskikke, der fandtes på den Tid. Man får således ikke noget Indtryk af Højtidelighed, når Bymændene slår sig sammen og lader en gammel Betlerske blive begravet i en gammel, ormstukken Klædekiste, i et andet Tilfælde benyttes en Kiste »samlet af gamle Møgfæle«, en »højbedaget, fattig Quinde« bliver begravet »uden Ligprædiken i en gammel, sort, forbrugt Klædekiste knap 2 Skilling af Værdi«; det må herefter betragtes som ganske overdådigt, når man et Sted i Jylland begraver en gammel Tiggerske i »en Ligkiste sammenflicket af Fûr- og Bøyfæle«. Jævnligt meddeles, at en gammel Betler — dem var der tilsyneladende mange af — blev begravet i en Kiste, sammensat af Brædder, han eller hun havde tiggat sammen til det Brug. Den mest aparte Fremgangsmåde har man dog brugt i Saxkøbing 1719, da der d. 15-7-1719 blev begravet 2 Soldater, Berrendt Pedersøn og Peder Hanssøn Schoubye, som døde i Rørbæk, hvor de havde Natteløgis på Marschen til København, idet de nemlig bleve begravede på Saxkøbing Kirkegård hver i sit Knippe Halm.

For Københavns vedkommende ere Listerne affattede forskelligt i de forskellige Sogne, idet på nogle Lister alle begravede ere anførte, medens på andre kun de i Egekister begravede ere nævnte. Listerne fra Petri Sogn ere selvfølgelig affattede på Tysk, men mærkelig nok har Klokkeren, der har skrevet dem, oversat Fyrretræ (Fyrtræ) ved »Feuerholz« — en noget umiddelbar Oversættelse.

Provinslisterne er meget forskelligt affattede. Nogle indskrænke sig til at meddele, at der i afvigte Aar kun er begravet Bønder og Almuesfolk, uden at noget Navn nævnes, andre anfører kun Navnene på de få, der ere begravede i Egekister, og andre endelig nævner alle begravede.

I nedenstaaende Udtog af disse Provinslister har jeg ikke medtaget en Mængde Almuesfolk, som ikke har noget særpræget Navn, og ligeledes har jeg udeladt de Præster, hvis Dødsdag findes i Wibergs Præstehistorie. Kirkebøger og Skifteprotokoller fra de Aar, det her drejer sig om, ere kun delvist bevarede, men også de døde, der findes i de få bevarede Protokoller, ere anførte nedenfor.

Begravelsesdagen og Betalingsdagen angives iflæng, nu og da meddeler Listerne og de medfølgende Kvitteringer begge Dage, men det almindeligste er, at Begravelsesdagen findes anført.

Af Forkortelser er kun benyttet: H = Hustru, S = Søn og D = Datter, samt bet. = betalt.

Abild, Henric, dansk Skoleholder, hans H. b. i Sct. Bent i Ringsted 11-8-1719.

Alsing, Daniel Christensen, Sædedegn til Aare og Veistrup, 46 Aar gl. 1719 i Aare.

Andersen, Anders Christen, Substitut i Drejstrup, 1-12-1720 Kerteminde.

— Oluf, Skovfogeds Enke Mette fra Holte, 22-5-1718 Søllerød.

— Niels, Kromand i Linde, Mariager A., 5-7-1718 Linde.

— Rasmus, forr. Amtsf. i Odense, 11-11-1718, Odense.

Ands, Anders Sgpr., hans H., 1719 i Brenderup, Assens-Hindsgaul A. Arentsøn, Hans, ford. Sognedegn i Veterslev-Hømb, 29-9-1720 ibid.

Arlot, Karen, 22-6-1720 Svendborg.

Bacher, Christian Jansen, Kromand, bet. 15-5-1719, Hvidovre.

Bang, Maren, velb. Frue, 5-2-1718, Skamby.

— Niels Hansen, Byfoged, 30-11-1718, Middelfart.

Banner, Elisabeth Sophie, Frøken, 4-2-1718 Øster Hæsinge.

Barabang, Charlotta Amdia, Byfogdens H. i Hjørring, 1718 ibid.

Bardum, Magdalene, 8-3-1720, Gråbrødre, Odense.

Barfod, Anders Hansen, Corporal, tituleret Sergeant, 25-7-1718, Ollerup.

Barner, Nicolai, bisat 8 8 1718 i Middelfart og derefter ført til Colding til sit Begravelsessted der. — I Degnets Fortegnelse kaldes han: »Werner«.

- Bech, Rasmus, 23-4-1719, Thirsted, Aalholm A.
 Beck, Kirstine, Frue, 1718, Aistrup K. [Kær Herred].
 Bendal, Karen, Vagtmesterfrue fra Næraae, 30-11-1718 *ibid.*
 Berg, Jacob, til Boller, hans D., 1718 Taars S., Aalborg St.
 — Michael, Sognedegn, hans H. Inger Dall, 11-7-1719 Danne-
 marre.
 Bergen, Mathis, forr. Sognedegn, 1-5-1719, Schjørringe.
 Berthelsen, Jørgen, Rådmand i Fåborg, hans Kones Broder 3-3-1718
 Fåborg.
 Bibow, Oberst, 6-4-1720, Odense Sect. Knud.
 Bircherod, Jens, eneste S. af Commerceråd B. fra Fraugdegård,
 25-1-1718 i Fraugde.
 Bjerre, Niels, Consumptionsbetjent, hans H. Ellen Thorne, 19-9-1720
 i Nyborg.
 Blanckenberg Baltzar, Fændrik, 27-4-1720, Odense Sect. Knud.
 Bloch, sal. Hr. Jens, hans H. Margrethe Andersd., 12-2-1718 S.
 Kongerslev.
 — Mathias, Licentiat, hans S., 12-12-1718, Odense.
 Bolt, Friederich, på Algestrup, en Broder til Adam Bolt, 23-7-1720
 i Sandby S.
 — Mathias, Rådmand i Middelfart, hans H. Margrethe Nielsd.,
 18 7 1719 *ibid.*, han selv 7-9-1719 *ibid.*
 Boltrup, Hans, Kromand, hans H. Ellen Sørensd. Høst, 16-4-1719
 Søllerød.
 Bonnemand, Jacob, Boemand af Rørbæk, hans ældste D. Kirsten,
 12 År gl., 17-9-1719 Sækkøbing.
 Bork, Clemend, Kbmd. og nuv. Kirkevæрге, 12-2-1718 Odense.
 Borring, Hans Hansen, hans H., 5-9-1718 Middelfart.
 — Søren, Herredsfoged i Bogense, hans S. Jacob, 19-4-1718 *ibid.*
 Boulet, Oberstlieut., 4-10-1720 »Penge for samme Kiste resterer
 endnu til hans gods blifver auctioneret.«
 Brandt, Hendrich, kgl. Maj.'s Tolder, 10-11-1719, Middelfart.
 Bredal, Nicolai, en gl. afd. Trompeter i Fjeldsted, 18-1-1719 *ibid.*
 Brems, Ole, en fattig Husmand, 1-1-1720 Errindlev, Enken 10-2-
 1720 *ibid.*
 Brock, Hermand Nielsen, hans H., 3-6-20 Kerteminde.
 Brun, Anders, Rådskriver i Viborg, bet. 18-5-1718 Gråbrødre i
 Viborg (Enken hedder Maria Biering).
 — Hans Henrich, kgl. Maj.'s Slotsforvalter, hans Broder, be-
 gravet Frederiksberg 28-12-1720.
 Brunov, Henrich, Sgpr., Mag., hans Moder Anne de Hemmer i Børg-
 lum Sogn, nedsat i Vor Frue, Aalborg 1718.
 Bruun, Søren, 30-10-1718, Eidrup.
 — Søren, dansk Skolemester, 31-3-1719, Odense.
 Brønsdorff, Søren, Monsr., hans Barn fra Randrup, 2-6-1718 Kon-
 gerslev K.
 Buchwald, Christian, Lieutenant, 8-1-1719, Odense.
 Burenæus, Else Margrethe, 27-8-1720, Svendborg, en Dreng Ru-
 dolph Burenæus, 13-8-1720 *ibid.*
 Børgesen, Mathis, Skoleholder, hans H., 4-11-1719 Erringlev S.,
 Aalholm A.
 Christensen, Michel, Møller i Ø. Oustrups Mølle, hans H. Birgitha
 Christensd., 16-11-1718, Aars S.
 Christoffersen, Otto, Sgpr., 24-5-1719 Ledøje.

- Clausen, Jacob, forr. Degn i Aastrup, 26-4-1718 Nykøb. F., (Enken hedder Birget Batzersd.).
- Clodius, Werner Johan, Overførster af Holtegård, hans S. Nicolai, 20-9-1719 Søllerød.
- Cloppembourg, Christopher, Seigr. af Tvede By, fh. Berider ved det kgl. Stutteri i Nykøb. F., 14-4-1719 Horslunde.
- Colling, Just Pedersen, Strandinspektør, 2-6-1719 Nykøb. F.
- Curtz, Henrik Johan, Urtegårdsmand, 6-5-1719 Odense.
- Dalgård, Niels, Klokker ved Aalborg Budolphi K., 1718 ibid.
- Dall, Inger se Berg Michel.
- Drejer, Anthoni Hansen, Rådmand i Nyborg, 11-3-1720 ibid.
— Peter, Degn i Rørup, hans H., 27-3-1720 ibid.
- Revis, Cornet, hans H., 21-11-1719 Odense.
- Dreyer, Peter Hansen, 1-7-1718 Odense.
- Dyr, Jort Marchorsen, Substitut fra Højreby, 24-11-1720 Søllested.
- Echlef, Christopher Hieronymussen, Skipper, 30-9-1718 Nyborg.
- Fjlensen, Mathias, Hyrde, 21-1-1720 Sct. Knud, Odense.
- Erichsen, Hans, Kbmd. og tidl. Kirkevæрге, 8-11-1718 Odense.
- Eriksøn, Anders, den gamle Foged i Egbye, 26-2-1719 Glostrup.
- Erreboe, Jens Lauridsen, Køb- og Handelsmand i Fåborg, hans Moder 14-3-1718 ibid., han selv 22-4-1718 ibid.
- Faber, Jens, Mag., 7-7-1719 Gislev.
- Fahnøe, Christian Jørgensen, Borger i Bogense, 13-11-1719 ibid.
- Falchenberg Christen, bet. 10-5-1718 Gråbrødre S., Viborg.
- Fallencamp, Peder, Mag., 1718 Joenshoved.
- Felthius, Christen, Seigr. til Bremersvold, dødf. B. 10-2-1719 Erringlev S.
- Fik, Margrethe sal. Controlørs, 27-4-1718 Turø.
- Flindt, Thomas, Kbmd, 3-3-1719 Nykøb. F.
- Franch, Johan, Rector scholæ, 17-11-1719 Middelfart.
- Friderichson Alexander, Degn for Weilby Menighed, 24-7-1719 ibid.
- Friis, Jørgen, Borgmester, hans M., Madam Lyche sal. Christen Friises, 28-4-1719 Odense.
- Friis, Maturin, Mons., 32 Aar, Ridefoged på Kås, 14-3-18, Lime S.
— Povel Christensen, hans H. Kirstina Rasmusd. Harder, 41 Aar ÷ 3 Måneder, 2-12-1720 St. Magleby.
- Frøylich, Hermann Frantz, Curassér, hans D., 8-6-1718, Odense.
- Gaas, Hans, Gårdmand af Tårup, 57 Aar gl., 18-10-1718 Næråe.
- Gerber, Ernst Ditløv, Husfogeden i Vordingborg, 1718 Bårse Hrd.
- Giørt, Bertel, Købhandler, hans D. Magdalene, 19-6-1719 Nykøb. F.
- Giese, Hans, Bechenslåer, 10-11-1718 Odense.
- Graboe, Underoff. i Dragonreg., hans Kone, 3-8-1718, Odense.
- Gram, Valentin, Degn, 5-3-1718 Harslev.
- Grotum, Henrik, Borgmester, hans S. Lauritz Christian, 1718 Aalborg Budolphi.
- Grønholt, Niels, Forpagter i Skalkendrup Prgd., dødf. S., 4' S. p. Trin. 20 Avnslef.
- Grønwaldt, Johan Zacharisen, hans Enke Elisabeth 5-4-1720 Odense, St. Knud, (Accisen bet. 4-4-1720 af hendes S. Frands Grønwaldt).
- Haar, Søren, i Viborg, begravet for 16 Aar siden, nu i en ny Kiste, som hans Svigerfader, Rådmand og Postmester Jens Madsen

- Gandorph bekostede. Kisteafgift bet. 17-9-1718, Gråbrødre S., Viborg.
- von Ham, Henrich, Herredsfoged, hans D. Lovise, 9 Dage gl., 3-2-1720 Korup.
- Hammer, Niels, hans S. Ole, 22-9-1718 Viborg Domk.
- Hans Christian, Degn i Lumbye, 36 Aar gl., 2-6-1719, ibd.
- Hansdatter, Karen, Enken efter forr. Orgelmester til Domkirken i Viborg. (Kisten, der var af Eg, var gjort før hendes sal. Mands Død) 22-8-1718.
- Hansen, Clemen, Student, 50 Aar gl., Præceptor hos Margrethe sal. Søren Christensens i Egebjerg, 13-11-1719 Kirkeby.
- Friderich, Klokker ved Sct. Bent i Ringsted, 24-2-1719 ibid.
 - Knud, hans S. Anders Hvid, 15 Uger gl., 4 4-1720 Agernæs.
 - Niels, Byfoged, 13-2-1720 Rødbye.
 - Thune, Regimentsskriver, en D. 10-8-1718, en D. 28-12-1718 Odense.
- Harder, Kirstina Rasmusd., se Friis Povel Christensen.
- Harstall, Christian Ulric von, Overstaldmester, 9-10-1719 Tårs, Aalholm A.
- Heilund, Peder Jensen, Birkedommer, hans S., 1' S. p. Hellig tre K. 20 i Ballerup.
- Heldt, Jens Sørensen, Kromand, hans S., 21-5-1720, Odense Sct. Knud.
- de Hemmer, Anna, se Brunov.
- Herbst, Henric, Cuirassér, hans S. 6-7-1718, Odense.
- Herbsted, Oberstlieut., hans Enke, 12-5-1718 Ubberud.
- Hiort, Else Christensd., Lætare 1719 i S. Kongerslev.
- Hof, Lieutenant, 14-3-1719, Fåborg.
- Hoff, Mathias Lauridsøn, Sgpr., 19-1-1720 Svanninge.
- Hollænder, Johan Christian, Kbmnd., 5 1 1720, Odense, Sct. Knud (bet. af Jens Hansen Drejer 1-1-1720).
- Holm, Anna, Anders Hornes H., 27-6-1719 Nagbøl (se And. Horne), Holm, Anna Marie Christensd., sal. Hr. Jacobs i Saltum, 1718 Hvetbo Hrd.
- Jacob, Sgpr., hans D., 8-5-1719, Skibsted S.
 - Niels Nielsen, 2-10-1718 Aalum S.
- Holmer, Hans, Rådmand i Nyborg, hans Kæreste Anne Margrethe Nielsd., 13-2-1720, Nyborg.
- v. Holsteen, Major, til Gjelskov, fra Øster Hæsinge henbragt til Kirken ved Broholm 25-7-1718.
- Hopner, Hans Elisen, hans B., 17-10-18, Odense.
- Hoppensach, Peiter, hans D., 16-2-1718, Kierteminde.
- Horne, Anders, Præst, Mag., 4-10-1719 Nagbøl (Enken D. M. Lucopidan).
- Hyld, Søren, Bager, hans B. 22-1-1720 Odense Sct. Knud.
- Hylling, Morten, Sgpr., 1-8-1718, Sandby, Præstø A.
- Høst, Ellen Sørensd., se Hans Boltrup.
- Høvinghoff, Just, hans S. af Jonstrup Mølle, 2-10-1718 Værløse.
- Høy, Poul, Gårdmand i Birchende, hans Kone Apolone, 8-4-1718 ibd.
- Høyer, Mathias, hæderlig og vellærd unge Mand, 2-11-1718 Skivum-Giir.
- Høysgård, Jens Pedersen, Gårdmand i Jordløse, 80 Aar 6 Mdr., 26-6-1720 ibid.
- Iversen, Povel, til Aastrup, hans D. Anna, 1718 Hjørring.

- Jacobsen, Mads, kgl. Skovrider i Funder, 27-5-1718 *ibid.*
- Jensen, Jørgen, Apotheker, 22-4-1720, Nakskov.
- Niels, Tolder i Fåborg, 7-1-1720 *ibid.*
 - Willum, Degn i Skovbye, hans D. Johanna Elisabeth, 7-10-1718 *ibid.*
- Jessen, Clemend, forr. Sgpr. til Kverndrup, 27-12-1719 Odense (jfr. Wiberg).
- Johansen, Jacob, forr. Substitut, 25-6-1719 Gloslunde.
- Mogens, Præstens Medhjælper, hans H. Lisbeth Mathias d. Grønholt, 2-6-1718 Bogense.
- Juul, Axel, velbårne i Landet, 5-4-1720 *ibid.*
- Jørgensen, Christen, Herredsdommer i Sunds Hrd., hans H. Dorthe Eggersd. af Høje i Lunde S. (Degnen Thomas Smegler skriver 24-2-1719, at hans sal. Formand har noteret hende som begravet 1718 i Steenstrup Sogn).
- Mads, Degn i Søby, 25-2-1718 *ibid.*
- Kårde, Niels Jensen, Kromand, 16-5-1720 Odense.
- Kamp, Karen af Hans's, forr. Ridefoged v. Gunderslevholm, 20-31-1719 *ibid.*
- Kiersgård, Jens, i Skibsted, 4 Adv. 1719 *ibid.*
- Kierulf, Ole Pedersen, Skovrider, hans Kærester Mette Langhår 23-3-1719 i Halsted Kirke, han selv *ibid.* 19-7-1719.
- Povl Sørensen, Provst af Sønderholm, 28-6-1720 *ibid.*
- Knudsen, Peder, Kromand, hans Barn, 1-2-1720 Odense Sct. Knud.
- Koch, Christen Jensen, af Nyrup, 18-8-1720 Sønderholm.
- Krabbe, Captain, 15-6-1720 Søbye.
- Krag Hans Nielsen, Censurationsbetjent, 31-5-1719 Odense.
- Krarup, Michel, 12-8-1718 Sortebrødre, Viborg.
- Krebs, Dorthea, 26-1-1720 Svendborg.
- Kritlöv, Jacob, Skræder, hans B., 10-2-1720 Odense Sct. Knud.
- Krog, Erik, Amtsforvalter, 18-1-1720 Nakskov.
- Niels, en Kongens Bonde i Biernæs, 15-3-1720 Olstrup.
- Kruuskoph Hans, 5-1-1720 Svendborg.
- Kybke, Jens, i Lunderskovhus, hans S. 9-6-1720 Rynkeby.
- Lagesen, Ivar, forr. Sgpr. til Odense Sct. Hans, 25-12-1717 *ibid.*
- Lamillier, Captain, hans S. Alexander, 18-11-1719, Nyborg.
- Lang, Jens Sørensen, 7-8-1718 Aalum S.
- Lange, Regimentskvartermester, 30-9-1718, Assens.
- Langes, Kirsten, af Hospitalet, 10-5-1719, Tillitse.
- Lassen, Christian, Cancelliråd, hans H., bet. 21 3, begr. 4-4-1719 Odense.
- Hans, Commandør, 10-1-1718 Odense Sct. Hans (Enken C. f. Hoppen).
- Lauridsen, Jens, Byfoged, 2 Børp, 18 og 23-9-1719, Kerteminde.
- Lauritsen, Bertel, Præsten på Lyø, yngste D. Anna Hedvig Marie † 30-6-1720, begr. 3-7-1720 *ibid.*
- Lehe, Hans, Borger i Nyborg, hans H. Appolonia Lund, 11-7-1718 *ibid.*
- Lerche, Christian, Etatsråd, 53 Aar, 25-3-1720, Våbensted.
- Lesberg, Bodel sal. Jørgens, 21-4-1718 Farum.
- Levetzau, Theodosius, Generallieut., i Øland Kirke 1718.
- Liebe, Johan, Bogbinder, hans B., 24-5-1720, Odense Sct. Knud.
- Linde, Regimentskvartermester, hans B., 16-12-1718 Odense.
- Christian, Regimentskvartermester, 20-8-1719 Jaslev.

- Lindgård, Peder Rasmussen, Consumptionsforvalter, 18-11-1720 Fåborg (Accisen betalt af Hans Justesen på samtlige Medarvingers Vegne).
- Linnegaard, Hans, 5-7-1720 Svendborg.
- Linnenberg, Peter, 5-3-1720 Kerteminde.
- von Lode, Pitzen Sticker, en Datter, 31-12-1718 Nyborg.
- Lofskals, Metthe, Anders Harboes, en afd. Soldats Hustru, 54 Aar, uden Ligprædiken i en Ligkiste af gamle Møgfiale sammenlappet, begr. 3' Adv. 1718, Viskum Sogn.
- Lolle, Anders, af Bulbro, 10-1-1720 Odense Sct. Knud.
- Louman, Niels, Sgpr., hans H., 1-7-1720 Vallensbæk.
- Lund, Mads, 3-3-1718 Vorning S., Viborg St.
- von Løvenhjelm, Hans, Oberst, hans D. Friderica, 15-2-1718 Marslev, hans Søn, 18-10-1720 *ibid.*
- Madsdatter, Johanne, en gl. Betler, som hverken efterlod sig Venner eller Midler, hvoraf hendes Begravelse kunde bekostes, lod Bymændene i Østerby begrave i en gammel forfulned og ornstukken Klædekiste, 2-6-1718 Svaninge.
- Madtzen, Povel, Degn i Ørbæk, hans H. Apelene Lauritsd., 74 Aar, 24-1-1719 Ørbæk.
- Mandixen, Monsr. af Volstrup, hans B., 6-5-1720 Ræinge.
- Mandsfeld, Otte Diderich, hans Kone, 2-10-1720 Faaborg.
- Martin, Martha Marie, Stifmoder til Sgpr. Bertel Brun i Vallensved, 8-1-1719 *ibid.*
- Martini, Dr., † 18-7, begr. 22-7-1720 i Odense Sct. Knud.
- Mathiesen, Peder, Kbmd. i Bogense, hans D. Anna, 9-5-1718 *ibid.*
- Melhoph, Niels Meinertsen, Kbmd. i Bogense, 3-11-1719 *ibid.*
- Melhorn, Anna Marie, Provstinden i Vestenskov, Enke efter Sgpr., Præst Lars Rohde til Vestenskov, 20-2-1719 Tillitse.
- Mohr, Regimentskvartermester, hans B., 14-1-1718 Odense.
- Madam, hendes Barn, 13-10-1718 Odense.
- Mohrland, Sigvard, Ritmester, 6-10-1719 Aabye, »en Kiste af Fyrrefjæller, som var betrukket med sort Baij«.
- Morland, Fru Ritmester, 8-6-1720 Aabye.
- Morsing, Christen Jacobsens Enke (By- og Rådstueskriver), 21-4-1719 Odense, betalt 18-4-1719 af Datteren Elisabeth Villumsd.
- Mosbech, Niels Jensen, 49 Aar, 1-9-1720 Synderup S.
- Mose, Anna Rasmusd., 25-1-1718 Kerteminde.
- Motzfeldt, Major, hans sal. Jfr. Anne Christine, ført til Marslef, nedsat i Egekiste i Nyborg 9-1-1719.
- Mule, Hans, Degn i Hillested, 19-4-1719 *ibid.*
- Munch, Anders, 15-1-1720 Odense Sct. Knud (Munk).
- Munck, Madam i Biskops Torup, en S. Claus Munck, 12-2-1720 Skjellerup.
- Jørgen, 8-5-1719, Thisted, Aalholm A.
- Mundreths sal. Anders, hans Enke Giertrude, 1718 Aalborg Budolphi.
- Mølhaus Gotfried, Skarpretter, en S., 16-3-1718 Nyborg, en S., 24-4-1720 *ibid.*
- Møller, Dorteia, Fru Lieutenant på Rørbæk, 9-12-1720 Flødstrup.
- Jacob, Borgmester i Odense († 1717), hans Enke Elise Lauritsdatter, 13-12-1717 Odense.
- Nielsen, Jes, Skovfoged, 23-2-1718, Liunge, Ringsted-Sorø A.
- Nissen, Jesper, Seigr., hans H. 2-10-1719 Sct. Bent, Ringsted.

- Nyemann, Peder i Calløe, hans H. Birthe Sørensd., 9-5-1719 Tårs, Aalholm A.
- Nørdam, Karen, en gl. Degne-Enke, 19-3-1718 Tostrup, Rinds Hrd.
- Olsen, Jacob, forr. Degn, 8-7-1718 S. Kirkely.
- Svend, Skovfoged, 14-9-1720 Værløse.
- Ostenfelt, Anna, Mademoiselle, Conrector, Mag. Jens Ostenfeldts Søster 22-7-1718, Sortebrødre, Viborg.
- Parsbjerg, Sidsel, Frk. på Fønsskov, 26-11-1720 Huusly.
- Pederson, Jens, Skovfoged i Øvrerød, hans H. Maren Nielsd., 23-5-1720, Søllerød.
- Jørgen, Degn, 21-10-1719 Viby.
- Marcus, Herredsfoged, 15-5-1720 Uttersløf.
- Peder. »Den 14 Maj (1719 i Jordløse) blev der kast Jord på Peder Pederson af Haastrup, og som han hafde en svertet Egeligkiste (og ieg blev det vaer) maatte hans Venner Nolens volens tage en Seddel fra Nyborrig Amtstue på 2 Rdlr. Daterit 15 Maj. Testerer Jacob Dinesen«.
- Tovel, Sognedegn, hans lille B., 21-8-1718, Tostrup, Rinds Hrd.
- Thomas, Skomager i Bogense, en S., 28-11-1718 *ibid.*
- Peitersen, Hans, se under Krigsråd Rodis.
- Piilegård, Jep, hans Enke, 13-11-1718 Horne.
- Pingel, Christian, Lieutenant, hans D., 15-2-1718 Nyborg.
- Povelsen, Hans Rådmand, hans D., 19-10-1718 Odense.
- Jacob, Student, 30-11-1719 Svendborg.
- Jørgen, Kæmner, hans B., 29-11-1720 Odense Sct. Knud.
- Povelson Mathias, ford. Regimentskvartermester, af Tangegård, hans Søster, Enke efter Oberstlieut. Hersted, 12-5-1718. Ubberud, Mathias Povelson selv 21-11-1718 *ibid.*
- Peder, forr. Degn i Tostrup-Roum, 16-4-1719 Gjerding S.
- Priergård, Laurits, af Sundbye, hans D. Anna 16 Aar, Februar 20, Stadager.
- Quist, Niels, Skomager, hans Spædbarn, 25-8-1720 Kerteminde.
- Råhauge, Knud Gårdmand af Sædbyhøms Gods, 3-12-1719, Nordlunde.
- Raffn, Hans Pedersen, i Østerby, 28-1-1720 Svaninge.
- Ranlou, Christopher, Papirmagersvend på Strandmøllen, 18-4-1720 Søllerød.
- Rasmusd., Kirsten, af Glaundrup, 18-11-1718 Skanby. »Denne sidste afdøde en meget fattig og huusarm Quinde, er henkommen i en gammel og slæt Ege Kiste, som hun ved sit betleri hafde bekommet«.
- Rasmussen, Hans, Borger i Bogense, hans D. Kirstine, 25-11-1718 *ibid.*
- Mogens, Borger i Bogense, hans D. Appolonia, 27-5-1718 *ibid.*
- Raun, Hans, Amtsforvalter, hans Kone Bodild, 30-4-1720 Nykøbing F.
- Jochum Wulfi, Rådmand i Viborg, bet. 15-3-1718, Gråbrødre *ibid.*
- Raven, Catharine Margrethe, Capt. Frischs Frue, 24-3-1719 Eiby.
- Reimin, Nicolai Christian, Maler, 23-5-1720, Nyborg.
- Riber, Evert, Købmand, hans H. 17-3-1719 Odense.
- Evert, Krambodtjener, 13-10-1718 Odense.
- Riisbrich, Christian, Mag., Sgpr. til Udbye, 14-11-1718 *ibid.*

- Rodis, Krigsråd: 8-4-1719 nedsat i hans Ejendoms Begravelse i Halsted Kirke en Eige-Ligkiste med hans Kieristes første Mands, Hans Peitersons, og hindis faders, Knud Wulfs, indsamlet døde Been udi.
- Roelandt, Christian, Urtegårdsmand v. Dronninggård, 24-11-1719 Søllerød.
- Roeland, Peder Nielsen, Skipper, hans D., 14-3-1718 Nyborg.
- Rosenkilde, Jens, hans Enke Karen, 17-1-1720 Aaby.
- Rosenvinge, Sille Kirstine, Mag. Kmd. Landorpha Stifdatter, begravet 7-3-1720, betalt 6-3-1720 af Moderen Madam Landorpha født Bircherød. — Sct. Knud i Odense.
- Rudhmann, Antonius, 29-1-1719 Kirkesøby.
- Rømer, Niels, Hr., hans Barn, 4-2-1718, Sortebrødre, Viborg.
- Såby, Birkefoged til Lustrup Birk, hans Moder Karen Mads., † 21-2, begr. 28-2-1718 Sem Sogn.
- Sackmann, Hans Christian, Deres Velædle Højærværdigheds Ammanuensis, 10-7-1719 Gloslunde.
- Samsing, Anna, 17-3-1720 Kerteminde.
- Schårup, Christen, Kromand, som blev ijhelredet af en Rytter, 13-7-1718 Odense.
- Schack, Zacharias, Cuirassier, hans S., Jochim, 20-5-1720 S. Kirkebye.
- Scheel, Margarethe, Frk. fra Mullerup, 18 Aar, 30-8-1720 Gudbjerg.
- Schindler, Madlene, sal. Lieutenants, 11-5-1718 Nyborg.
- Schnell, Hans Ulric, en fattig Skoleholder, 6-2-1720 Erringeløf.
- Schochartz, Premierlieut., 6-2-1720 Horslunde.
- Schrøder, Friderich, i Linde, fh. Borger i Aars, 12-11-1718 Linde.
- Schutz, Captain, hans Frue Anne Marie Thilsen, Accisen betalt 10-4-1720 Horbeløv.
- Schwartz, S mon, 18-12-1720, Odense Sct. Knud.
- Seerup, Regimentsskriver af Maderup, 64 Aar gl., 23-2-1720 Særslev.
- Sehested, Niels, Major, og Fru Elisabeth Scheels Datter Sophia, 10 Uger gl., 17-2-1719 Gudbjerg.
- Simonsen, Niels, Procurator, 6-3-1718 Alsted.
- Skouboe, Jens Christensen, Borgmester, 4-12-1719, bet. 30-11-1719 af Enken Mad. West, Odense.
- Skovbo, Jens Nielsen, 10-6-1718, Aalum S.
- Slegtbrück, Martinus, Skolemester, hans Enke 9-5-1719 Odense.
- von Solsten, Frue, en gammel og forarmet Enke, som allernådigst havde en Gård i Hårlef Sogn, Aagård kaldet, til hendes Levnedsophold, 1718 i Skoulye.
- Stilling, Kvartermester, hans Barn, 28-5-1720 Odense Sct. Knud.
- Stockbeck, Erik, hans Barn, 11-10-1720 Svendborg.
- Storm, Jens, Skomager, hans Kone, 13-5-1720 Odense Sct. Knud.
- Struch, Hans, Sgpr., hans Datter Sophie Louise, 27-2-1718 Marslef.
- Strøyberger, Jørgen, hans lille S., April 1718 i Kjerte.
- von Stöcken, Maria Clauds., 25-5-1719, Stockemarche.
- Suhr, Hans, i Flintinge, hans Moder Else Larsd., 31-5-1719 Thoreby.
— Morten Pedersen, en Inderste i Branderslev, 29-10-1719 ibid.
- Svardtz, Mathias, Degn, hans Søn, 26-8-1718 Ræinge.
- Svarer, Mathis, hans Hustru, 8-12-1718, Sønderbroby.
- Svarrer, Jørgen, hans Barn, 29-1-1720 Odense Sct. Knud.
- Svartz, Simon, 18-12-1720 Odense.
- Sveistrup, Rasmus, forr. Kromands H. Anna, 1-4-1718 Ballerup.
- Svær, Laurs, Dansemester, hans Barn 7-10-1718 Odense.

- Sørensen, Anders, Møller, 14-8-1718 Eidrup.
 — Peder, forr. Degn til Gjerding, 11-7-1719 ibid.
 Thambsen, Lieutenant, af Scottrup, 20-5-1718 Horbeløv.
 Thommesen, Hans, fhv. Propr. til Vinderslevgård, 10-8-1718 Mariager A.
 Thorne, Ellen se Niels Bjerre.
 Tolle, Anders, af Bolbro, titl. tjent hos Geheimerådinde Schultz, bet. 10-1-1720.
 Tornam, Jens, Sgr., hans Datter Margrethe Cathrine, 16-10-1719 Brøndum.
 Trane, Jørgen, hans Enke i Millinge, 4-5-1718 Svaninge.
 — Maren, af Horbeløv, 14-5-1719 ibid.
 — Rasmus, hans Søn Peder af Breininge, 2-3-1718 Horbeløv.
 Tved, Niels, 14-9-1720 Søebye.
 Tønder, Jacob, hans H., 7-11-1718 Gislev, i en »Æske-Kiste (Aske-Kiste).
 van Vest, Peiter, Apotheker, hans D. 3-9-1718 Odense, en D. 17-11-1718 ibid.
 Vindter, Christen, Vognmand, 13-2-1720 Odense Sct. Knud.
 Vinholt, Herman, en Rytter af Major Disklois Comp., 3-8-1718 Jernved.
 Wach, Stycklieutenant, sin Svigermoder Anne Malene Fuchern, 7-6-1720 Nyborg.
 Walkendorph, Anna Beate, Fru til Arresten, Østerhæsinge 17-6-1720 Tved K.
 — Anna Cathrine, Friherrinde, 13-3-1719 Brahetrolleborg.
 Wandal, Johan Ernst, hans Enke Friderica Amalia sin Datter Anne Cathrine 25-1-1719 Nyborg.
 Wandel, Lauritz, Musicant, hans Søn, 28-1-1718 Nyborg, hans Datter 19-5-1719 ibid.
 Wichman, Bertil, Kræmmer, hans Søn Bertel 15-3-1719 Nykøb. F.
 Winther, ærværdige sal. Hr. Christen, 5-7-1718 Håsum-R.
 With, Caspar, Klokker, 12-5-1718 Fåborg.
 Witte, Henrich, i Nørbye, hans D. 6-1-1719 Klinte.
 Wolfsburg, Hr. Jochum, hans H. 25-2-1718 Alsted.
 Wulf, Knud se Krigsråd Rodis.
-

En Familie Krag.

Ved C. Klitgaard.

Anders Madsen Krag, der kom fra Nykøbing Mors og blev Borger i Aalborg 1559 samt Medlem af »Guds Legems Lav« 1560, og som 1564 og 1580 var Raadmand i Aalborg, havde følgende Sønner:

A. Jens Andersen Krag, Gildebroder i Aalborg 1584, Borger 1589, Raadmand 1598, drev Salteri i Nibe 1617, og blev 1619 kgl. Sildealter der¹⁾, død 1630 i Aalborg²⁾. Var gift med Maren Jakobsdatter, død i Aalborg 1659, der 1635 var gift II. med Mathias Dinesen.

Børn:

1. Anders Jensen Krag, f. o. 1595, blev 1615 Gildebroder i Aalborg, var en Tid Købmand i Nykøbing Mors, men boede 1651 og 1660 og senere i Nibe, hvor han drev Handel og Sildealteri. Var vistnok en stejl og heftig Natur; iøvrigt henvises om ham til Navneregistret i min Nibe Bys Historie. Gift 1618 med Maren Jensdatter³⁾, der af og til, Manden uafvidende, pantsatte af deres Løsøre, hvorfor han 1658 stævnedes hende⁴⁾.

Børn:

- a. Peder Andersen Krag, overfaldt 1651 sammen med sin nedennævnte Broder nogle Søfolk fra Løgstør⁵⁾, var ikke hjemmehørende i Nibe 1665, da han opholdt sig der, og var derfor ikke skattepligtig for Aaret 1664⁶⁾.
- b. Oluf Andersen Krag overfaldt 1651 nogle Søfolk (se ovenfor), kom ved St. Olestid 1664 hjem fra »Ris« syg og svag og var ikke skattepligtig i Nibe⁷⁾.

¹⁾ Nibe Tgb. 1655 fol. 105. J. Reg. 7. 280 b, jfr. J. Tegn. 725.

²⁾ Skifte ^{19/8} 1635 jfr. A. H. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd S. 125, samt Tillæg I. S. 5.

³⁾ Nibe Tgb. 1665 fol. 123 b.

⁴⁾ Nibe Tgb. 1658 fol. 179.

⁵⁾ a St. 1651 fol. 60, 68 ff.

⁶⁾ a. St. 1665, fol. 7.

⁷⁾ a St.

2. Maren Jensdatter Krag, f. c. 1600, levede 1635¹⁾ og havde Broderen Anders til Væрге.
 2. Jens Jensen Krag, f. c. 1600, død i Aalborg Januar 1637²⁾, Købmand i Aalborg, gift c. 1622 med Mette Jensdatter Lillebunde, f. c. 1600, død 1629. Gav 25. Januar 1622 400 Daler til Hospitalet i Nykøbing Jyll., kgl. Stadfæstelse 19. Juli 1627. (Jydske Reg.).
 4. Hans Jensen Krag, f. 16.., levede 1635, havde Broderen Anders til Væрге.
 5. Else Jensdatter Krag, f. 16.. d. Aalborg 1662 gift med Niels Andersen, Købmand i Aalborg³⁾.
- B. Oluf Andersen Krag, blev 1582 kaldet til Præst i Hjørring, da Hr. Daniel Chrysostomus blev afskediget, men maatte 1584 paany afstaa Kaldet, da Hr. Daniel fik Tilgivelse for sine Synder og blev genindsat; blev 1584 Præst i Vraa-Emb-Serridslev og var 1592 Provst i Børglum Herred, død 1625; skal efter Traditionen være blevet fortryllet under den store Hekseepidemi ca. 1619 og døde efter lang Tids Svagelighed. Klagede 1592 over sin Kapellan Hr. Søren, der gav sig af med Lægepraksis⁴⁾. Laante 1616 Mogens Kaas 100 Rdl., for hvilke Mogens Kaas stævnedes 1630 af Anders Olufsen Krag (Børglum H. Tgb. 1630 ^{19/1}). Blev 1623 tiltalt af Lænsmanden paa Sejlstrup, fordi han vilde tilholde sig Lejermaalsbøder af Beboerne paa Vraa Præstegaards Jord⁵⁾. Hans Enke havde 1626 Proces med Kapellanen Hr. Oluf Danielsen Berg i Sønder Vraa (gift med Anna Frandsdatter), fordi hun havde lovet ham særlig Betaling for at passe hele Embedet, medens Hr. Oluf Krag var syg. Hun vilde imidlertid ikke betale, da Hr. Oluf Danielsen havde fæstet sig til Hr. Oluf Krag for samme Løn, som hans Formand, og for hans Ekstratjeneste havde hun betalt ham Tid efter anden. Iøvrigt tilbød hun at lade Landemodet afgjøre Tvisten⁶⁾. Hr. Oluf Krag var gift med Dorte Pedersdatter, sandsynligvis Datter af Borgmester Peder Nielsen Finde i Aalborg⁷⁾, der ogsaa benævnes med den gejstlige Titel »Hr.« og hun var i saa Fald Søster til Slotskriver

¹⁾ Skiftet efter Faderen 21. April 1630 og ^{19/8} 1635.

²⁾ Skifteregistr ^{19/2} 1637. Skifte Aalborg ^{1/2} 1642.

³⁾ Nibe Tgb. 1663, II Afd. Fol. 2.

⁴⁾ Jydske Saml. 2. II. 403.

⁵⁾ Viborg Landstings Dombog A. 1623 Fol. 232 b.

⁶⁾ a St. A 1626 Fol. 125 b og 185.

⁷⁾ Indtraadte 1558 i Guds Legems Lav. Fik 1565 af sin Broder Christen og dennes Hustru Margrete Nielsdatter Skøde paa en dem efter Faderen Niels Finde tilfalden Part i et Hus i Aalborg (Ny kgl. Saml. 4°. 747.)

paa Akershus (1607), senere Foged paa Moss (1614) Jørgen Pedersen Finde.

Børn:

1. Jørgen Olufsen Krag, der 1610 blev Borger i Aalborg, hvor han døde 1630¹⁾. Gift med Kirsten Christensd.-Kier. Ingen Børn.
2. Peder Finde Krag, Gildebroder i Aalborg 1624, Skipper og Borger i Bergen 1632, levede 1655²⁾.
3. Anders Olufsen Krag, blev Borger i Aalborg 1618, Gildebroder i Guds Legems Lav 1619, drev 1622 sammen med mange andre Folk fra Aalborg og Nibe Salteri ved Barsebæk i Skaane og drev Løstgættighed med sin Gællepige Johanne, hvorfor hans Farbroder Jens Krag i Aalborg anklagede ham for Faderen³⁾; boede senere i Nibe og døde der 1650. Var gift med Anna Lauridsdatter, der overlevede ham, og som 1651 tiltales af Niels Bodsens paa Haven i Vendsyssel, fordi Anders Krag 1649 havde laant Wolfgang Hildebrands Bog »Magia naturalis« af Niels Bodsens, da i Nesgaard, hvilken Bog ikke var tilbageleveret. Bogens Værdi ansattes til 6 Daler⁴⁾, ved Auktionstaksation hos Præsten Hr. Ole Gundersen Kamp i Skjoldborg i 1749 takseres den samme Bog kun til 1 Skilling⁵⁾. Anders Krag havde følgende Børn⁶⁾, hvis Skæbne jeg ikke kender:
 - a. Ole Andersen Krag,
 - b. Laust Andersen Krag,
 - c. Karen, d. Barbara, e. Anne, f. Maren.
- 4.7 Christen Olufsen Krag, Borger i Aalborg, stævnedes 1665 Folk i Nibe for Gæld⁷⁾.

C. Mads Andersen Krag, Gildebroder i Guds Legems Lav i Aalborg 1595, Borger 1604, død 1634, Skifte 6. Januar 1635⁸⁾. Blev 1608, 1613, 1615, 1623, 1624 og 1625 Fuglekonge ved Gildebrødrenes Papegøjeskydning og fik 1625 Gildets Sølvpapegøje med Kæde overrakt, fordi han 3 Aar i Træk var blevet Papegøjekonge; men han overlod dog atter dette gamle Klemodie, der endnu benyttedes af Aalborg broderlige Skydelav, til

¹⁾ Skifte i Aalborg 25/11 1630, 16/3 1632.

²⁾ Nibe Tgb. 1655, Fol. 100 b.

³⁾ Viborg Landst. Dombog A 1623 fol. 110.

⁴⁾ Nibe Tgb. 1651 8/11 og 24/12.

⁵⁾ Thisted Amts Aarbog 1914 S. 68.

⁶⁾ Nibe Tgb. 1651 fol. 16, 142; 1655 fol. 100 b; 1660 fol. 116.

⁷⁾ a. St. 1665, fol. 71 b.

⁸⁾ Aalborg Skiftepr.

Gildet mod i Stedet at erholde Pengeværdien¹⁾. Var gift med Maren Knudsdatter, der døde før ham.

Børn:

1. Karen Madsdtr. Krag, f. ca. 1600, gift Aalborg 8. Sept. 1630 med Didrik Nielsen, f. 16. . ., begr. Aalborg 19. Marts 1673, 1635 »Korherre« i Aalborg²⁾, kgl. Salter og Tolder i Nibe ca. 1650—65, Raadmand i Aalborg 1651, Bestalling 1665³⁾.
2. Sidsel Madsdtr. Krag, f. ca. 1605, ugift 1635.
3. Inger Madsd. Krag, f. ca. 1607, ugift 1635.
4. Barbara Madsd. Krag, f. ca. 1611, ugift 1635.
5. Knud Madsen Krag, f. ca. 1613, levede 1635, antagelig Fader til Peder Knudsen Krag, Borger og Handelsmand i Aalborg, død 12. Marts 1696⁴⁾ (Vor Frue Kirke); gift Magdalene Jensdatter, død 1726.

Børn:

- a. Johanne Pedersd. Krag f. ca. 1685.
- b. Karen Pedersd. Krag f. ca. 1687.
- c. Inger Pedersd. Krag f. ca. 1691.
6. Anne Madsd. Krag, f. ca. 1615, ugift 1635.

¹⁾ Guds Legems Lavs Regnskabsbog, Landsarkivet i Viborg.

²⁾ Skiftet efter Mads Krag.

³⁾ A. H. Nielsen: Embedsmænd S. 137, se iøvrigt min Nibes Historie, Navneregistret.

⁴⁾ Personalh. Tidsskr. 6. R. VI. S. 242, Aalborg Skiftepr. Nr. 305.

Forskelligt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden.

Bestyrelsen har haft den Glæde at modtage Meddelelse om, at Samfundets afdøde Protectrice, Hds. Maj. Enkedronning Louise, har testamenteret Samfundet et Beløb paa 1000 Kr.

Fhv. Kantor V i g g o H o l m, der den 18. September fylder 80 Aar, har som bekendt igennem mange Aar samlet rige personalhistoriske Oplysninger af Kirkebøgerne og Skifterne paa L o l l a n d - F a l s t e r; han har altid vist sig rede til Hjælp med Raad og Daad og derved vundet mange Personalhistorikers Taknemlighed. Nu har han skænket denne værdifulde Skat til Landsarkivet for Sjælland og saaledes gjort den fuldtud tilgængelig for Forskningen. Det er sjældent, at man spørger disse Samlinger til Raads uden at faa et fortræffeligt Svar.

Genealogerne vil med Glæde hilse Meddelelsen om, at et af vore flittige Medlemmer med Understøttelse af Carlsbergfondet har foretaget en R e g i s t r e r i n g a f K ø b e n h a v n s S k a t t e m a n d t a l f o r 1762, omfattende 45 à 50 000 Sedler. For Tiden er man i Rigsarkivet beskæftiget med at ordne disse Sedler, saa at Registret — om alt gaar vel — til Efteraaret kan blive tilgængeligt for Publikum.

Saa langt fra at blive træt af dette store Arbejde har Vedkommende nu paabegyndt en lignende Registrering for K o p - o g K a r o s s e s k a t t e n a f 1743. Planen er, at København her skal registreres in extenso og det øvrige Land i Uddrag, dog med Udeladelse af Købstæderne. Man spørger med Undren, hvorfor Købstæderne i dette Forhold skal være Stedbørn.

Haderslev Bys Historiograf, Dr. phil. Th. O. Achelis, har i »Familien-geschichtliche Blätter« 1926, 4. Hæfte, skrevet en læseværdig Artikel med gode Oplysninger om N o r d s l e s v i g s K i r k e b ø g e r, som han øjensynlig er nøje bevandret i. Indholdet danner en nødvendig Supplering til den særdeles brugelige, men mangelfulde, Fortegnelse over Slesvigs og Holstens Kirkebøger, som W. Jensen og H. Kochendorffer i 1923 offentliggjorde i »Schriften des Vereins für schleswig-holsteinische Kirchengeschichte«, 2. Rk. 7. Bd., og som ogsaa omfattede de til Danmark afstaaede Dele af Nordslesvig.

Skønt Kirkebøgerne i de tyske Lande endnu ikke er centraliserede, og Vanskeligheden ved at faa Oplysninger om dem er ganske anderledes store end herhjemme, har dog allerede i 1899 Østrig bragt en saadan Fortegnelse, senere er Mecklenborg (1895), Pommern (1910), Slesvig-Holsten (1923) og sidst det bayerske Pfalz (1925) fulgt efter.

Hvornaar tør vi haabe, at Rigsarkivet giver os en saadan trykt Fortegnelse over danske Kirkebøger?

Ahnetavlestudiet er i stadig Vækst, men med hjemlige Publikationer paa dette Omraade er det stadig kun smaat bevendt. I Udlandet er dette anderledes; i Tyskland har just to stort anlagte Ahnetavleværker set Dagens Lys. Det ene er »Ausgewählte Ahnentafeln der Edda« (d. v. s. Eisernes

Buch Deutscher Art), der er udgivet paa Justus Perthes' Forlag af »Deutsche Adels Genossenschaft« og indeholder 340 Ahnetavler over tyske adelige Personer. Det andet skyldes den bekendte tyske Genealog Dr. phil. Fr. Wecken i Leipzig sin Tilblivelse, idet denne har paabegyndt Udgivelsen af »Deutsche Ahnentafeln in Listenform«, hvoraf just 1ste Bind er afsluttet. Dette indeholder 120 Ahnetavler af forskelligt Omfang; et Register paa 30 Spalter gør Værket let brugeligt for Forskeren.

At Listeformen trods sine Mangler ogsaa vil blive Fremtidens Form for Offentliggørelse paa Ahnetavlestudiets Omraade, som det længe har været det for Stamtavlens Vedkommende, derom er der næppe Tvivl — ligesom det Kekuleske Ahnechiffersystem — der kun benytter et enkelt Tal — her synes at have staaet sin Prøve.

Ligesom Finland begynder ogsaa de tidligere russisk-baltiske Provinser i aandelig Henseende at komme sig efter Krigs- og Revolutionsaarenes Tryk. — Fornylig er de af Degnen ved St. Olai Kirken i Reval H. Laurenty († 1692) udarbejdede 90 Ahnetavler over fremtrædende Personligheder i Reval (der kun kendtes fra to Afskrifter), blevet udgivet i fuldstændig ny Bearbejdelse af Georg Adelheim.

Belgiens betydeligste nulevende Genealog er uden Tvivl Kapuzinerpateren P. Chérubine de Renaix i Chiney. Fra sin stille Klostercelle har han siden 1909 udsendt en Række genealogiske Værker om Slægterne Arenberg, Norman d'Audenhove, Merode, Croy, den belgiske og franske Kongefamilie, om Franciskanerordenen o. m. fl. Det er navnlig hans store Anetavle til 1024 Aner for Hertugen af Arenberg, der udkom i 1914, der har gjort hans Navn berømt. Den er næsten fuldstændig (575 Slægter findes anført paa den) og er — hvad der jo er ret usædvanligt — fremstillet i Kredsform paa 4 Blade (197 : 119 cm.).

De, der har Interesse for engelsk Heraldik, bør gøre sig bekendt med »The Genealogists Magazine, Official Organ of the Society of Genealogists« (Bloomsbury Square, London W. C. L.).

Under Hensyn til, at det er af særlig Vigtighed, at alle genealogiske Spørgsmaal kommer ud i saa vide Kredse som muligt, har en Række tyske genealogiske Selskaber sluttet sig sammen og udgiver nu i Fællesskab et »Familiengeschichtliches Such- und Anzeigenblatt«.

Der synes, som om dette Blad, der nu har et Aars Levetid bag sig, har en Mission, i alt Fald viser det sig, at det benyttes i udstrakt Maalestok.

Neander.

Dr. Carøe har i »Den hemmelige barnefødsel paa Klavsholm 1734«, nærværende Tidsskrift 7. Rk. 2. Bd. (1917) givet nogle Oplysninger om Lægen Johan Samuel Neander og hans Slægt; men han ved ikke andet om dennes Herkomst, end at han vistnok var født i Sønderjylland eller Tyskland. Det kan nu, hovedsagelig ifølge Meddelelser fra Assessor Jess i Kiel, oplyses, at han er døbt 6. Februar 1699 i Kiel (St. Nikolai) som Søn af Kantor Gottfried Friedrich Neander og Gesche. Kantor G. F. Neander er sandsynligvis Søn af en fra Garlitz stammende Sognepræst Gottfried Neander i Mahlow i Mark Brandenburg. Gottfried Neander var omkr. 1674 stud. theol. i Frankfurt a. d. Oder og blev 14. Marts 1690 Kantor i Flensborg; 16. Okt. 1645 forflyttedes han som Kantor Scholæe og Director musices til Kirken i Kiel og her fik han foruden Sønnen

Johan Samuel Børnene Georg Hinrich, døbt 12. Marts 1697 og Lucia Sophia, døbt 25. April 1701. 20. April 1720 begraves Kantoren fra St. Nikolaj. Hans Vielse med Gesche er forgæves eftersøgt i Flensborgs, Kiels og Københavns Kirkebøger.

Ved Johan Samuel Neanders Daab i Kiel 1629 er iøvrigt nævnt en stud. theol. Theodor Neander, der er født 14. Januar 1679 i Lietzen (Kres Lebus) som Søn af Sognepræst Georg Christoph N. og Maria Schultz.

Smaanyt fra Hærens Arkiv.

I Tilknytning til Arkivar, Kaptajn K. C. Rochstrohs »Oversigt over de vigtigste Afdelinger af Krigsministeriets Arkiv og Vejledning med Hensyn til Benyttelsen i »Fortid og Nutid«, Februar 1919, vil det sikkert glæde Vennerne af dette Arkiv, der forøvrigt siden $10/12$ 1921 fører Navnet *Hærens Arkiv*, at der ved en nylig stedfunden Oprydning i Anledning af en Flytning af et af Ministeriets andre Kontorer er kommet for en Dag en — bogstavelig talt — lille, men udsøgt Samling af Arkivalia, der ikke tidligere har været tilgængelig for den personalhistoriske Forskning. Af særlig Interesse er følgende:

— Af- og Tilgangsbog for *Plöenskegew. Inf. Regmt.* 1765—67, o: for hele Regimentets Levetid; det garnisonerede i Rendsborg.

— Ikke færre end 6 Kompagni-Stambøger for det ældre *Holsteenskegew.* (1785—89: *Viborgske*) *Inf. Regmt.* fra Tidspunkter mellem 1746 og 1789 samt Regimentets Mønstringslister $30/5$ 1765 og $31/5$ 1766. Regimentet laa 1736—75 i Kbhvn. (med en Bataillon i Holsten 1758—63), og 1775—89 i Viborg.

— Af- og Tilgangsbog 1791—1806 for *Sjællandske Inf. Regmt.*, hvori bl. a. under $17/4$ 1791 Commandeersergent Nüblings Afgang (»Acht Jahre in Dänemark«). Regimentet hed før 1785 Oldenburgske Inf. Regmt.; det garnisonerede fra 1785 i Kbhvn. og smeltedes i 1803 sammen med Marine Regimentet, der var oprettet af det hvervede Mandskab, der var blevet tilovers ved Fodfolket i Kbhvn., da dette fik et større Antal Landrekrutter. Bogen har sin særlige Interesse, fordi Regimentet var en af de faa Afdelinger, hvor den udenlandske Hvervning fik Lov at bestaa efter $8/6$ 1803 og paa Grund af denne og den nys nævnte Omstændighed blev Regimentet paa en Maade en Slags Opsamlerafdeling for københavnske geworbne. 1810 sammen-smeltedes det med Kbhvns Indf. Regmt. —

I Tilknytning til Richters Danske Landmilitæretat og 100 Aars Dødsfald er der fremdeles nylig i Hærens Arkiv paa Basis af en Gennemgang af Personalhist. Tidsskr. og Kundgørelse f. Hæren formeret et Seddelregister over Dødsdatoen for Officerer og ligestillede, afgaaede ved Døden efter 1890. Registret er foreløbig ført frem til Udgangen af 1923, men agtes fortsat efterhaanden. Det omfatter selvfølgelig i første Linie alle faste Officerer o. l., men hvor en Mand i Dødsannoncen angaves som — eller man vidste, at han var — værnepligtig Officer e. l., er han taget med, saa Registret udgør for Tiden allerede godt 2000 Sedler. (Arkivet modtager med Tak Meddelelser om saadanne Dødsfald efter 1890).

Heinrich Koch.

Personbetegnelse i Stamtavler.

Der er vist almindelig Enighed om, at det er en noget upraktisk og lidet rationel Maade, hvorpaa de enkelte Personer i Stamtavlerne betegnes. Sædvanlig benyttes ret vilkaarlig en Del Bogstaver, Tal og Tegn: I, A, 1, a, 1), a), (1, (a, etc., der vanskelig lader sig variere udover en vis Grænse, og som tillige har den store Ulæmpe, at forskellige Personer betegnes med samme Tegn.

Der er fremkommet forskellig. Forslag til andre Fremgangsmaader, som imidlertid ikke synes at have vundet Udbredelse. Selv har jeg anvendt et System, der forekommer mig simpelt og tillige fuldt ud fyldestgørende, og som har den Fordel, at to Personer paa samme Stamtavle aldrig betegnes paa samme Maad.

Systemet bestaar i, at Søkende betegnes ved Bogstavrækken (a, b, c . . .), idet de forskellige Søkendegrupper indenfor samme Generation adskilles ved Anvendelse af Index ($a_1, b_1, c_1 \dots, a_2, b_2, c_2 \dots, a_3, b_3 \dots$ etc.), medens de forskellige Generationer betegnes ved Anvendelse af Exponent (a_2^5 og b_3^7 betegner saaledes to Personer henholdsvis af 5te og 7de Generation.

Eksempelvis vil e_4^9 betegne en Søn (Datter) af 4de »Barnefader« (eller »Barnemoder«) i 8de Generation (altsaa selv hørende til 9de Generation), og Vedkommende vil være Nr. 5 i Søkenderækken.

Det eneste svage Punkt i Systemet er, at Børn-flokken kan være saa talrig, at den i Antal overstiger Bogstavrækken. I dette noget sjældne Tilfælde kan man fortsætte med græske Bogstaver, eller da det i saa Fald maa forudsættes at dreje sig om Børn af to eller flere Ægteskaber, vil en saadan Række Søkende og Halvsøkende — hvis deres Henhøren til de forskellige »Kuld« (I, II, III etc.) kendes — passende kunne betegnes med Ia, Ib, Ic . . ., IIa, IIb . . ., IIIa, IIIb . . . etc.

En saa lidet indviklet Betegnelse som f. Eks. $II d_3^6$ vil altsaa give fuld Oplysning om Vedkommendes Plads i Stamtavlen: det 4de Barn af 2det Ægteskab af 5te Generations 3die Barnefader (-moder).

Otto Fr. Arends.

I Maj 1910 udkom Kraks Blaa Bog for første Gang, fra adskillige Sider modtaget med Skepsis, Uvillie og Misundelse, og nu i Juni Maaned i Aar er Bogen udkommet for syttende Gang, stadig udvidet, saa at den nu bringer mere end 5 000 Mænds og Kvinders Levnedsløb, medens den i første Aargang kun bragte ca. 3 000. Den Idé, som nu afdøde Dr. Ove Krak undfangede og realiserede med saa heldig en Haand, har altsaa vist sig at have Livskraft, og Kraks Legat kan med Tilfredshed pege paa den Forøgelse, som det har tilført vor personalhistoriske Haandbogslitteratur. Ialt har Bogen bragt mere end 7 000 Biografier og derved samlet et anseeligt Materiale til vor Tids Historie. Udgiven i Aar indeholder 406 nye Levnedsløb, og Redaktionen har i de senere Aar taget mere Hensyn til det praktiske Livs Mænd og Kvinder end tidligere, ligesom den ogsaa i stigende Grad har haft sin Opmærksomhed henvendt paa Danske i Udlandet; af hvilken Kategori i første Udgave kun fandtes 60 mod nu over 300. Kun den, der gennem eget Arbejde ved, hvor meget Slid, der ligger bag disse Forøgelser, formaar ret at vurdere det. At den Blaa Bog i stedse stigende Grad har taget Hensyn til det praktiske Liv, har da ogsaa medført, at den mere og mere har vundet Indpas i Forretnings- og Foreningslivet, saa at saa at sige alle større Virksomheder nu anskaffer den. Det maa haabes, at Redaktionen ogsaa i Fremtiden maa kunne lede Fore-

tagendet, saa det opfylder de Krav, der betinger dets Livskraft, thi den Blaa Bog er blevet et Led i vor Haandbogslitteratur, der kun meget daarligt vil kunne undværes.

Vort Samfunds Medlemmer har som bekendt ved Udgiverens Velvillie allerede i flere Aar kunnet erhverve Bogen betydeligt billigere end andre.

Kammerjunker O. v. Munthe af Morgenstjerne, der i 1924 udsendte den smukke Bog om Arkitekten Nicolai Eigtved og hans Arbejder, har udsendt en ny, meget smukt udstyret Bog om »Odd-Fellow Palæet i København«. Bogen, der er bekostet udgivet af Odd-Fellowordenen, er i væsentlig Grad et bygningshistorisk Arbejde, der gør Rede for Palæets Bygning, Indretning og Anvendelse fra dets Opførelse for 170 Aar siden, men Forfatteren kommer i Bogen meget stærkt ind paa Omtalen af Palæets Ejere, dets Byg-herre, Grev Christian August Berckentin, Kammerherreinde Louise von Plessen, i. v. Berckentin, og den Schimmelmanske Slægt, og Bogen faar derved en ikke ringe Interesse for Personalhistorien. Bogen bringer, toruden talrige Grundplaner, Interieure og andre Billeder fra den kendte Bygning, ogsaa en Del Portrætter af Ejerne.

Samfundets Bestyrelse har modtaget Meddelelse om, at to af dets korresponderende svenske Medlemmer, Grev C. M. Stenbock og Raadmand J. Wretman ere afgaaede ved Døden.

Spørgsmaal og Svar.

Spørgsmaal.

1.

Der er Tradition i Slægten Tiarks om, at den skal stamme fra Norge, og at den derfra for ca. 300 Aar siden skal være udvandret til Friesland og senere til England.

For enhver Oplysning gennem Redaktionen vil jeg være meget taknemlig.

Mary S. P. Tiarks,
England.

2.

Henrich Christian Nielsen Fogh, f. 1704, S. af Raadmand i Aarhus Niels Lauridsen og 2den Hustru Margrethe Henriksdatter Blichfeld, er vist den Henrich Christianus Virring, der 1727, 1722 immatrikuleredes ved Københavns Universitet. Han har formodentlig kaldt sig Virring, fordi han er blevet opdraget i Virring hos sin Slægtning, Sognepræst Laurits Hansen Trige. Han blev senere Præst i Norge — uvist hvor — og gift muligvis med en Datter af en Provst Rossing.

Enhver Oplysning om ham modtages med Tak af

Paul Hennings,
Ved Stranden 6, Kbhvn. K.

3.

I Tilslutning til mit Spørgsmaal i forrige Hæfte af dette Tidsskrift om min Tipoldefader, Oberst Johan Adam Ulrich von Salchow, søger jeg ogsaa Oplysning om hans Hustru, Eleonora Christine Frederikke von Salchow, født Benicken. Enhver Oplysning om hende, derunder ogsaa om hendes Slægt, vil jeg modtage med Taknemlighed. Hendes Moder skal være født Ambers og være Søster til en Etatsraad Høyer.

Pastor Nievert,
Siebeneichen, Büchen: Brz Hamburg.

4.

Malermester i København Knud Hansen Holmer — i Lavsprotokollen skrives: »fra Fyhne — død 1754 havde to Brødre:

Moritz Hansen Holmer, Guldtrækker i Odense, død 1768, og Frederik Christian Holmer (Stilling ubekendt), hvis Børn er døbt i Petri Kirke 1752 resp. 1754. — Hvad hed og var ovennævnte Brødres Fader?

L. P. Jessen,
Arkitekt, Bredgade 68, Kbhvn. K.

5.

Kaptein i Flaaden Otto Fredrik Rasch var født i Kbhvn. 1780, og døde i Karlebo 23. August 1817. Han deltog med megen Bravur i flere Trefninger, hvoriblandt Trefningen ved Lyngør 1812. — Han var gift med Birgitte Gaarder, der døde i Sandefjord 1883. Et Billede af ham (og muligens Hustru) ønskes laant for Reproducering af undertegnede.

W. Rasch,
Arkivar, Statsarkivet, Oslo.

6.

Brode Rantzau var født ca. 1713, idet han døde paa Bragernes i Drammen ^{23/1} 1778 64 Aar gammel. Hans Fars Fornavn har været Jens, idet hans fulde Navn var Brede Jensen Rantzau. Han blev viet i Nordhøvn 19. Maj 1740 med Marie Sørensdatter Bruun. Til Drammen er han kommet i 1741 eller 1742. Han var af Fag »Mestersnedker« og hans væsentlige Virke var i Drammen som Bygmester. Han opførte her flere af Byens største Gaarde, saaledes det senere Raadhus og Byens Toldbod. Han var et fremstaaende Medlem af den Herenhuttiske Menighed i Drammen. Hvor han kom fra er ikke oplyst. Navnet synes at peke paa Forbindelse med den adelige Slægt, hans Trosbekendelse paa, at han stammet fra Holsten.

Oplysninger om Brede Rantzau og hans Descendens modtages med Tak af

H Kiær Mordt,
Højesteretsadvokat, Karl Johansgate 16, Oslo.

Bøger,

indsendte til Redaktionen.

Hälsingborgs Historia. Utgiven efter uppdrag av stadsfullmäktige i Hälsingborg under redaktion av L. M. B å å t h. Första delen: Förntiden och den äldre medeltid. XII + 310 sider med 197 afbildningar og 5 planer. Hälsingborg 1925.

Værkets 1ste del omfatter, trods dets store sidetal, kun tiden til c. 1250, og har saaledes ingen særlig interesse for personalhistorikere. Men

naar man ser det standardværk her paa andre omraader er skabt, har man utvivlsomt lov til ogsaa i denne henseende at stille de aller største forventninger med hensyn til fortsættelsen. Værket omfatter en skildring af hele egnens geologiske historie af *Uno Sundelin*, af de arkæologiske fund af *Bror Schnittger*, en dybtgaaende og lærerig undersøgelse af dens stednavne af *Joran Sahlgren* og en skildring af byens historie til c. 1250 af redaktøren, førstearkivar i det svenske rigsarkiv *Dr. L. M. Bååth*. Denne sidste undersøgelse er intet mindre end en samlet undersøgelse af byernes udvikling i Danmark, og der kan ikke, bør ihvertfald ikke, fremkomme nogen dansk bybeskrivelse i fremtiden, uden at den tager hensyn til dette samvittighedsfulde, nøgterne og fortræffelige arbejde, der vel ikke kan staa som et mønster paa hvorledes en enkelt bys historie bør skrives — ti dertil er det for omfattende — men som har givet resultater, der vil kunne benyttes ved alle senere arbejder af tilsvarende art.

Dets fortsættelse maa imødeses med de største forventninger.

Vilhelm Marstrand.

Axel Permin: Slægten Permin i Danmark. København 1925.

Slægtens første paaviselige Ascendent er Købmand Jochum Henrik Permin, der 1723 dukker op i Køge; men allerede tidligere — fra Aar 1600 — findes Navnet i Køge under Formerne Parmin og Permin. — Slægten antages at stamme fra Tyskland.

Den foreliggende Stamtavle er en fornyet Udgave af den i 1905 trykte Slægtsstamtavle. Stamtavlen er fortræffeligt udarbejdet af Underarkivar *Harald Hatt*, med en historisk Indledning om Navnets Forekomst her i Landet, med smukke Billeder af Slægtens Medlemmer og med fyldige Kildeangivelser og Register. Spindelinién i første Led er medtaget.

Chr. Krarup: Lauritz Schmidts Slægtebog, Slægelse 1926. 48 S.

Udgiveren, Pastor Krarup i Tjustrup, skriver i Forordet, at Bogen ingen videnskabelige Præentioner har, idet Arbejdet kun er udført for at fremme Slægtsfølelsen. Opgaven har i hele sit Anlæg været for stor. Forfatteren giver Slægtstavler over den talrige Efterslægt efter den 1896 afdøde danskfødte Bogtrykker og Redaktør i Larvik *Lauritz Andreas Clausen Schmidt*, men kombinerer disse Efterslægtstavler ikke alene med Abnetavler for *Lauritz Schmidt* og hans to Hustruer, men ogsaa med Oplysninger om disse Aners Efterslægt. Denne vidtløftige Plan for Arbejdet har Udgiveren ikke kunnet magte; i et Følgeblad omtaler han da ogsaa, at han af Omkostningshensyn har maattet skære 25 Sider bort med 700 Navne vedrørende Slægterne *Brandi* og *Frost*, ligesom han har maattet indskrænke sine Undersøgelser om Slægterne *Lerche* og *Rømmcke*. Det er hovedsagelig norske Slægter, der behandles, f. Eks. *Wolden*, *Jackwitz*, *Enger*, *Magelssen*, *Hoft*, *Skjønberg*, *Solheim*, *Grøntoft*, *Weyhe*, *Eitrem* m. fl.; af danske Slægtsnavne behandles bl. a. *Nordentoft* (*Thomsen*), *Bunch*, *Bahner* og *Søltøft*. Et Register savnes. Forfatteren omtaler, at han vel har udarbejdet et saadant, men ikke har haft Midler til ogsaa at lade det trykke.

F. Hjorth: Historiske Oplysninger om Vissenbjerg Sogn og Birk. Flensborg u. A. 124 S.

Det er et flittigt, topografisk Samlerarbejde, der her foreligger, som kan danne Grundlag og Opmuntring til videre Studier. Forfatteren har aaben-

bart gjort et ikke helt ringe Arkivarbejde for at kunne oplyse, hvor Vissenbjerg nævnes igennem Tiderne, men hans Slutninger er ikke altid helt vel underbyggede, og undertiden synes det, han har faaet med i nogen Grad at bære Tilfældighedens Præg. Der findes Oversigtstavler over to Bondeslægter, der i adskillige Hundrede Aar har siddet paa to af Sognets Gaarde; men Arbejdet er iøvrigt personalhistorisk set ikke tilfredsstillende. Forfatteren omtaler vel den sjældent rige Kilde til Oplysninger om Vissenbjerg Sogn og dets Beboeres personlige og Slægtskabsforhold, som findes blandt Akterne til den berømte Proces, som førtes 1630—1767, altsaa i ca. 137 Aar, imellem Sognets Bønder og Kronen om Bøndernes Selvejerrettigheder (4 Protokoller paa ca. 800 Sider); men disse Akter synes saa godt som ikke benyttede, og noget lignende gælder Kirkebøgerne. Overhovedet savnes i høj Grad oplysende Noter om de i Bogen nævnte Personer, og de forhaandenværende biografiske Oplysninger, f. Eks. om Præsterne, er ganske ufuldstændige; det ser ikke godt ud, særlig da disse Oplysninger findes i let tilgængelige trykte Kilder. Trykfejlene er legio!

F. H j o r t h : Beretning om Slægten Thura og dens Oprindelse gennem 400 Aar. Ollerup 1925. 171 S. 1 Tavle.

Slægten stammer fra Fæstebonde Morten Ibsen i Vidsted (Aaby Sogn) († 1654). Hans Son, Provst i Nakskov, Lauritz Mortensen Vidsted († 1674), giftede sig med Provst i Nykøbing F. Laurids Petersen Thuras Datter Margrethe, der bragte Navnet Thura ind i Slægten, idet Lauritz Mortensen Vidsteds Son, Biskoppen i Ribe Laurids Thura Lauridsen Vidsted † 1731, antog Efternavnet Thura. Forfatteren forsøger at føre Slægten, hvis berømte Mand var Generalbygmester Laurids de Thura, † 1759, endnu længere tilbage til en Morten Ibsen, der nævnes i Vidskjøl Klosters Jordebog 1552; men dennes Forbindelse gennem en Jep Mortensen er hypotetisk.

Til Grund for denne fornyede Udgave af Forfatterens i 1894 udgivne Stamtavle over »de lærde Thura'er« ligger øjensynlig et indgaaende gennem Aar fortsat flittigt Arbejde.

Det er interessant at se, hvilken Flid Forfatteren har anvendt paa at finde en omkring 1790 forsvunden Præstesøn, der tilhører Slægten, og hvorledes denne Flid er blevet kronet med Held. Kombinationer og Gennemgang af et stort Antal Folketællingslister har ført ham paa Sporet, derefter er han tyet til Lægdsrullen, og har her fundet, hvad han søgte.

Forfatteren gør med Rette opmærksom paa den værdifulde personalhistoriske Kilde Lægdsruller er, for hvilke ogsaa Hærens Arkivar, Kaptajn Rockstroh allerede har slaaet til Lyd i »Fortid og Nutid«.

Bogen giver ogsaa Oplysninger om Efterslægten paa Spindesiden og indeholder en hel Række Illustrationer; men Savnet af et Register er føleligt.

G e o r g W. F l e e t w o o d : Margareta Brahes Svenska Familjeporträtt i Hessen. Stockholm 1926.

Som en Æresgave til det svenske »Personhistoriska Samfundet« i Anledning af dettes halvtresaaars Jubilæum den 25. Marts 1926 er fra en Række af dets Venner denne smukke i 500 numererede Eksemplarer med 16 helsides Billeder i Lystryk udstyrede trykte Fortegnelse over 27, mere historisk end kunstnerisk værdifulde, svenske Portrætter fra Stjeshundredtallet, der findes paa Slottene Homburg v. d. Höhe og Romrod i Hessen blevet udsendt. Forfatteren betragter det som afgjort, at disse Portrætter, — der dels fremstiller Medlemmer af den svenske Kongefamilie (Gustaf I,

Gustaf II Adolf og hans Dronning Maria Eleonora af Brandenburg, Johan III, Karl IX, Karl X, Gustaf (Kristina), dels Repræsentanter for Slægterne Brahe, Baat, v. Hatzfeldt, Horn av Kansas, Lewenhaupt, Leijonhufvud, Oxenstierna og Sture, — i alt Fald for aller største Delen er kommet til Hessen ved Margrethe Brahes Ægteskab 1661 med Landgrev Frederik II af Hessen—Homburg.

To af de bedste af Malerierne forestiller nu ukendte Personer, idet Forfatteren slaar fast, at Betegnelsen »Graf Wrangel« og »Gemahlin Carl'X's Konig von Schweden« maa være urigtig. Kunstnerne er for alle Billedernes Vedkommende ukendte, og mange af dem er ogsaa kun Kopier, et af Billederne af Dronning Kristina er saaledes en slet Kopi af Bechs Original paa Frederiksborg Slot. Paa Billedet af Margareta Brahe, der som bekendt var Enke to Gange efter Rigsraaderne Greverne Bengt og Johan Oxenstierna kaldes hun »Prinzessin von Brahe«!

T. O. A c h e l i s : Haderslev i Gamle Dage. Hæfte 1—2. Haderslev 1926.

Værket indledes med en Beretning om de Forfattere, der tidligere har skrevet om Byens Historie, og med en Oversigt over Byens Navn, Oprindelse og ældste Historie. Man skønner hurtigt, at Forfatteren har gjort indgaaende Arkivstudier, før han tog fat paa Arbejdet, og tør med Forventning imødesee Fortsættelsen af dette det første historiske Arbejde om en sønderjydske By, der er udkommet paa Dansk efter Indlemmelsen af de sønderjydske Landsdele.

Bogen vil udkomme i 6 à 8 Hæfter à 1 Kr.

H. J. B o s t r ö m : Släkterne Åström från Kalix och deras utgreningar. Helsingfors 1925. 142 S.

De genealogiske Studier drives i Finland siden Løsrivelsen fra Rusland med stor Energi, og Forfatteren af dette Skrift, Advokat H. J. Boström i Wasa, hører til det finske Genealogiska Samfunds virksomste Støtter. Det er et smukt Arbejde, han her har udgivet om Bondeslægten Åström, der kan forfølges tilbage til den omkring 1750 levende Johan Carlsson i Kopika i Nederkalix Sogn. Forfatteren fremhæver i sin Indledning, at Finland og Sverrig har samme Vanskelighed som Danmark, naar det gælder Almueslægterne, idet disse før 1820 fuldstændig savner faste Familienavne, hvortil for Nordsverrigs Vedkommende den yderligere Hæmsko kommer, at Ejendommene i Almindelighed kun betegnes ved deres Jordebogsnummer. Forfatteren hører til de moderne biologisk interesserede Genealoger; de biogratiske Oplysninger bringer i videst muligt Omfang Dødsaaersagerne.

Medlemmer af Samfundet kan ved direkte Henvendelse til *Kraks Legats Kontor*, Nytorv 17, Kjøbenhavn B. erholde *Kraks Blaa Bog* for 11 Kr. (halv Bogladepris).

Hr. Hans Hinrichs og Frøken Julie Petersen
Friedrichsstrasse 36 a I i Slesvig *i Husum*
anbefales af Professor, Dr. phil. Poul Heegaard til Arkivundersøgelser
i Nordfriesland.

I Kommission hos Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, er udkommen: K. CARØE: *Den danske Lægestand 1479—1900*, V. Supplementsbind, 148 Sider, Pris 3 Kr. pr. Ekspl.

Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie.

Medlemsbidraget er 12 Kr. aarlig.

Samfundet har siden dets Stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. Række, Bind I—III (1880—82) ved *F. Krarup*.
1. — , — IV—VI (1883—85) ved *G. L. Wad*.
2. — , — I—IV (1886—89) ved *G. L. Wad*.
2. — , — V—VI (1890—91) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — I—III (1892—94) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — IV—VI (1895—97) ved *G. L. Grove*.
4. — , — I—II (1898—99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. — , — III—VI (1900—03) ved *G. L. Grove*.
5. — , — I—VI (1904—09) ved *G. L. Grove*.
6. — , — I (1910) ved *G. L. Grove og Paul Hennings*.
6. — , — II—VI (1911—15) ved *Paul Hennings*.
7. — , — I—VI (1916—21) ved *Paul Hennings*.
8. — , — I—IV (1922—25) ved *Paul Hennings*.

Foruden det aarlige Navneregister i Tidsskriftet findes i Aargangen 1892 Indholdsfortegnelse for 1.—2. Række (1880—91), i Aargangen 1904 Indholdsfortegnelse for 3.—4. Række (1892—1903) og i Aargangen 1916 Indholdsfortegnelse for 5.—6. Række (1904—1915).

Aargangene 1880—1882 er udsolgt. Prisen for Aargangene 1883—1885 er 6 Kr. Prisen for Aargangene 1886—1903 er nedsat til 3 Kr. pr. Bind, og Prisen for hver af Rækkerne til 10 Kr. pr. Række (6 Bind). Aargangen 1892 sælges ikke særskilt. — Prisen for Aargangene 1904—1915 er nedsat til 5 Kr. pr. Bind, og Prisen for hver af Rækkerne til 20 Kr. pr. Række (6 Bind). De efter 1915 udkomne Aargange koster 15 Kr. pr. Aargang. — Enkelte Hæfter sælges ikke.

AAGE FRIIS:
BERNSTORFFERNE OG DANMARK

BIDRAG TIL DEN DANSKE STATS POLITISKE
OG KULTURELLE UDVIKLINGS HISTORIE 1750—1835

I. Bind: Slægtens Traditioner og Forudsætninger. 1903. (450 Sider)
(Bogladepris Kr. 7.50) forefindes endnu et mindre Restoplag.
Sammen med II. Bind: Johan Hartvig Ernst Bernstorff i Frederik
V's Konseil (440 Sider) 1919 (Bogladepris Kr. 18.00) kan nogle
enkelte Eksemplarer faas portofrit tilsendt fra Forfatteren, Sol-
sortvej 62, København F., ved Indsendelse af *ialt 15 Kroner.*

Ligeledes kan nogle enkelte Eksemplarer af:

BERNSTORFFSKE PAPIRER

Udvalgte Breve og Optegnelser vedrørende Familien Bernstorff
i Tiden fra 1732—35

I.—III. Bind. Bogladepris ialt 36 Kr.

faas portofrit tilsendt sammesteds ved Indsendelse af *ialt 20 Kr.*

Medlemmer af Samsfundet kan erhverve:

DR. K. CARØE:

DEN DANSKE LÆGESTAND I—IV.

I. Doktorer og Licentiat 1479—1788.

II. Kirurger. 1738—1785.

III. Den danske Lægestand 1786—1838.

IV. Den danske Lægestand.

Supplementsbind til 7. Udg. (Læger, der har taget
Eksamen efter 30. Januar 1838 og er døde inden
1. Januar 1901.)

for 6 Kr. Enkelte Bind 1 Kr. 50 Øre.

Prisen for Ikke-Medlemmer er 8 Kr. Enkelte Bind 2 Kr.

HENRY BRUUN:

DANMARKS AMTSFORVALTERE 1660—1848

for 3 Kr. Prisen for Ikke-Medlemmer er 5 Kr.

samt

FRITZ JURGENSEN WEST:

DE KONGELIGE AMTMÆND I HERTUGDØMMET

SLESVIG 1660—1864

for 1 Kr. 50 Øre. Prisen for Ikke-Medlemmer er 3 Kr.

Bestillinger bedes indsendt til Sekretæren for Danmark: H. Hjorth-
Nielsen, Nybrogade 32, København K.